

Овај ЛИСТ нема цену

Београдски ЛИСТ Географски

Часопис студената Географије

Број 010 Година ММХХ

Закавказје 1 - Грузија

Теренисање КЛИСУРА РЕКЕ ЋЕТИЊЕ

Право на чистији ваздух = право на живот!?

Место сусрета снега и ватре

НА ГРАНИЦИ ИЗМЕЂУ МОРА И КОПНА

Острво створено
пре раја

У овом броју:

У НАРОДНОЈ НОШЊИ ПО БЕОГРАДУ УЗДУЖ И ПОПРЕКО

Драги наши географи,

Уколико ово читате, значи да је наш микро циљ, зацртан „давне“ 2014. године, испуњен будући да у рукама држите **НОВИ, НАЈВЕЋИ ДО САДА, ЈУБИЛАРНИ, ДЕСЕТИ** број БГ листа!

За ових шест година у десет бројева заједно смо (читај: 109 досадашњих аутора!) у 239 написаних радова обишли Србију и свет уздуж и попреко. Кроз 468 графичка прилога попели смо се на највише врхове, уживали у најлепшим грађевинама, дивили се најфасцинантнијим чудима природе и дочарали свет који нас окружује географским очима. Пратили смо и писали о најактуелнијим геотемама, кад год се нашао слободан тренутак теренисали, упознали много странаца који би волели да су географи као ми, али... не може то свако... Од када смо прогласили БГ лист отвореним креирали смо 20 рубрика и исписали незаборавних 429 блага вредних страница.

Ако вам је пред очима ових дана тмурно и сиво, не брините, није све црно-бело. БГ лист, овог пута бар, замислите, није! Стога вас остављамо да се подсетите шта смо то заједно постигли и уживате на новим, лепшим местима, у новим, интересантним причама. Искористите прилику и додајте својој географској свакодневици мало ове наше боје. Чуда се дешавају, ако сте довољно упорни, верујте нама на реч и дело!

Садашњи и будући географи, настављамо наше геоекције и проглашавамо нову декаду БГ листа отвореном!

Срдачно,
Ваше уредништво

Импресум

Главни уредник:

Марко Ланговић

Издавач:

Универзитет у Београду
Географски факултет

Штампа:

Графика Галеб доо, Ниш

Тираж: 200

Редакција:

Војислав Деђански

Ивана Ђорђевић

Даница Ђуркин

Милица Сучевић

Теодора Поповић

Александар Ковјанић

Сарадници:

Денис Поповић

Сава Стевановић

Мирјана Митричевић

Марко Петровић

Марија Иванковић

Немања Јосифов

Милан Младеновић

Исидора Марковић

Технички уредник:

Уредништво БГ листа

Адреса редакције:

Студентски трг 3/III

email: beogeolist@gmail.com

САДРЖАЈ

ОД ТАЛЕНАТА, ПРЕКО НАПОРНОГ
РАДА, ДО КОНАЧНОГ УСПЕХА

2

4

ПРОФ. ДР ЈОВАН Ђ. МАРКОВИЋ

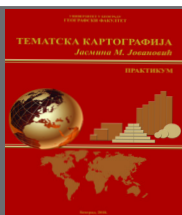

ПАТРОЛЕ НАШЕ ПЛАНЕТЕ - ДРУГИ ДЕО

12

20

ГЕОГРАФИЈА СА ДРУГОГ АСПЕКТА -
ФЕМИНИСТИЧКА ГЕОГРАФИЈА

ТЕМАТСКА КАРТОГРАФИЈА

26

40

НАЈМИСТЕРИОЗНИЈА ЗЕМЉА
ДАЛЕКОГ ИСТОКА

ГЕОГРАФИЈА - ЧИСТА СВАКОДНЕВНИЦА

44

Пише: Војислав Деђански

Поред бројних институција које смо у претходним бројевима имали прилику да упознамо, у којима раде географи и које се баве географијом и њеном промоцијом, једна од њих јесте и Регионални центар за таленте Београд II. Регионални центар за таленте Београд II је установа основана са циљем да уведе младе у научноистраживачке процесе из свих научних дисциплина. Основан је 1999. године и кроз бројне садржаје, наставу, такмичења, смотре ради са талентованом и креативном децом за разне научне области.

Своје програмске активности Центар спроводи кроз научне области за српски језик и књижевност, енглески језик, математику, информатику, биологију, хемију, физику, психологију, историју, животну средину и наравно географију. Свој таленат имају могућност да развију и надограде и ученици склони уметничким дисциплинама попут књижевног стваралаштва, фотографске, ликовне уметности и графичког дизајна.

Полазници Центра, ученици средњих школа, раде по програму израде истраживачког пројекта/радова/ из научне области за коју су се сами определили.

Своје програмске активности Центар спроводи кроз процес идентификације надарених и талентованих, када се на почетку сваке школске године на предлог наставног особља и психолошко педагошких служби школа врши тестирање за пријем нових полазника. Центар је омогућио да и родитељи могу пријавити своје дете за пријемно тестирање, уколико ученик није пријављен од стране школе. Конкурс за тестирање се објављује на сајту Центра. Ученик који једном положи пријемни тест није у обавези да га поново полаже. Центар у својој бази података и картотеци има евиденцију о сваком појединцу који је полагао пријемни тест.

Потом, сви који задовоље на пријемном тесту приступају консултативној настави по научним дисциплинама, која има за циљ да сваки појединац дефинише

проблем за свој истраживачки пројекат. Такође, том наставом је обухваћена и едукација начина и технике писања истраживачких пројеката.

По дефинисању наслова својих истраживачких радова, полазници приступају менторској настави. Центар у то-

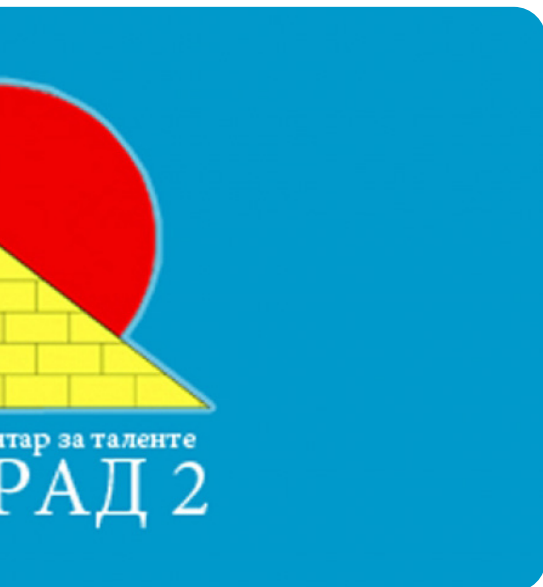
ку једног циклуса рада ангажује преко осамдесет еминентних стручњака са универзитета, института, научних и других институција да као ментори усмере полазнике за писање истраживачког пројекта. Својим полазницима Центар обезбеђује рад у институтима, лабораторијама и другим научним институцијама.

Поред свега наведеног у Центру се организују и такмичења и смотре из разних научних дисциплина. Под покровитељством Министарства просвете, науке и технолошког развоја за ученике средњих школа организују се следећа такмичења:

- Регионално такмичење и смотра истраживачких радова
- Државно првенство истраживачких радова
- Републичко такмичење и смотра истраживачких радова
- Национална географска олимпијада (која је за нас најзначајнија)

Како су такмичења под покровитељством Министарства просвете, науке и технолошког развоја, дипломе стечене у трећем и четвртном разреду средњих школа омогућавају ослобађање од дела или комплетног пријемног испита за уписе на већину факултета. Препорука

Министарства просвете, науке и технолошког развоја је да се признају све дипломе са такмичења и смотри, које се налазе у Календару такмичења који издаје Министарство.

Такође, полазници Центра, ученици средњих школа могу конкурисати и за учешће на бројним међународним такмичењима:

- Интернационалној конференцији младих научника
- Дебатном такмичењу из природних наука, која је само за ученике првог разреда
- Балканској географској олимпијади
- Светској географској олимпијади, која је организована од стране Међународне Географске Уније, а чији смо имали прилике да будемо домаћини 2017. године у Београду

Осим средњих школа, Центар се бави и унапређивањем знања код ученика виших разреда основне школе. Ученици петог и шестог разреда раде по посебном програму који се базира на школском наставном плану и програму, наравно у ширем облику и у виду наставе која није заступљана у школама. Настава се одвија суботом на часовима у трајању од 60 минута. На крају

циклуса је организовано такмичење као вид евалуације урађеног током рада у Центру.

Оно што је важно истаћи је да Центар сваке године организује Националну географску олимпијаду на којој учествује више од 600 ученика широм Србије. Она представља квалификације за Балканску олимпијаду, а само они најбољи представљају Србију на Светској географској олимпијади која се одржава сваке године.

Значај Регионалног Центра за таленте Београд II огледа се у промоцији географије као науке, подстицање интерактивног учења међу младима, занимљивијег приступа настави географије и развијање интересовања за ову науку.

Године 2017. у августу месецу у Београду је одржана највећа географска олимпијада на свету - Светска географска олимпијада (iGEO). Регионални центар за

таленте заједно са Географским факултетом био је организатор овог великог и за географију веома значајног догађаја.

Регионални центар за таленте Београд II игра велику улогу у упознавању, ширењу заинтересованости и развијању љубави према географији код многих средњошколаца који су као његови полазници учествовали на такмичењима, а данас су студенти нашег Географског факултета.

Будите и ви део Центра за таленте, обогатите и усавршите своје знање!

Професор др Јован Ћ. Марковић је рођен у Ћуприји (Велико Поморавље) 1. октобра 1924. године, у занатској породици. У родном граду је завршио основну школу и гимназију. По завршетку велике матуре приступио је Народно-ослободилачком покрету. Учествовао је у рату са јединицама 4. пролетерске бригаде друге пролетерске дивизије, а након рата био је официр бригаде. Демобилисан је јула 1947. године на лични захтев, те је после трогодишње паузе у школовању, започео студије географије на Филозофском факултету Београдског Универзитета. Студије је завршио јуна 1951. године, са просечном оценом 9,5, па је као дотадашњи стипендиста Српске академије наука постављен за професора - приправника у Географском институту САН. После две године изабран је за асистента истог института, пошто је публикувао три научна рада.

Током осмогодишњег боравка у Институту, његова научна сфера била је геоморфологија. Проучавао је рељеф у сливовима десних притока Велике Мораве (од Раванице до Сокобањске Моравице), затим рељеф слива Млаве, а марта 1958. године одбранио је докторску дисертацију са насловом „Рељеф Мачве, шабачке Посавине и Поцерине“. У јесен 1959. године изабран је за доцента Географског завода Природно-математичког факултета у Београду. Предавао је студентима географије (Физичку географију Југославије и Регионалну географију Југославије), студентима геологије (Општу физичку географију и Геоморфологију), студентима туризма (Природу Југославије) и студентима прос-

торног планирања (Регионалну географију Југославије). Из свих поменутих предмета објавио је и уџбенике, као и приручник „Проблеми морфохидрогенезе природе Југославије“. Његов наставни рад проширило је интересовање за све географске научно-наставне дисциплине.

Током дугогодишњег научног, наставног и друштвеног рада био је: шеф и управник географског одсека ПМФ-а, шеф Катедре за регионалну географију, главни уредник Зборника радова ГИ ПМФ-а, члан уређивачког одбора Српског географског друштва, председник Синдиката ПМФ-а, члан Савета ПМФ-а и Географског института „Јован Цвијић“, делегат ПМФ-а у Републичкој заједници науке, члан Управног одбора СГД-а, председник неколико комисија ПМФ-а и Универзитета (за наставу, уџбенике, спорт). Био је ментор или члан комисија у припреми и одбрани 82 дипломских радова, 8 специјалистичких и магистарских радова, 7 докторских дисертација. Руководио је израдом два научна пројекта: Географија СР Србије и Географске промене у СР Србији. Учествовао је на осам конгреса географа Југославије, више симпозијума и неколико екскурзија по страним земљама (Италија, Швајцарска, Француска, Немачка, Аустрија, бивша ЧССР итд.).

Организовао је и водио више екскурзија за студенте и професоре географије, у свим регијама (републикама) бивше Југославије. Радио је на популаризацији географије, држао предавања на народним (радничким) универзитетима и семинарима за наставнике у Београду и унутрашњости, писао је уџбенике и приручнике за ученике средњих и основних школа. Упоредо са одржавањем наставе за редовне студенте, обављао је консултације са ванредним студентима и постдипломцима и испитивао на стручним (професорским) испитима. Око 170 публикованих радова и више стоти-

на разних бележака у дневним листовима, недељним и месечним дописима, бројем и насловима сведоче о радном ангажману и разноврсности научне, стручне и популарне географске (и сродне) проблематике и тематике.

Седам универзитетских уџбеника из пет предмета и пет монографија, међу којима има првенаца на просторима бивше Југославије, била су му посебно драга дела, с којима се поносио. За универзитетски уџбеник „Географске области СФР Југославије“ добио је 1970. године награду ректора Београдског универзитета, а 1979. године Тузлањска гимназија доделила му је повељу, поводом прославе 70 година рада. Радо је истицао да је добитник и три златне значке спортисте. Других одликовања и признања – није имао. Уместо њих, о његовом раду говоре објављене књиге, од којих су неке антологијског значаја. За оне које су га познавали и сарађивали са њим, остаће у успомени као вредан и неуморан истраживач, врстан географ, строг професор и добронамеран човек. Хвала професору Марковићу за све што је урадио на пољу наше науке, хвала му за дружење и сарадњу. Професор др Јован Марковић нас је напустио 12. фебруара 2005. године. Нека му је вечна слава.

(преузето из рада др Мирка Грчића – „In memoriam - Проф. др Јован Ћ. Марковић, 1924 - 2005.“, часопис Глобус, 30, 295-296, 2005. година)

NORDKAPP DREAM - ПРЕКО АЛПА ДО НАЈСЕВЕРНИЈЕ ТАЧКЕ ЕВРОПЕ

Пише: Даница Ђуркин

На Географском факултету, као и претходних година, још једном је обележен Дан географа. У оквиру традиционалног обележавања у пуном амфитеатру 27. новембра 2019. године угостили смо професоре, студенте и драге госте. За шести Дан географа редакција БГ листа позвала је у госте Љубишу Шљивића, који се радо одазвао позиву, припремивши интересантно предавање о свом великом путовању.

Љубиша је по струци дипломирани економиста, са Економског факултета у Крагујевцу, који за себе каже да је авантуриста и велики заљубљеник у путовања и природу. Оно што је интересантно код његових путовања јесте начин на који путује, односно превозно средство које користи, а то је бицикл. На свом верном другу, Љубиша је прешао, за сада око 14.000 km у 15 европских држава. На први велики пут бициклом запутио се 2017. године када је возио од Крагујевца до Барселоне, чиме се како каже „заразио“ овим начином путовања. Наредне, 2018, возио је од Крагујевца до Лисабона. У првом делу свог излагања упознао нас је са почецима и својим првим путовањима, а затим је прешао на свој дуго жељени сан, који је ове године и остварен.

До остварења свог сна прешао је 5.876 km, на путу који је трајао чак 85 дана. Возио је кроз 12 земаља, од Хрватске до крајњег одредишта- Норвешке. Возио је по сунцу, ветру, киши, снегу и леду! Возио је са још једним бицикlistом, а потом и сам! Видео је мноштво предела, упознао много људи, сусретао се са различитим пријатним и непријатним ситуацијама, и вратио са гомилом успомена, осећања и догодовшти- на које ће заувек памтити.

Највиша тачка на овом путу били су Алпи, односно превој Passodello Stevlio 2.785 m, док је најнижу тачку возио кроз тунел

Nordkapp на -212 m. Прошао је преко равница, алпских планинских венаца, уз речне долине Саве, Роне, Рајне, обалу Балтичког мора и скандинавске тундре.

Кренуо је из Србије у јулу месецу на 43° С, а свој пут завршио 12. октобра када је зима увелико стигла у најсеверније крајеве Европе на -10° С. Ноћио је 50 ноћи у шатору, у шуми, на пумпи, у парку, на паркингу итд., а остатак у хотелским/хостелским собама или домовима познатих, али и непознатих људи који би га у свакој прилици позивали и нудили му помоћ у виду преноћишта и obroка, када би чули у какву се авантуру упутио.

Поред личног великог сна, овај подвиг имао је и хуманитарни карактер. У току пута скупљао је новац за малог Михаила коме је потребан Кохлеарни имплант и позивао људе да се придруже акцији.

Након 57 дана током којих му је друштво правио друг, од Осла креће сам. И ту почиње најтежи део пута. Било је потребно остати физички одморан, сналажљив за истовремено праћење мапе, вожњу, опажање пута и околине, али и изузетно психички стабилан и спреман да се преброде све препреке, којих је нажалост било. Но, авантура без (мало) неизвесности не би била она права.

Током излагања, на веома сликовит начин је описао сваки детаљ са свог путовања, испричао најинтересантније догађаје, што је представљено и на фотографијама прелепе природе. Након сат и по времена неисцрпних прича, готово да није било оне која није пропраћена смехом. Пренео нам је своје најдубље утиске, импресије ка људима и појавама које је виђао, страхове и проблеме на путу, али и оне који су се јавили при повратку у Србију, у виду депресије након дугог пута, односно одсечености од стварног света и контакта са људима. Јер, било је дана, како

Где ћеш бити за
ДАН ГЕОГРАФА?

Поштоване колеге,
У уторак, 26.11.2018. године са почетком у 10 h у нашој згради у
Земуну организујемо **ДАН ГЕОГРАФА**. Гост ће нам бити:

ЉУБИША ШЉИВИЋ
"NordkappDream - Преко Алпа до најсеверније тачке Европе"

ДОБИТЕ ДА СЕ ДРУЖИМО!

каже, да човека није видео.

Још једном је потврдио да наших људи има свуда у свету, јер их је сретао на сваком кораку. Препознавали су га по застави коју је носио окачену о бицикл, јављали се, застајали да поразговарају и неретко понуде помоћ. Помагали су и странци, поготово у државама где је бициклизам врло популаран. Без њих, и осталих људи добре воље, каже да ово путовања вероватно не би било могуће до самог краја. Поред успомена које ће заувек памтити вратио се богат за велики број људи које је на путу упознао и са којима је остао у контакту.

85. дана пута, мокар и промрзнут, угледао је чувени глобус на 71° 10' 21" северне географске ширине, најсевернију тачку Европе – Nordkapp, а иза њега бескрајни плави Северни ледени океан – „крај света“. На северу Скандинавије говорили су му да зима стиже и да је луд што наставља пут сам. Али, видео је Aurora Borealis, упознао Лапонце и дружио се са њиховим ирвасима, доказао себи и свима да је све могуће уколико довољно јарко желите. Довезао се (или доклизао?) до најсеверније тачке Европе и тиме остварио свој Nordkapp Dream. Нама остаје да му се још једном захвалимо што је свој подвиг поделио са нама и пожелимо срећу у наредним авантурама.

Пише: Немања Јосифов

Европска престоница културе је титула коју добија један или више европских градова у току једне године са циљем да се повежу људи, повећа свест о заједничкој историји и вредностима, нагласи богатство и различитост европских култура. Идеја је потекла од Мелине Меркури, министарке културе Грчке и Џака Ланга, министра културе Француске. Тако је 1985. године за прву Европску престоницу културе проглашена Атина. Ове године ту ласкаву титулу понео је Пловдив и тако се нашао на листи мојих дестинација.

Пловдив је други по величини град у Бугарској, седиште је истоимене области. Налази се у плодној Тракијској низији на обалама реке Марице, у подножју Родопских планина. Смештен је на седам брежуљака: Небет тепе, Џамбаз тепе, Таксим тепе (овде се налазе центар града и античко насеље) Сахат тепе, Џендем тепе, Бунарџика, Марково тепе.

Пловдив је град бурне историје, што је последица његовог положаја на раскрсници главних трговачких путева. Кроз њега пролазе путеви међународног значаја: Софија-Једрене-Истанбул и Софија-Стара Загора-Бургас. Спада у најстарије европске градове са историјом дугом преко 8.000 година, вршњак је Троје, старији од Атине, Рима и Цариграда. Прва насеобина потиче из микенског периода. Године 342. п.н.е. град је освојио Филип II Македонски, отац Александра Великог, и по њему је назван Филипполис. Касније потпада под власт Римског царства, али сада под називом Trimontium (град на три брега). У то време био је главни град римске провинције Тракије, да би се потом нашао у рукама Хуна, Словена, Турака и на крају XIX века ушао у састав

модерне бугарске државе.

Обилазак започињемо упознавањем са самим централним језгром града. То је пешачка зона на чијем почетку се налази Џумаја џамија. Саграђена је у XV веку на обронцима брежуљка Таксим тепе и представља једну од две преостале џамије у граду. Неимар овог здања је султан Мурат II. У њеној близини су и добро очувани остаци римског стадиона из античког Филипполиса, чији се највећи део налази испод главне пешачке улице. Изграђен је у II веку за време владавине цара Хадријана, а фасцинира податак да је могао да прими преко 30.000 гледалаца. Неодољиво подсећа на Делфе у Грчкој. На њему су се одржавали спортски догађаји праћени музичким, поетским и уметничким такмичењима. У плану је да се цела главна пешачка зона покрије стаклом, како би се открио остатак стадиона. Даљом шетњом наилазимо на маскоту Пловдива, бронзану статуу, тј. шаљивцију под називом Миљо. Иза њега је постављена светлећа реклама са натписом који указује да је Пловдив проглашен Европском престоницом културе ове године. Главни градски трг поред лепих зграда из прошлог и прет-

прошлог века краше и многобројне фонтане које светле ноћу у различитим бојама, мамећи на тај начин посетиоце и заљубљенике у фотографисање. Такође, све одише мирисом ружа, што и не чуди с обзиром да је читава ова плодна област позната као „долина ружа“.

Пут настављамо ка главној атракцији града, античком римском театру. До њега се долази уским кривудавим, калдрмисаним улицама аутентичне архитектуре са бројним сакралним објектима. Најзначајнији су Црква пловдивске митрополије, Црква Успења Пресвете Богородице, која представља престони храм пловдивске епархије, Црква Светих Константина и Елене. У њиховој близини налазе се кућа чувеног француског књижевника Алфонса де Ламартина, која је била у поседу једног богатог трговца, у којој је Ламартин одсео у повратку са путовања по Блиском Истоку, затим, Регионални етнографски

МУЗЕЈ ПОД ОТВОРЕНИМ НЕБОМ

музеј, Хисар капија камени пролаз који датира из средњег века, саграђен на темељима капије из римског периода, Историјски музеј Пловдива, стара апотека, продавнице сувенира и многе друге знамените грађевине. У овом старом делу града је и мноштво ресторана у којима можете да уживате у мирисима и укусима традиционалне бугарске кухиње, попијете праву турску кафу са чувеним ратлуком од руже на тацни.

Најзад стижемо до амфитеатра. Смештен је између брежуљака Таксим и Џамбаз тепе и важи за један од најбоље очуваних античких театарa. Са-

ома важном историјском месту никао је Пловдив, а могу се видети и остаци тврђаве из доба владавине цара Јустинијана.

Још једна занимљива дестинација у Пловдиву коју обавезно треба посетити јесте гигантски споменик Аљоши, који се налази на брду Бунарџик. Споменик представља совјетског војника из Другог светског рата. До ове монументалне грађевине може се доћи искључиво „ногама“ с обзиром да је колима приступ забрањен. Пешачење започиње од прелепо уређеног парка, у коме се налазе летња позорница и биста Василу Левском - револуционару, борцу за независност Бугарске од Османског царства. Успут се налазе бројни видиковци који служе за предах од напорног пешачења и сликање. Са њих пуца предиван поглед на град и његову околину. Наспрам Аљоше је Алеја космонаута, која се састоји од хоризонтално постављених плоча на којима су уклесана имена познатих совјетских и бугарских космонаута.

Посебно интересантну atrakцију представља необичан

мост преко чувене реке Марице. Има облик тунела, дуж којег се са обе стране простиру буџици и продавнице сувенира, тако да немате осећај да прелазите са једне на другу обалу реке, већ да се налазите у чувеној истанбулској Капали чаршији.

Насупрот овом старом градском језгру, у Пловдиву се могу видети врло модерне и раскошне грађевине, али и широки булеварии, те је многе светске путнике подсетио на главни град Француске, због чега је добио епитет Париз Балкана, иако је много познатији и већи град Букурешт познат као Париз Истока. Бројни тржни центри, прелепо уређени хотели као и један од највећих пољопривредних сајмова у Источној Европи несумњив су доказ да се Пловдив ујурбано развија, али не занемарујући своју културу и традицију, тако да се може рећи да читав град представља музеј под отвореним небом. Такође, приступачне цене смештаја, хране, пића и сувенира из године у годину привлаче све већи број туриста. Заиста је предивно искуство посетити овај град који је спој истока и запада, па не чуди што је управо он проглашен Европском престоницом културе 2019. године.

грађен је у II веку за време владавине цара Трајана, са полукружно поређаним мермерним седиштима. Служио је за представе, гладијаторске и ловачке игре. Коришћен је до IV века када је уништен. Седамдесетих година прошлог века откривени су његови остаци и извршена је реконструкција. Данас служи за одржавање разних културних манифестација. Како се фотографисање одужило, почео је да пада мрак, па само пожурили да што пре стигнемо до брда Небет тепе како бисмо се дивили величанственом заласку Сунца. На овом ве-

Пише: Теодора Поповић

Једном приликом је рибар са Тајланда изјавио како су мангрове корење мора и ако шума мангрове више не буде, море ће изгубити свој значај.

Овај крхки екосистем током времена показао се као велики борац и заштитник, не само мора, већ свих нас. Вегетација мангрове (*Pluviifruticeta*) распрострањена је у тропским и суптропским приобалним областима, најчешће на ушћима река, у заливима и лагунама. У питању је необичан тип вегетације који је научио да преживи у условима повишеног салинитета и влажног, муљевитог земљишта, које је стално под утицајем плиме и осеке.

Како се различите врсте не прилагођавају подједнако условима средине, изражена је спратовност. Идући од уске приобалне зоне према

унутрашњости копна, најчешће се издвајају три основна типа мангрове: црвена, црна и бела мангрова. Захваљујући потпорним кореновима, који врше функцију органа за довод кисеоника, црвена мангрова расте директно у води. За разлику од ње, црна мангрова преферира муљевито, више земљиште, које је периодично потоњено водом. Код таквих врста, присутне су пнеуматофоре – корење за дисање. Беле мангрове прилагођене су на сушније услове. Када со доспе у њихов коренов систем, филтрира се кроз стабло и избацује преко листова.

Иако је вегетација мангрова у сталном додиру са морем и самим тим изложена разорном дејству таласа, пронашла је начин да не буде савладана. Потпорно корење задржава седimente чијим се нагомилавањем ствара подлога на којој може

да расте дрвеће. Тиме се шума шири на рачун мора.

Мангрове, ливаде морске траве и корални гребени делују као јединствен систем који одржава приобалну зону здравом. Дрвеће задржава седimente и полутанте који би у супротном доспели до мора. Ливаде морске траве представљају даљу баријеру муљу и блату који би уништио гребен. Заузврат, корални гребени штите морску траву и мангрове од јаких океанских струја.

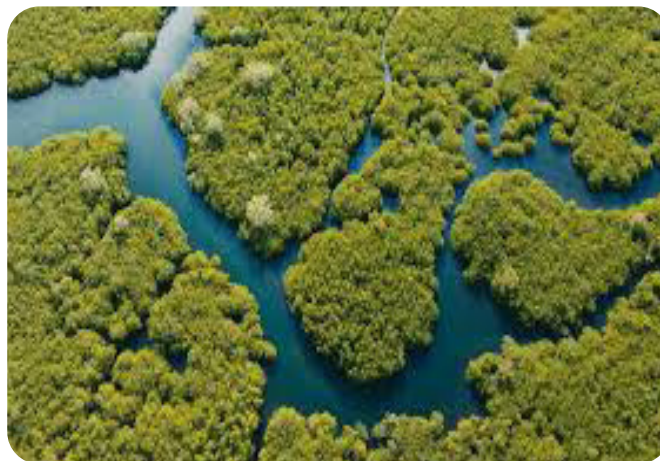
Улога мангрова за живи свет је велика па се, тако, ту могу пронаћи разне врсте животиња, од крупних сисара попут тигрова и мајмуна, све до бескичмењака. Представљају важна места за гнездење птица и врше функцију узгајалишта за широк спектар акватичних организама. Многе врсте риба, попут баракуде и тарпона, налазе уточиште међу корењем мангрове као млади, да

би се, како одрастају, постепено кретали према ливадама морске траве у потрази за храном, односно даље према отвореном океану као одрасле јединке.

Један од важнијих становника мангрова је *Scyllaserrata* (енг. *Mudcrab*). Приликом градње својих јазбина, крабе побољшавају продирање подземне, плимске и речне воде. Ово доприноси одношењу вишка соли и смањењусалинитета земљишта. Јазбине такође повећавају ниво кисеоника у блату стварањем ваздушног простора. Осим тога, рупе служе и као станишта многим организмима, попут црва. Крабе су виталне за рециклажу хранљивих материја, нарочито азота. Многе крабе конзумирају велике количине опалог лишћа мангрове и доприносе његовом разлагању. На овај начин се ослобађају хранљиве материје које су корисне не само за екосистем мангрова, већ и за суседне екосистеме (екосистем ливада морске траве и коралних гробена).

Управо захваљујући већој количини хранљивих материја, убрзан је раст фитопланктона који доприносе повећању рибље популације. Бројна истраживања показала су повезаност између мангрова и рибарства. Нетакнута шума мангрове може значајно утицати на принос рибе, док уређене терене

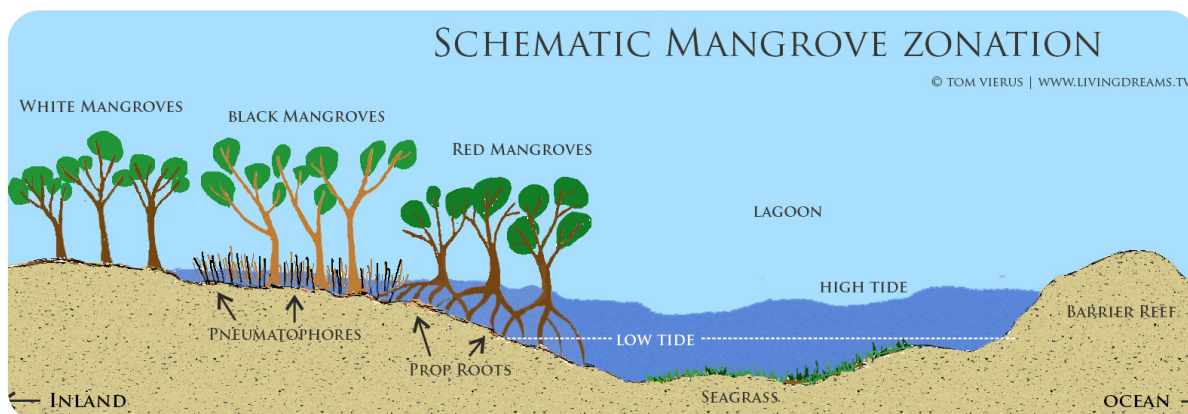
често прати опадање улова.

Осим што представљају станишта за многе врсте, дрвеће мангрове такође стабилизује обалу спречавајући ерозију и штитећи земљиште од таласа и олуја (бафер зона), па тако, она места где је мангрова посечена зарад узгоја шкампа далеко су рањивија на разорне циклоне и плимске таласе.

Шуме мангрове имају и важну улогу у секвестрацији угљеника из атмосфере. Огромне количине угљеника складиште се у седиментима, кореновом систему и стаблима дрвећа. Студија из 2011. године указала је да би шуме мангрове могле да складиште три до пет пута већу количину угљеника по јединици површине него тропске кишне шуме. Самим тим, сечом мангрова испушта се већа емисија гасова стаклене баште него сечом тропских кишних шума. То је

нешто што се највероватније не може чути у медијима, али чињеница је да су шуме мангрове, попут оних на ушћу Амазона, угрожене од крчења иако су од неизмерне важности. Иако мангрове сачињавају свега 0,6% тропских шума у свету, њихова дефорестација учествује у 12% емисије гасова стаклене баште свеукупне тропске дефорестације.

За људе мангрова је од непроцењиве важности. Осим извора хране, стабла дрвећа обезбеђују гориво, лекове, дрво за изградњу кућа и чамаца. Превенцијом уништавања станишта и побољшањем заштите мангрова чинимо огромну услугу свима нама на планети.

Пише: Марко Петровић

Београд је у последњих десет дана понео вицешампионску титулу најзагађенијег града на свету! Наиме, већ неколико дана у нашој престоници се тешко дише, а град је константно обавијен неком „маглом“, а како извештава и наша Агенција за заштиту животне средине ради се о аерозагађењу највеће категорије. Према подацима апликације AirVisual, Београд је у претходна три дана био најзагађенија престоница на свету са индексом квалитета ваздуха у вредности и преко 180 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Према овим подацима, наша престоница се чврсто бори за престо у категорији „најзагађенији град на свету“ са градовима Азије као што су Пекинг, Делхи и Џакарта. Поједина стручна лица наводе да је наш главни град жртва метеоролошких прилика и одсуства ветра, па се загађење једноставно акумулирало, док га кошава не однесе. Да ли је то заиста тачно? Свакако да метеоролошке прилике могу да поспеше овакво загађење, али да ли је баш тако? Нису ме убедили да су главни кривци време и михољско лето које се наставило дубоко у јесен. Тако грађани Београда и других градова уместо

да уживају у јесећим топлим данима добили су препоруку да смање физичку активност на отвореном док су деца, труднице и стари људи посебно угрожени. Поред Београда загађени су и други градови у нашој земљи: Бор, Ваљево, Панчево, Нови Сад и Суботица. Ови градови такође имају лош ваздух током целе године, а приликом мониторинга утврђени су високи индекси загађења.

AirVisual је апликација која прикупља податке са званичних истраживачких станица на глобалном нивоу и на основу тих података рангира градове по степену загађености. Према томе, не ради се о некој пукој апликацији која жели да управо Београд представи као најзагађенији град на свету. Многи стручњаци из области климе и загађења животне средине дали су различита мишљења о свеукупној ситуацији око загађења у Београду и коришћењу ове апликације. Управо док пишем овај текст, Београд је на четвртм месту најзагађенијих престоница света, са индексом загађења од 172, док се нормалним загађењем сматра вредност од 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Иста апликација упозорава да становништво Београда треба да избегава спољашње активности, да се затворе прозори како у унутрашњост не би доспеле загађујуће материје, а такође апликација упозорава да треба да носимо маске. У овом тренутку на сајту Завода за градско здравље Београд „Беоeko“ стоји „ваздух у Београду је загађен“, док се на апликацији AirCare налази „квалитет ваздуха је опасан“. Овим можемо да потврдимо веродостојност различитих апликација које користе званичне податке мерења наших локалних станица.

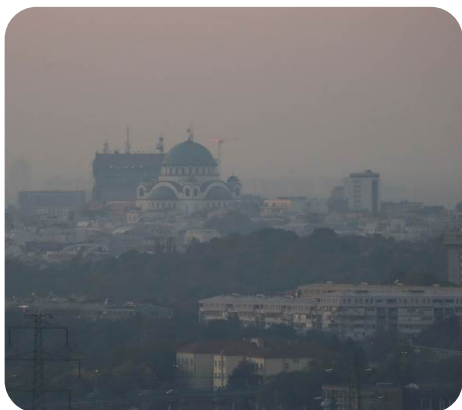
Наша држава је изузетно богата загађивачима, стога би

право питање било, ко још не загађује ваздух у Србији? Највећи загађивачи у нашој држави су, пре свега, индивидуалне котларнице које користи становништво, фабрике и корпорације, које користе угаљ и дрво и приликом њиховог сагоревања испуштају се токсичне материје. На другом месту би дефинитивно био саобраћај са својим издувним отровним гасовима. На сајту Balkan green energy news-a се наводи да посебно забрињава чињеница да је само у 2017. години увезено 131.000 половних аутомобила, од којих је већина на дизел гориво, при чему је 62% старије од 12 година, што све заједно чини прекомерно загађење животне средине. Економска нестабилност државе и низак животни стандард условљавају становништво Србије да купује половне аутомобиле по нижим ценама, а најчешће се ради о ауто-отпаду аутомобила из Немачке. Употреба тих модела је забрањена у Европској унији јер су нижег еколошког стандарда, а само богата мањина може себи да приушти хибридне еколошки квалитетне аутомобиле. Међутим, према најавама из Министарства за заштиту животне средине, ускоро би могао да буде забрањен увоз аутомобила старијих од 10 година. Поред ова два стална загађивача ваздуха, индустрија и топионице руда су такође значајни загађивачи јер се у њиховом процесу производње сагорева угаљ, а у већини случајева филтери за пречишћавање се готово и не користе. Од сезонских загађивача алармантно се издваја и паљење пољопривредних остатака на њивама, познато као „паљење петиљки“ које је иначе кажњиво законом. Међутим у последњих неколико дана Војводина је у пламену што максимално загађује атмосферу.

Повећању загађења у

Air quality and pollution city ranking		
20 October 2019, 10:41		
Major city		US AQI
1	Belgrade, Serbia	169
2	Shenyang, China	167
3	Dhaka, Bangladesh	162
4	Dubai, United Arab Emirates	161
5	Hanoi, Vietnam	154
6	Kolkata, India	153
7	Chengdu, China	149
8	Warsaw, Poland	137
9	Delhi, India	137
10	Lima, Peru	135

Београду, допринео је и пожар у депонији у Винчи. Изградња нових објеката и реконструкција тргова и саобраћајница доводи до пораста количине прашине у ваздуху. Све ово је већ узнемиравајуће, али још страшније је то што је у току и смањивање и уништавање зелених и парковских површина које могу да редукују загађење и значајно поправе квалитет ваздуха. Кад се на све претходно написано додају и метеоролошки услови и то да у октобру није било кишних дана, а ни дана са јачим ветром који би очистили ваздух можемо да закључимо да тренутно живимо у једној од најзагађенијих држава на свету.

При сваком мониторингу ваздуха контролишу се загађујуће материје као што су: SO_2 (Сумпор-диоксид), NO_2 (азот-диоксид), CO (угљен-моноксид) и честичне материје PM_{25} и PM_{10} . Сумпор-диоксид је изузетно опасан и токсичан за људе и животиње. Прекомерена концентрација SO_2 у ваздуху може да изазове изузетно јаку иритацију носа и грла, а неки од симптома су и кашаљ, отежано дисање и стежање у грудима. Азотни оксиди најчешће изазивају упалне процесе у дисајним путевима док CO , зависно од концентрације, може да изазове од главобоље па до смртог исхода. Оно што

грађане највише буну су ситне честичне материје PM (particulate matter). Честице PM_{25} су изузетно мале да се могу видети само микроскопом, док се PM_{10} честице у одређеним условима могу видети и голим оком. PM_{25} су генерално најопасније јер су најмање и настају сагоревањем фосилних горива (ауспуси аутомобила, грејање на дрва и угаљ), оне изазивају болести срца и болести плућа а могу да погоршају хронична обољења (астма, бронхитис и остале респираторне болести) и изазивају канцерогена обољења. Честице PM_{10} изазивају кратах дах, иритацију очију, носа и грла, а уколико је већа концентрација у питању изазивају и канцер.

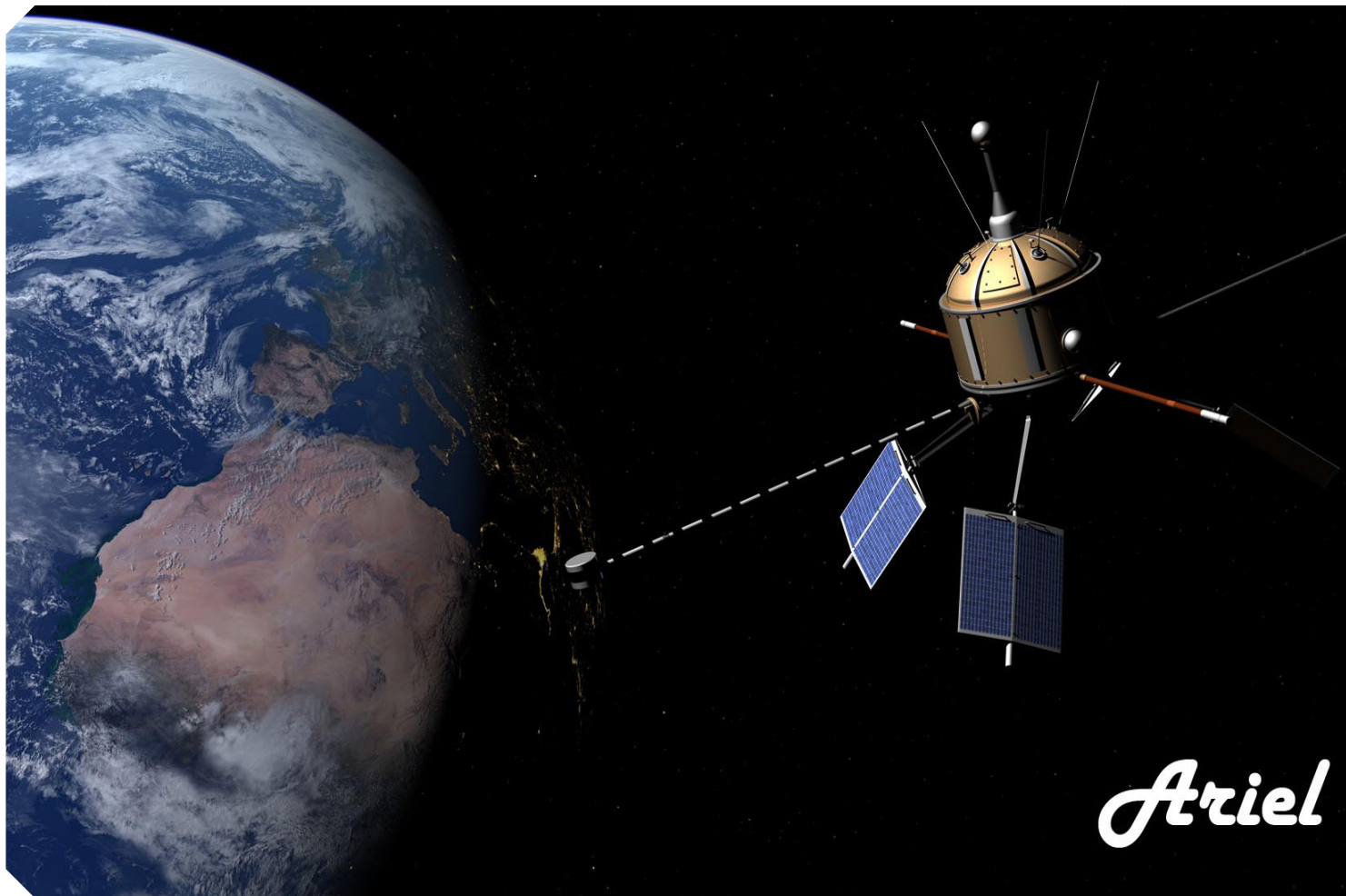
Оно о чему се мање говори јесте интензивно загађење у Бору. Грађани Бора се већ годинама боре против загађења ваздуха. Након великог протеста 2015. године степен загађења је умањен, али се стање последњих месеци значајно погоршало. У Бору се одржавају и редовни протести грађана који захтевају одређене реакције. Забележена су вишеструка прекорачења дозе SO_2 и честица PM_{25} али и других опасних материја. Од како је у овај град дошла кинеска компанија „Ziding Mining“ стратешки партнер РТБ Бора, који је власник преко 60% РТБ Бора загађење се утростручило.

У тренутку док настаје овај текст ја сам у Бору. Ваздух заудару на сумпор, ни прозор не смем да отворим, а сећам се дневника од пре недељу дана у коме водитељ извештава како најчистији ваздух у Србији имају Нови Сад и Бор. Ваздух нам је већ увелико загађен, а зима се ближи и додатно ће се загадити када крене грејна сезона, с обзиром да су котларнице за грејање један од главних загађивача атмосфере. Изузетно је узнемиравајуће што се наши грађани пасивни што се

ове теме тиче, или било које друге еколошке теме, као да се ради о загађењу негде тамо далеко. Честице PM_{25} су познате као тихи убица, а наша земља се високо котира по стопи смртности од канцерогених обољења. Индустријализација 60-тих година, ратови, бомбардовање итд. контаминирали су тло, воде и ваздух ове земље. Колико је још доказа потребно и колико још треба да се повећа стопа морталитета од малигних тумора да би наш народ схватио да главно загађење наше околине потиче од нас самих. Једно од главних поглавља приступању Србије Европској унији је поглавље животне средине у коме је оцењено да Србија спроводи политику потпуне супротности са законодавством Европске уније. Наравно, ово поглавље није још ни отворено, а нашој држави стоји велики напор и труд како би се све ово решило.

Екоцид и тровање грађана Србије је прави термин који можемо употребити како би укратко описали садашњу ситуацију. И док чекамо да нас спасу ветар и киша, требало би да сами размислимо да ли желимо да живимо у оваквим условима, зашто смо уопште необавештени и шта је оно што ми можемо да урадимо да би спречили загађење. Зашто су грађани Србије оволико пасивни?

Пише: Милан Младеновић

Прва међу њима постаје Велика Британија која започиње развој свог сателитског програма под називом ARIEL у сарадњи са америчким инжењерима Националне ваздухопловне и свемирске администрације. Касне 1959. године на састанку Комитета за свемирска истраживања (енгл. Committee on Space Research COSPAR), Сједињене Америчке Државе понудиле су лансирања научно-истраживачких сателита конструисаних од стране научника из различитих земаља. Овакву понуду је прва прихватила Велика Британија док су Британски национални комитет за космичка истраживања (енг. British National Committee on Space Research BNCSR) и Савет за научно инжењерска истраживања доставиле NASI план и програм развоја сателитског система и поделе

одговорности. Конструкцију ракете носача прихватила је NASA у свом Центру за космичке летове Godard док су британски научници са Лондонског универзитетског колеџа и Бирмингемског универзитета преузели одговорност око израде компоненти сателита али и око експеримената, анализе и интерпретације резултата добијених сателитском опсервацијом јоносфере.

Сателит ARIEL-1 имао је цилиндричан облик пречника 58 cm. Висина сателита је износила 22 cm, а укупна тежина 59,9 kg. Од саставних компоненти сателит је поседовао Лангуминову сонду за мање температуре и густине електрона у јоносфери, сферну сонду за мерење температуре и састава јонске масе која је у поређењу са Лангуминовим сондама користила другачију методу мерења температуре, уређај за одређивање диелектричне

константе у плазми и мерење јоносферних електрона, четири соларне плоче са батеријом као извор напајања и радио пријемник. Поред јоносферних експеримената, густине и температуре електрона, задаци сателита односили су се и на мерења сунчевог x-зрачења и Лајмановог алфа флуksа попут својих колега из раније поменутог програма EKSPLOREER. Смештен унутар модуларне ракете носача Тор-Делта пречника 2,44 m, висине 30 m и потиском од 667,20 kN. Први британски сателит Ariel-1 лансиран је са АЦ-17 лансирачког комплекса NASA космодрома Кејп Канаверал 26. априла 1962. године. По лансирању сателит је уведен у елиптичну орбиталну путању се перигејем на висини од 389 km, док се апогеј налазио на висини од 1.213 km, инклинација сателита је износила 53,9°, а период обиласка орбите 100,9 min. Ariel-1 се налазио у

ПАТРОЛЕ НАШЕ ПЛАНЕТЕ - ДРУГИ ДЕО

потпуно оперативном стању непуних пет месеци све до септембра исте године када су му услед америчког висинског нуклеарног теста Starfish Prime радиоактивна зрачења оштетили соларне плоче, што је за последицу имало смањење његових перформанси. Сателит је и након хаварије остао у оперативном стању и вршио јоносферна истраживања све до 24. маја 1976. године.

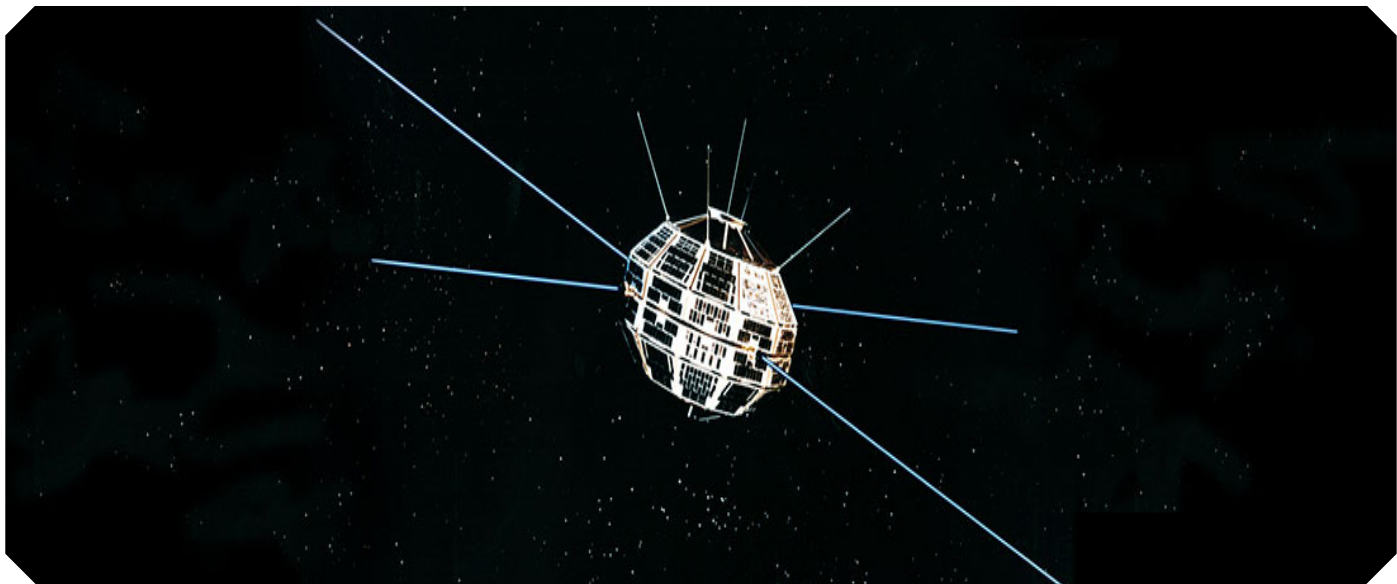
У оквиру сателитског програма ARIEL укупно је лансирано шест сателита која су вршила јоносферна истраживања (Ariel-1, 2, 3 и 4) док су последња два сателита (Ariel-5 и 6) вршила истраживања космичког зрачења у склопу рентгенске астрономије. Сателитски програм ARIEL је након двадесет година гашењем сателита Ariel-6 фебруара 1982. престала са радом.

Пратећи стопе својих британских колега инжењера, само пет месеци касније, 29. септембра 1962. године. У оквиру сарадње NASA-е и Канадске организације за одбрану и телекомуникациона истраживања (енгл. Canada's Defense and Research Telecom-

munications Establishment DRTE) под руководством научника Џона Чепмена и Едина Ворена, лансиран је први канадски вештачки сателит под називом Alouette 1. Назив Aleut овај сателит је добио по француском називу за птице из породице шева (лат. Alaudidae). Задаци овог сателита заснивали су се, као и код његовог британског сродника на јоносферним истраживањима. Од самих компоненти сателит Aleut-1 поседовао је уређај за чишћење фреквенције који је бележио расподелу густине електрона у јоносфери мерењем временског интервала кашњења између емисије и пријема радио сигнала. Уређај (звучник) је емитовао импулсе на фреквенцијама између 1 и 12 MHz снаге 100 W; затим енергетске детекторе честица састављених од правилно распоређених Гајгерових бројача и сцинтилатора за детектовање енергетских честица, нискофреквентни VLF пријемник за мерење природних и вештачких нискофреквентних сигнала осетљивог на фреквенције између 400 и 10.000 Hz и детектор космичких радио шумова за откривање радио буке која долази од Сунца као и од осталих небеских тела унутар галаксије. Детектор

космичких шумова чиниле су две диполне берилијумско бакарне радио антене дужине 45,7 и 22,8 m које су полазиле са тела сателита и представљале кључну компоненту сателита. Антене су првобитно биле савијене у благом у-облику, а потом намотане у мале дискове. Када сателит постигне довољну центрифугалну силу у орбити потискује диск на телу сателита који обмотава антене у виду спирала све док се не фиксирају у одређеном положају. Маса сателита износила је 145 kg, а као извор напајања сателит Aleut-1 поседовао је соларне плоче које су се налазиле по читавом телу сателита, док се унутар тела налазила батерија. Сателит је смештен унутар модула NASA-ине двофазне ракете носача Thor-DM21 Agena-B док се лансирана рампа налазила у склопу ваздухопловне базе Ванденберг у Калифорнији. По лансирању путем другостепених ракетних мотора сателит је уведен у орбиталну путању са перигејем на висини од 998 km и апогејем на 1.027 km, инклинација орбиталне путање сателита $80,5^\circ$, док је период обиласка трајао 105 min и 40 s.

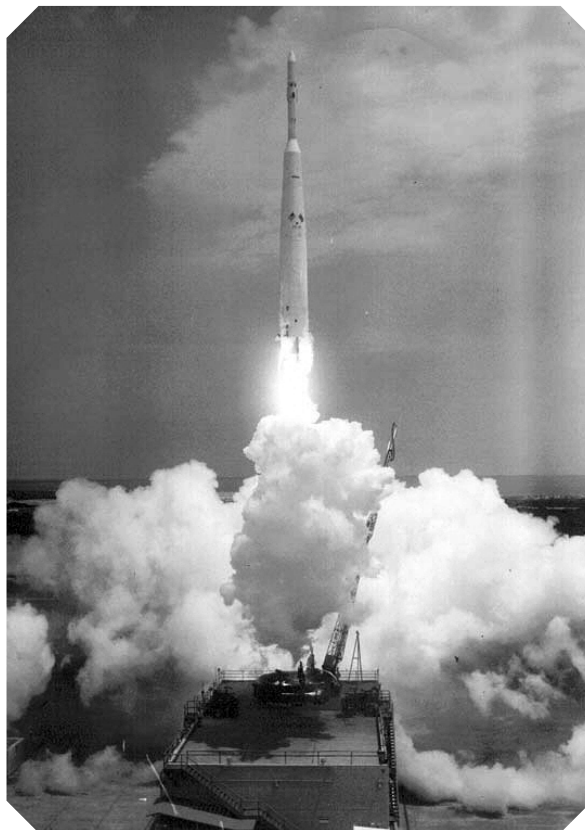
Након фиксирања диполних антена сателит Aleut-1 је

центрифугиран и стабилизован је са бројем обртаја од 1,5 пута у минути да би након 500 дана ротација сателита успорила на 0,6 обртаја у минути и није се могла стабилизovati. У том тренутку су научници могли да одреде оријентацију сателита која је била изузетно значајна као податак само путем читавања са магнетометра као и путем сензора температуре смештених на горњим и доњим топлотним штитовима. Претпоставља се да су гравитациони градијенти проузроковали да најдужа антена буде усмерена ка Земљи.

Према техничким извештајима америчке агенције за смањење војних претњи министарства одбране Сједињених Америчких Држава (енг. Defense Threat Reduction Agency) из 2010. под називом „Колатерална штета на сателитима при удару електромагнетних импулса“ први канадски сателит Aleut-1 био је само један од сателита који је оштећен услед присуства радиоактивног зрачења као последица висинског нуклеарног теста Starfish Prime 9. јула 1962. године, док се удругом извештају под називом „Антропогено свемирско време“ бележи да сателит Aleut-1 није задобио штетне ефекте великих размера од ове нуклеарне пробе највероватније услед добре конструкције тела сателита при чему су фото ћелије претрпеле 40% оштећења. У којој мери су ови извештаји обесхрабрујући или ентузијастични, расудите сами. У склопу сателита није постојао магнетофон па су подаци били доступни само када би се при орбиталној путањи сателит нашао у близини телеметријских станица.

Саме телеметријске станице су постављене ради пружања примарне покривености подацима, али у оним местима која се налазе у близини подневника осамдесетог степена западне географске дужине док су подаци пристизали на свака 4 сата дневно све док сателит септембра 1972. године није престао са радом.

Током прве фазе израде тела сателита Алует-1 истовремено је израђен и други сателит Aleut-2 који је по изгледу био потпуно идентичан свом претходнику. Од саставних компоненти сателит је поседовао готово исте компоненте као и његов претходник Aleut-1 при чему је једино постојала разлика у дужини диполних антена које су код сателита Aleut-2 износиле 73 и 22,8 m. Сателит Aleut-2 је заједно са америчким сателитом Explorer-31 у склопу ракете носача Thor-DM 21 Ацена-Б лансиран 29. новембра 1965. године са лансирне рампе

ваздухопловне базе Ванденберг. Перигеј сателита је износио 505 km, док се апогеј налазио на 2987. km, инклинација орбиталне путање је износила 79,8°, док је период орбиталног обиласка трајао 121 min и 40 s. Сателит је центрифугиран при ротационој брзини од 2,25 обртаја у минути док су плоче при врху седамдесетометарске антене кориговале пад броја обртаја сателита чиме је непожељни сценарио попут оног на Aleut-1 спречен, међутим као и Aleut-1, ни Aleut-2 није поседовао магнетофон па су се подаци слали само у тренуцима када би се сателит налазио изнад телеметријских станица на осамдесетом подневнику источне географске ширине којој су, за разлику од Aleut-1, придодата подручја у близини Хаваја, Сингапура, Аустралије, Велике Британије, Индије, Норвешке и Централне Африке. Aleut-2 се налазио у оперативном статусу све до јуна 1975. године када су се рутинске операције прекинуле, међутим на своју десетогодишњицу од лансирања Aleut-2 је 28. и 29. новембра поново реактивиран, а потом поново уташен.

Након успешних истраживања и прикупљених података о јоносфери путем мисија Aleut 1 и 2, охрабрени и ентузијастични канадски инжењери започињу припреме планова за нови сателит о којем ће бити речи у неком од наредних бројева.

Пишу: Денис Поповић и Мирјана Митричевић

Средња Европа је сама по себи по много чему посебна. У њој се налази држава о којој ћемо вам ми пренети наше утиске - Чешка Република која је за време комунизма заједно са Словачком представљала суверену државу под називом Чехословачка и била једна од чланица Варшавског уговора. Након Плишане револуције 1989. године комунистичка партија одлази са власти, а 1993. године Чехословачка се као држава укида, Чешка и Словачка су постале засебне државе које су међународно правно признате. Чешка се са својим богатим културно-историјским наслеђем наметнула на туристичком тржишту и постала права атракција Средње Европе.

Ако нас питате у које годишње доба је најбоље посетити Праг, рекли бисмо вам да га треба посетити и видети кроз сва четири годишња доба. Праг је магично место, са богатом историјом и гастрономском понудом која заслужује да се испроба. Препоручујемо да обилазак овог шармантног, старог, града започнете шетњом Прашким дворцем на Храдчанима, у оквиру кога се налази чувена катедрала Светог Вида. Такође, не треба пропустити шетњу преко чувеног Карловог моста на коме се налази најпознатија статуа која краси овај мост, а то је статуа Светог Ивана Непомука, додирните је левом руком и помислите жељу. Затим, у Влтаву баците три новчића и легенда каже да ће вам се жеља остварити.

Место у Прагу које привлачи туристе је свакако Стари трг, Староместске намести, где се налази Астрономски сат (Pražský orloj) који је посебно занимљив јер не показује само време већ и положај Сунца, консталацију планета као и месечеве мене. Веома је интересантно да је направљен 1410. године, а бројчаници као и механи-

зам прорадили су тек у XVI веку тачније 1527. године. Права атракција је и такозвани плес са апостолима, који се појављују на сваких сат времена. Костур, који мери време, представља Смрт и повлачи конце погребног звона једном руком, док другом примиче увеличавајуће стакло. Прозори изнад тог дела се отварају и појављује се Исус и дванаест апостола. Када се прозор на крају затвори, петао који се налази изнад прозора кукуриче, лупа крилима и тако најављује пун сат. Остале фигуре су Турчин који мрда главом, тврдица који заљубљено гледа у своју врећу са златом, као и сујетан, охол, човек који се посматра у огледалу. У најпрометнијој улици видели смо још једну веома необичну зграду која носи назив Кућа која плеше (чеш. Tančící dům). Интересантно да је првобитно названа по познатом плесном филмском пару по Фреду Астеру и Џиндер Роџерс. На крову ове зграде налази се француски ресторан „Прашки бисер“ са погледом на Праг.

Надалеко је познат чувени чешки кристал, порцелан али и ћилибар. Радње са артиклима овог типа красе прелепи излози од којих смо се, морамо признати, нерадо одвајали. Никако немојте пропустити да пробате чешки гулаш сервиран у чинији од хлеба и тако уживате у укусима које нећете заборавити. Осим гулаша, обавезно пробајте и буткицу у пиву са црним хлебом, чија арома ће разгали-

ти ваша чула. Ако волите нешто конкретније, укус печене прасетине неће вас разочарати. Напротив, ваша чула ће заиграти већ оног момента када на променади угледате како се пече и тако мами пролазнике да сврате на сластан и укусан залогај.

Након посете Прагу, одлучили смо да посетимо и Карлове Вари које се налазе око 120 km западно од Прага, а грех би био да не свратимо у једно месташце којим се Чеси, познате пивопије поносе Крушовице. Оно се налази на пола пута до Карлових Вари, односно око 50 km западно од Прага. Крушовице уједно дели име са најпознатијим чешким пивом. Потребно је нагласити да свако може пронаћи пиво по свом укусу. Пивара је основана давне 1581. године. У њој се чува традиција Царске пиваре.

Карлове Вари су престижна и прелепа бања, позната по термалним, лековитим изворима и шеталиштима поред реке Тепле (Топле). Истакли бисмо један од бројних лековитих извора за који је везана легенда да онај ко се плаши змија треба да опере руке и додирне главу змије од бронзе, и када то уради, према легенди страх нестаје.

У Карловим Варима, осим wellness и спа програма, потражите и обавезно купите чувени алкохолни биљни ликер – Becherovka који садржи 27 лековитих трава.

Посебно бисмо издвојили да сваке године, како у већим европских градовима па тако и у Прагу, 11. новембра у 11 часова, 11 минута и 11 секунди започиње чувени Божићни сајам. У оквиру ове манифестације, на богато украшеним улицама и трговима налазе се дрвене кућице са разноликом празничном понудом преко кобасица, слаткиша, колача, па све до куваног вина.

Пише: Магдалена Рајић

Да ли си некад пожелео да изађеш из зоне комфора када су путовања у питању? Да одбациш све понуде које агенције нуде и да самостално креираш путовање према својим афинитетима? Не мора тај пут да буде ни попут аутостопа, али да те држи у неизвесности и да не знаш шта те у потпуности чека.

Из жеље да пропућујем на овакав начин још док трају студентски дани, почетком октобра сам се одлучила на путовање Interreal-ом.

За оне који не знају, Interreal подразумева неограничено путовање железницом кроз Европу у тачно одређеном временском периоду. У зависности од врсте карата, можете путовати кроз само једну или 30 европских држава.

За почетак, осмислите план, имајте нешто уштеђеног новца и сапутника са којим имате слична интересовања. Пожељно је, али не и нужно, бити одговоран и организован.

За формирање плана је потребно издвојити одређено време. Чини се лаким, али заправо и није тако једноставно. Треба се добро информисати, оформити реалну руту, распитати се о редовима возње, истражити градске знаменитости, наћи адекватан смештај и све то уклопити у одређени буџет и ограничен број дана.

Водећи се тиме како имамо времена и како то није нешто компликовано, поготово за једног географа, дечко и ја смо прво

купили карте, па тек онда правили план. Знали смо отприлике шта желимо видети, али пошто нас је пар дана пред пут ухватила паника да нећемо ни до Љубљане стићи, одлучили смо да не експериментишемо превише и посећујемо познатије дестинације.

За 15-ак дана колико нам је трајало путовање, успели смо да обиђемо 17 градова у 9 различитих држава и пређемо огроман број километара.

Возне карте смо активирали у Загребу. Уз куповину Interreal карте добијате попуст и на одређени аутобуски превоз, тако да смо се одлучили да до Загреба, због уштеде на времену, стигнемо аутобусом. Следећа на рути је била Љубљана. Симпатичан градић за чији је обилазак потребно пар сати. Након тога смо наставили даље ка Италији и уживали у лепотама Венеције, Болоње, Фиренце, Пизе, Ла Специје, тачније Ћинкве Терее и Ћенове. У Италији смо успели да обиђемо и више градова него што смо планирали и остали неми пред знаменитостима које смо видели. Оно што нас је изненадило јесте да су нам само једном или два пута тражили карте на увид. У возовима можете да подигнете ноге на седиште, да једете, гласно причате, а да вас нико попреко не погледа. Такође, придружујемо се групи која сматра да је пица у Италији лошија него код нас. Из Италије смо кренули усхићени јер је следила посета Азурној обали, а само дан касније и толико познати Париз и сусрет са пријатељи-

ма које нисмо дуго видели. Међутим, није ишло све по плану. Одлазак до оближње продавнице у Савони, где смо имали преседање и паузу од неких сат и по времена ми је на тренутак заличила на не-

ку сцену из филма. Имала сам осећај као да смо крочили у то, где црначке банде окупљене у више група само чекају свој плен, тачније нас двоје, туристе са огромним ранчевима које је немогуће не приметити. Осећај туте због сиромаштва које је овде присутно и непријатности од свих очију упртих у нас, ми и сада ствара нелагодност. На сву срећу, прошли смо не опљачкано, а наредно време смо провели на станици у близини обезбеђења. На граници са Француском нас обавештавају да је пруга неисправна, те да морамо да сачекамо пар сати док не санирају квар. То је одмах значило пар сати мање за посету неког од жељених градова. Када смо напослетку стигли и обишли Монте Карло и заборавили на све претходно тога дана, дочекује нас вест да су сви возови до Марсеја, тачније до Тулона, где смо резервисали смештај отказани. Након пар сати, помирили са чињеницом да није тако лоше ни преспавати на луксузној железничкој станици у Монте Карлу, на разгласу јављају да је ипак пуштен један воз у том правцу. Иако дан није протекао како смо планирали, макар смо преспавали у хотелској соби. Сутрадан смо стигли у Париз где смо провели два дана. Упркос лошем времену, пријатељи код којих смо били су нам поред туристичких локалитета, показали и оне занимљивости које туристи ретко обилазе. Из Париза смо се упутили ка Амстердаму. Због јаке кише која је падала током целог дана, нисмо успели да га обиђемо на два точка, онако како то најчешће раде у овом граду. Сигурна сам да бисмо га доживели на сасвим другачији начин само да је било мало лепше време. Након Амстердама, искусили смо чари немачких градова Келна, Берлина и Дрездена. Жао ми је што нисмо имали више времена за боравак у Берлину. Град пружа толико тога, вероватно да ни пет дана не би било довољно да се доживи

СВЕТСКИ ПУТНИЦИ - ДЕТАЉ ИЗ ДНЕВНИКА

у потпуности и да се све обиђе. Очекивала сам одређену дозу уздржанosti и уштогљености, а заправо сам се изненадила општеношћу људи у овим градовима. Након Немачке, уследила је посета Прагу. Прелепом граду који одише неким прошлим временима и мирише на Трделник, колач који се продаје на скоро сваком ћошку. Пар дана смо провели и у Братислави, а један дан, иако наравно није довољан, смо издвојили и за посету Беча. Како нам је у међувремену истекла карта, до Београда смо се вратили комби превозом.

На чуђење многих, на мене је највећи утисак оставила Венеција. Град у североисточној Италији који се налази на укупно 118 мањих острва која раздвајају канали и повезују мостови. Дуж улица-канала налазе се цркве и палате од изузетне вредности, те је због тога Венеција споменик Светске културне баштине UNESCO. Град је познат и као и некадашња дугогодишња престоница Млетачке републике. Оно што је занимљиво јесте да су зграде подигнуте на плочама истарског кречњака које належу на дрвене основе у води. Црква Светог Марка, Дуждева палата, Санта Марија дела Салуте, мост Риалто и остале знаменитости не остављају никога равнодушним. Фасцинирала ме је чињеница да овде карта није од неке помоћи, просто се морате изгубити. Иако цео обилазак нисмо били ни сигурни да ћемо доћи до жељеног одређишта, иако смо залутали небројано пута Венецијским каналима, остала сам одушевљена сваким де-

лићем овог града.

На питање шта ми се највише допало, одговор започињем Венецијом, преко Прага, Тинкве Тереа, Фиренце, Ђенове и након одређеног набрајања схватим да сам заправо свим градовима одушевљена. То је и сама драж оваквог путовања. Креирате руту према својим афинитетима и у року од 15-ак или колико год дана да траје ваше путовање посетите све оно

што сте дуго хтели. У возовима и на градским улицама сретате младе који су исто на својим путовањима европском пругом. Већина ће вас поздравити искреним осмехом или пак упутити и коју реч. Оно што је предност оваквог путовања јесте комфорност који возови пружају, добра повезаност и релативно чести редови вожње, наравно у зависности од локације. У свим градовима које смо посетили, железничке станице су у непосредној близини центра и постоји могућност остављања пртљага, што

свакако препоручујем. Такође, у зависности од могућности, можете се одлучити и за спавање на отвореном, код непознатих људи, можете обићи мање познате дестинације или се чак и самостално упустити на овакво путовање.

Обзиром на чињеницу да је био октобар и да је време било променљиво ми нисмо искусили спавање на отвореном. Најузбудљивије ноћење нам је било у једном од амстердамских хостела, са још 12 непознатих особа у соби, где је у ваздуху био висок садржај алкохола и осталих супстанци. Не знам да ли то да назовем ноћењем, или само бегом од кише и лошег времена.

Како овај текст не би био прегучак, могу да закључим да нам је путовање успешно прошло, нисмо промашили ниједан воз, успели смо да обиђемо велики број градова и да се вратимо са успоменама за цео живот.

Да ли бих поновила? Свакако да бих, штавише, већ крећу планирати за наредну руту. А која би била твоја?

Пише: Исидора Марковић

Међународна дунавска регата, или скраћено TID (Tour International Danubien) је највећа, најдужа и најстарија веслачка речна регата на свету. Настала је још 1956. године у Немачкој, а данашњу руту има од 1969. године. Ова велика авантура на води већ више од 60 година почиње сваког последњег викенда у јуну, у немачком граду Инголштату, траје више од два месеца и завршава се у малом румунском месту Свети Ђорђе, на Црном мору, након 2.515 km пловидбе. Ове године се одржала од 22. јуна до 5. септембра. На свом дунавском путу, регата пролази кроз десет подунавских земаља, од Немачке, преко Аустрије, Словачке, Мађарске, Хрватске, Србије, Бугарске, до Румуније, Молдавије и Украјине. Дунавска регата је у Европи веома значајна и популарна манифестација која осим незаборавне, психички и физички веома захтевне авантуре шаље и неке озбиљне друштвене поруке. Промовише толеранцију између различитих култура, религија и идеологија подунавских земаља, подстиче заједништво и спортски дух. Регата стога нема такмичарски карактер, већ пре свега рекреативни, забавни и друштвени, тј. није важно ко ће први стићи већ је битно што дуже пловити. Регати је могуће прикључити се на било ком делу руте, а на исти начин могуће је и прекинути учешће у њој, уз

претходни договор са организатором. Дуж читаве трасе регате, у свим земљама кроз које пролази, организована су одморишта и кампови за учеснике.

Кајакаши су регату превеслали за 75 дана. За то време пролазе кроз 10 земаља, кампују у 9 земаља, у 61 етапном месту дуж Дунава. Основно правило TID-а је да се пловидба Дунавом пређе чамцима (кајак-кану) које покреће човек сопственом снагом по етапним местима која се за сваку земљу утврђују на Међународној конференцији. Дневне етапе су у просеку дужине око 43 km. У тим деловима регата борави један дан, осим у већим и главним градовима земаља кроз које регата пролази (Беч, Братислава, Будимпешта и Београд) и у којима се задржава по 2 дана. Њих могу да искористе за разгледање града и околине, излете, снабдевање и одмор после напорних етапа. Учесници увек имају добар дочек, организоване фолклорне и музичке програме, као и припремљена разна традиционална јела и поклоне. Ове године експериментално, учесници регате су по први пут боравили и на територији Украјине. Из вечери у вече померате камп на друго место, подижете шатор и на самој реци изложени сте свим временским условима, киша, па јако Сунце, затим облачно и ветровито време.

Уколико нисте у могућности да се прикључите регати, а желели бисте да испратите овај једин-

ствени европски догађај, пловидбу је могуће посматрати, а учеснике поздравити на свим предвиђеним одмориштима, пристаништима и мостовима.

Регата Србијом траје 18 дана и има 14 етапних места. Екипе овогодишње Дунавске регате, 64. по реду, од 24. јула прошле су кроз Србију и то кроз Апатин, Бачку Паланку, Нови Сад, Стари Сланкамен, Београд, Смедерево, Голубац, Добру, Доњи Милановац, Текију и Кладово, да би 9. августа, након Брзе Паланке, продужили ка Црном мору. Интересантан је податак да је половина дужине регате баш код Сремских Карловаца, после 39 дана веслања.

Упловило је 130 кајакаша из Немачке, Аустрије, Словачке, Мађарске, Хрватске, Бугарске, Румуније, Швајцарске (по први пут), Шведске, Аустралије и наравно Србије. Од Новог Сада су им се прикључили и кајакаши из Холандије, Енглеске и САД-а.

Организатор за TID регату кроз Србију је Одбор за туризам Кајакашког савеза Србије, а уз помоћ туристичких организација општина и градова кроз које регата пролази. Значај ове регате је велики за промоцију наше земље и развој наутичког туризма.

Пише: Ана Андрејевић

Уколико одлучите да посетите egzotичну дестинацију, али бринете због вакцина, тропских болести и природних непогода, ово је прави избор за Вас! Ово рајско острво у Индијском океану опасно је заштитним гребеном вулканског порекла, који спречава велике таласе и нападе ајкула. Данас на Маурицијусу нема активних вулкана и како локално становништво воли да каже „највећа опасност је пад кокоса на главу“.

Острво су открили Португалци почетком XVI века и оно представља елитнији део Африке. Главни град је Порт Луј, који за време француске владавине добија значај, а и име по Лују XV.

Као што овде природа поштује људе, тако и они поштују њу, заправо савршено се уклапају. Зато Вам се може десити да се у најлуксузнијој хотелској соби пробудите са малим, жутим гуштерима. У хотелима постоје обавештења да их не смете дирати јер су безопасни и корисни, зато што једу штетне инсекте. Уосталом после пар дана биће Вам симпатични, а и неће Вам прићи близу. Такође, док уживате у лепом цвркуту неке од бројних врста птица, иста може слетети за сто и послужити се Вашим ручком.

Док се возите левом страном острва приметите савршенство свих нијанси зелене природе, плавог океана и бе-

лог песка. Такође, дивите се занимљивим облицима планинских врхова и локалном становништву које има скромне, али куће пуне осмеха и стрпљења. Заплешите са њима Сегу, пробajte локално пиво Феникс, локални рум и мање, али слађе банане. У парку La Vanille Nature Park можете држати у рукама бебу крокодила, хранити и мазити гигантске корњаче, а само најхрабрији могу и да уживају у шетњи са лавовима у парку Casela.

Заштитни симбол Маурицијуса је, поред изумрле врсте птице Додо, која се налази на државном грбу, свакако и доминантна планина Le Morne Brabant. Посетиоци после евидентирања, могу кренути успоном око три километара пешице до спектакуларног видиковца који ствара илузију „подводних водопада“ у океану. Ово је јединствени феномен природе, до кога уз мало среће долазите праћени верањем дивљих мајмуна. Становништво чува тужну причу коју крије ова планина. У време ропства, робови доведени из разних делова Африке, почели су бежати и скривати се управо у шуми ове планине. Када је коначно ропство укинато, војска је кренула да их

обавести о њиховој слободи. Пуни неповерења и страха, многи робови су изабрали смрт уместо ризика враћања робовласницима и скочили са стрмих литица у океан.

Још један феномен природе који не сме да се заобиђе је Chamarel seven coloured earth „Земља седам боја“. Без обзира на временске прилике и кишу која често, али кратко пада, ова земља очувала је своју постојаност и своје боје. У оквиру овог комплекса налази се истоимени водопад, а при доласку туристи могу уживати у прелепим видиковцима, као што је панорама са погледом на острвце Ile aux Benitiers. Крстарећи до њега за сигурно ћете моћи да пливате са јатом делфина и уз мало среће видећете бебе китова.

Неке од најлепших плажа су Trou aux Biches, Belle Mare, Le Monre Beach, Ile aux Cerfs, Blue Bay. Уколико на уштрб хедонизма на рајским плажама и у хотелским комплексима, украдете још мало времена, обиђите шарене хинду храмове, међу њима најпознатији Ganga Talao. Посетите национални парк Black River, ботаничку башту са циновским амазонским локвањима у Памплеусу.

Лепота овог острва не може се довољно описати речима и сликама, јер као што је Марк Твен рекао: „Прво је створен Маурицијус па тек онда рај, рај је створен по угледу на Маурицијус.“

Пише: Марко Петровић

Феминизам је назив за групу идеологија и политичких покрета којима је основни циљ побољшање положаја жена у друштву односно изједначавање права жена са правима мушкараца. Експанзију развоја феминизам доживљава у XIX веку и јавља се првенствено као последица индустријске револуције. Развој технике и технологије створио је мању потребу за људском радном снагом што је омогућило женама да постану значајнији део друштва и да се опробају у различитим пословним сферама, наравно, томе је претходила значајна борба жена за равноправност.

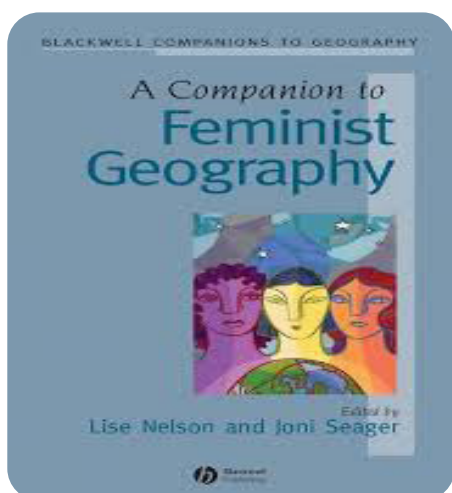
Феминистичка географија је грана друштвене географије која примењује теорије, методе и критике феминизма у проучавању људске околине, друштва и географског простора. Феминистичка географија појавила се 1980-их као покрет унутар географије који је имао два основна правца. Први правац је био везан за академску инклузију женских географа тј. географкиња, кроз праведније процесе запошљавања и покушаја одбацивања опресивних култура и класичне доминације мушкараца у овој наuci. Други правац је везан за то да је феминистичка географија охрабрила географкиње и географе да развију различите студије унутар географије које су се бавиле полом и родом и које су

укључивале женске и родне студије уопштено.

Главни фокус феминистичке географије је проучавање географске разлике у родним односима и самој родној једнакости. Зависно од тога да ли сте мушкарац или жена бићете третирани на посебан начин како у самој породици тако и у читавом друштвеном систему. Поклапање рода и пола није нужно својство код сваке индивидуе, потпуно је нормално да нисмо сви стереотипични мушкарци и жене. Плава боја је за дечаке, розе за девојчице, девојке су нежне, дечаци не плачу, жене треба да рађају, мушкарци да раде итд. Наравно да девојчица сме да се игра са аутићима а дечак може да воли розе боју, управо ово су само неки од примера родно заснованих стереотипа који често могу да воде до различитих облика дискриминације. Феминистички географи и географкиње не заговарају да у научним круговима географије постоји нека врста завере против жена већ откривају постојеће светске трендове и дешавања и на основу тога постављају питања и истражују, а најзначајнији је одраз женских искуства и догађаја на географску природу и саму географију као науку. Захваљујући усмереној пажњи на пол и род као и социјалне разлике међу људима тј. расе, класе, етничке припадности, старости, способности и сексуалности, феминистичка географија у својим радовима истиче значајне разлике у обликовању искустава простора и места.

Једноставан пример оног чиме се баве феминистички географи и географкиње може бити начин на који просторно планирање има родну димензију код појединих аутора. Постоји укорењена претпоставка тј. стереотип да ће мушкарци путовати на удаљено место ради запослења док ће жене бити заокупљене бригом о

деци, основном куповином и домаћинским функцијама у субурбаном месту, најчешће се полази од претпоставке да жене нису запослене или раде на местима који су ближи дому због нужне везаности за породицу. Зашто су се поједини градови развили управо на такав начин, зашто су се градови планирали на тај начин, и на крају, ко је и зашто извршио такву врсту планирања и са каквом идеологијом? Ово су питања којим се феминистичка географија између осталог бави. Често феминистички географи и географкиње проучавају сигурност у употреби урбаног простора и јавних места попут паркова, пешачких зона, прометних и полупрометних улица у близини пословних дистрикта итд. Искуство проласка кроз градски парк касно у ноћ након радног времена или по самом дану вероватно ће имати одређену разлику код мушкараца и код жена, као и код људи различитих доба и културе. Ова грана географије у САД-у и Великој Британији има често локални аспект, тј. изучава локалну географију града или регије где је у потрази за проблемима и решењима оваквих и сличних проблема, ради се такозвани *mapping* односно картографско приказивање места у граду која су нпр. жене тог града означиле као претеће за

њих и децу. Након тога феминистички географи и географкиње у урбаном планирању налазе решења за овај проблем. Међутим ова грана није само ограничена у том локалном погледу, већ значајно проучава глобалне процесе као што су миграције жена уопштено, миграције жена из Трећег света у развијене земље ради обављања кућних послова, бејбиситовања и сексуалног рада. Познато је да су Филипинке изузетно тражене у свери одржавања домаћинства и бејбиситовања и то највише у Сједињеним Америчким Државама где оне интензивно мигрирају.

У свету постоји неколико организација унутар самих факултета, постоје и катедре које проучавају феминистичку географију на факултетима, а најзначајније су: Студијска група за жене и географију института Британских географа краљевског географског друштва и удружења Америчких географа. Род, место и култура је назив часописа за феминистичку географију који се издаје у САД-у. Проучавање рода у оквиру географије увело је нове теоријске концепте, попут рода у јавним и приватним просторима, родне поделе на плаћени и неплаћени рад и изазове који су везани за родну стереотипизацију. Феминистички географи и географкиње су се у великој мери ослањали на рад феминистичких филозофа и филозофкиња, теоретичара/ки, попут Џудит Батлер, Доне Херавеј, Елизабет Грос, Сандре Хардинг итд.

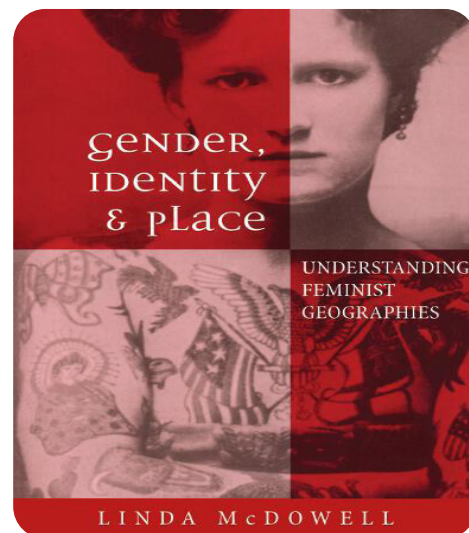
Родна истраживања имала су значајан утицај на неколико дисциплина у географији, као што су географија становништва, насеља, просторно (урбано) планирање,

економска и политичка географија, демографија и друге. Феминистички географи/киње пре свега добро познају родну поделу рада и простора, родну политику, родне облике сигурности и несигурности, пол и миграције, мобилност женске популације, пол и животну средину, фертилитет, наталитет диворцијалитет и нупцијалитет жена, права жена у државама итд.

Области проучавања феминистичких географа су: географске разлике у родним односима и родној равноправности у свету; географија жена (нпр. просторна ограничења, абортусно питање, миграције жена, родно засновано насиље над женама и простор итд.); изградња родног идентитета кроз употребу и природу простора и места; географија сексуалности (Квир теорије); питања популационих политика у свету.

Феминистички географи/киње најчешће су жене али такође запажа се и пораст мушких феминистичких географа. На нашем факултету на смеру демографија постоји предмет који се бави сличним темама и то је изборни предмет родност и становништво.

Америчко друштво географкиња основано је 1925. године у време када су жене биле искључене из чланства у већини професионалних академских организација као што је Explorers Club који није прихватио жене све до 1981. године. Друштво су основале четири пријатељице Гертруде Емерсон Сен, Маргерит Харисон, Блер Нилс и Гертруде Метјуз Шелби како би окупиле жене заинтересоване за географију, истраживање света, антропологију и сродна поља. Друштво се налази у Вашингтону у САД-у где тренутно броји отприлике 500 чланова. Групе су лоциране у

Њу Јорку, Чикагу, Лос Анђелесу, Сан Франциску и Флориди.

Познате феминистичке географкиње у научним круговима су:

Мона Домош - председница Америчке Асоцијације Географа 2014-2015. и професорка на Флорида Атлантук Универзитету у САД-у);

Сара Холовеј - ауторка дела Простор, место и географија деце; Гилијан Рос - професорка друштвене географије на Оксфорду у Енглеској;

Евелин Сток - професорка друштвене географије на Универзитету Ваикато на Новом Зеланду;

Џил Валентајн - професорка социјалне географије у Шефилду у Енглеској;

Сузан Хансон - професорка економске и урбане географије на Кларк Универзитету у САД-у;

Синди Кац - психолошкиња и географкиња, ауторка дела- географија социјалне репродукције;

Дорин Меси - професорка географије култура, економске географије и глобализације на Оупен Универзитету у Уједињеном Краљевству;

Лианда Магдауел - економска географкиња и етнографкиња;

Линда Пик - урбана географкиња и просторна планерка у Торонту, Канада.

отворено за посету, али се верује да их има барем стотину. Најпознатији и најпосећенији међу њима је Деринкују (*Derinkuyu Yeraltı Şehri*) који смо и посетили. До сада је откривено осам нивоа испод земље у којима је могло да се смести и да живи око 20.000 људи. У њему су пронађени остаци некадашњих кухиња, просторије за прављење вина, као и импровизирана црква. На највишим „спратовима“ подземља пронађена су појила за стоку. Ваздух је до подземља стизао путем вентилационих отвора – „димњака“, дубине од 55 до 85 m, а вода из бунара. Често су вода из бунара и вентилација били један исти отвор. Неки бунари, међутим, нису били повезани са површином јер се у случају да их непријатељ пронађе страховало од намерног тровања воде. На једном од подземних нивоа смо угледали засађен кромпир, што је својеврстан доказ да су становници подземног града могли да узгајају биљке и тако преживе.

Пише: Сава Стевановић

Постоји једно место за које локално становништво чува легенду која каже да су крајолике обликовала чаробна бића која сада живе под земљом. Међутим, „главни кривац“ за дизајн несвакидашњих облика стена, а које су назване „Вилински димњаци“, је ипак била природа. Магична област са којом вас упознајем се налази у Турској, у централно-источној Анадолији и зове се Кападокија. Овако сам је ја доживео...

Кападокија представља велики изоловани плато на надморској висини од око 1.100 m у централној Турској, којим доминира угашен вулкан Ерџијес. За сву мистику и начин живота ове регије заслужна је геолошка структура вулканског порекла. Честе ерупције које су се јављале милионима година,

покривале су велике делове платоа туфом, меком стеном, створеном од вулканског пепела који је временом еродирао и тако су настала бизарна купаста брда у невероватном распону боја – беличаста, жута, љубичаста, црвена и ружичаста. Под утицајем субаерских сила обликована су у најразноврснијим формама, од којих су нека висине и до 50 m. Димњаци се стварају зато што тврђа стена изнад туфа спречава ерозију на врху, али не и са стране. На крају капа отпада, а остатак димњака брзо еродира.

Подземни градови Кападокије сматрају се једним од најспецифичнијих људских насеобина због чега су заједно са „вилинским димњацима“ 1985. године проглашени делом UNESCO културне баштине. На подручју шире Кападокије пронађено је 37 већих подземних градова, од којих је само шест

Кањон Ихларе (*Ihlara Vadisi*) најпознатија је атракција јужне Кападокије. Са платоа са којег га можете сагледати, његове стене у виду зида веома подсећају на њему сличне, а нама релативно познате формације из савезне државе Колорадо. На први поглед, једина разлика између њих је бујна вегетација која опстаје у долини Ихларе захваљујући речици Мелендиз (*Melendiz Suyu*) која тече читавим кањоном, а свој пут под именом Улунмак завршава у великом Сланом језеру (*Tuz Gölü*). Једно од најлепших природних богатстава Турске, кањон Ихларе, првобитно је био испуњен базалтном лавом из оближњих вулкана (Ерџијес, Хасандаг), а каснија (флувијална) ерозија

издубила је читав простор и створила долину која се пружа 14 km дуж поменуте реке Мелендиз, тачније од села Селима до села Ихлара и достиже дубину од 100 до 150 m. Цео кањон је препун камених подземних станова и црква из византијског периода. Од 105 црква у долини, 16 је отворено за посетиоце, а већина њих се налази на првом километру од службеног улаза. Данашње цркве уклесане у зидове кањона потичу из нешто каснијег периода (XI-XII век) и у њима се може видети интересантно, често наивно фрескосликарство из византијског периода. Седам векова, све до 1071. године, Кападокија је била саставни део Византије. Више од 3.000 црква (од којих данас многе нису сачуване) сведоче о православном карактеру Кападокије. Мештани ових крајева (Грци) су били приморани да напусте ово подручје и преселе се у Грчку (1923. године), након размене становништва између ове две државе, односно данашње Турске и Грчке.

Учхисар, Ургуц, Гореме, Аванос и Мустафапаша, најважнија су места северне Кападокије, а град Невшехир (*Neveşehir*) се сматра центром регије. Мало место Гореме (*Göreme*), смештено између камених брда на око 300 km од Анкаре, представља туристички центар. Пећинске просторије готово сваке стене, односно „вилиноског димњака“ претворене су у пансионе, хостеле или хотеле. Градић броји око 2.500 становника који се претежно баве туризмом. У околини самог града налазе се многе долине интересантне за шетњу и истраживање, а неке од њих су: „Долина ружа“ (*Güllüdere*), „Црвена долина“ (*Kızıl çukur Vadisi*), док је најпознатија међу њима „Долина љубави“ (*Aşıklar Vadisi*). Уколико се одлучите да

посетите Кападокију, најбоље је да своју базу направите у месту Гореме које има највише опција за смештај, као и највише садржаја. Цена смештаја је различита, од 8€ у хостелима до 100€ по ноћи у најлуксузнијим хотелима. Мој смештај, који бих свима препоручио, је био камп „Гореме“ који је удаљен 10 минута хода од центра града. Камп је опремљен кухињом, рестораном, продавницом, тоалетом, а такође има и базен са тобоганима. Простор око кампа је управо једна од полазних станица за лет балоном.

Вероватно никада нећу заборавити своје прво јутро у Кападокији када ме је нешто пре 6 h пробудио необичан хук. Затим још један, па још један, а томе је уследио звук песка који је падао са балона по нашем шатору. Када сам отворио шатор угледао сам гомилу шарених балона који су једрили небом. На пољани између чудесних стена призор за памћење. У свакој корпи може да стане до 24 људи, а лет траје око сат и по времена. На небу највише може бити 200 балона, а временски услови

омогућавају летење чак 300 дана годишње. Постоји неколико компанија које организују лет балонима у Кападокији. Цена лета у тренутку када смо ми били, односно почетком августа, износила је 180€ по особи. Иако су Турци познати по ценкању које иде до тих граница да нам је флаша воде наплаћивана једног дана две лире (40 дин), а сутрадан три, нисмо успели да спустимо цену, те смо се одлучили да не идемо на лет.

Пошто је ово путовање било у организацији планинарског друштва „Планинарски вукови“ из Крушевца, циљ је био освајање врха Кападокије, односно вулкан

АМФИТЕАТАР У ПРИРОДИ

Ерџијес (*Erciyes Dağı*).

Планина Ерџијес, висока 3.917 m, некада је била активан вулкан који је еруптирао пре више од милион година. Данас представља изазов за планинаре који долазе из читавог света како би освојили његов врх.

Успон је трајао два дана. Могуће је попети се и за један дан, али се препоручују два због велике висинске разлике (1.900 m) и аклиматизације. Првог дана са свом опремом (шатор, вреће, храна, одећа итд.) кренули смо из кампа Гореме ка скијалишту (2.100 m) подно Ерџијеса удаљеног око 85 km. После 2 сата хода стигли смо на 2.800 m где смо поставили базни камп и где смо касније преноћили.

Напокон је освојено дан за успон. Двадесет шест планинара креће на стазу у пола 5 ујутру. Можда све на слици изгледа једноставно, но успон је био веома стрм, а дан је био изузетно ветровит и сунчан. Неопходно је било правити честе кратке паузе, како би се тело аклиматизовало. Већ

на 3.200 m ваздух је ређи и осећа се мања концентрација кисеоника у ваздуху, а неки планинари су имали проблем са висинском болести, вртоглавицом, мучнином и стомачним проблемима. Ходајући гребеном таман бисмо савладали један врх и успон, када би се иза њега појавио други и тако на десетине (неко је избројао чак 17), а врх вулкана нам се чинио све даљим и даљим. Од 3.700 m почиње најтежи и најопаснији део стазе који води кроз кулоар стрмине и до 75 степени. Најгора ствар је то што нигде нема чврсте стене где човек може да се ухвати,

а још мање оних где може технички да се осигура помоћу ужета и појаса. Све се осипа и мрви под ногом кроз сипар, а такође велики број стена се стропоштава, обрушава и одраћа те постоји могућност од повређивања. Срећом, до тога није дошло. Овде је двоје учесника одустало од даљег пута. Треба истаћи да је успон лакши зими уз одговарајућу опрему (цепин, дерезе...), тада снег има кључну улогу пошто не газите по сипру. Коначно, након девет сати успона стижемо на врх. Величанствени Ерџијес... Ваздух исувише редак, ваздушни притисак око 440 mbar, људи срећни, али преуморни. До коте од 3.917

m стигло је двадесет четири планинара, што је велики успех. Овде правимо дужу паузу и спремамо се за силазак. Након седам сати спуштања стижемо на почетно одређиште око 21 h.

Ово је био највиши врх у мом животу, најнапорније и најстресније планинарење, а такође испит психичке и физичке снаге. Наредни дан смо оставили за одмор, опуштајући се и уживајући на базену у склопу кампа.

Савремена технологија може да нас изненади свакаким чудима, али тешко да ико осим природе може да створи предео тако чудесан и бајковит као што је Кападокија.

Почетком XXI века у Њујорку је објављена књига „1.000 места која морате видети пре него што умрете“. На почетку књиге исписане су речи непознатог аутора: „Живот се не мери бројем удисаја које током живота начинимо, већ моментима и местима који нам одузимају дах“.

Пише: Марија Иванковић

I have never enjoyed a view which has such a serene and satisfying charm about it as this one gives. One thinks Heidelberg by day with its surroundings is the last possibility of the beautiful, but when one sees Heidelberg by night a fallen Milky Way, with that glittering railway constellation pinned to the border, one requires time to consider upon the verdict - Mark Twain

Пре одласка у Немачку, искрено никада ми не би пало на памет да постоји место које је толико лепо и очаравајуће. С разлогом је добио епитет романтичне стране Немачке. Реч је о петом по величини граду у покрајини Баден-Виртемберг, а један је од значајнијих културних и финансијских центара у Европи познат је по свом богатом историјском, културном и природном наслеђу. Хајделберг, град у који се лако можете заљубити.

Докази о насељености овог подручја датирају још од открића познатог хајделбершког човека, фосила људске вилице, старог око 600.000 година. Хајделберг се налази на самом врху посећености у Немачкој са око три милиона туриста годишње.

Улазак у овај град ме је оставио без даха, јер подсећа на град из бајке, изнад кога се пружа магичан поглед на дворца. Прво сам одлучила да прошетам старим градом, где је смештено мноштво туристичких драгуља. Свака зграда има своју посебну лепоту, а сваки трг одише неком посебном атмосфером. Међутим, свако ко дође у овај град оно што

мора да види је импозантни дворца који се налази 70 m изнад реке Некар, на обронку брда Хаусберг. Око 1.000 степеница воде поред старих здања и палата до замка. Тако да сам решила да се упутим ка замку, како бих стигла све да обиђем. У замку се налази веома занимљив Музеј немачке фармације који би свакако требало обићи. У музеју се налази уникатна колекција апотекарских инструмената, посуђа, књига и докумената из средњег века. Музеј је тако срећен да пружа осећај као да смо се вратили у доба мистичне производње лекова. Можете чак и да купите пилуле за срећу, љубав, хумор...

У дворцу се налази и једна од најстаријих (око 250 година) а и највећих бачви за вино од 195.000 литара. Атмосфера у замку је толико лепа и позитивна да није чудно што је на терасама ове грађевине Гете написао неке од својих најчувенијих дела. Данас постоји споменик посвећен овом писцу на тераси Шефеловог дворца. Његовој лепоти дивио се и Марк Твен истичући ефекат који изазива светло пред залазак Сунца чинећи боју зидова јарко наранџастом. Поред замка се налази уређен велики парк у којем се налази мноштво скулптура. Из парка се пружа

веома леп поглед на град као и на мост који веома привлачи пажњу.

На реци Некар стоји грандиозна творевина, Карл-Теодоров мост, који сваког туристу остави без текста када крочи на ову вишевековну калдрму. Овај камени мост изграђен је у XVIII веку. Кресе га бројне скулптуре, а једна од најпознатијих је статуа мајмуна који држи огледалце, за које се верује да доноси срећу ономе ко га додирне. Нажалост, нисам овај пут имала прилику да видим ову чувену скулптуру јер је у фази реконструкције. Следећи пут се надам да ћу имати више среће.

Шетајући градом свуда могу да се нађу сувенири са симболима универзитета. Оно по чему је Хајделберг познат је Универзитет Рупрехт Карл и представља најстарију установу овог типа у Немачкој и једну од најпрестижнијих на читавој планети. Овај универзитет је изнедрио велика светска имена (Фридрих Хегел, Хана Арент) као и бројне добитнике Нобелових награда.

Угледни Срби попут Светозара Марковића, Љубомира Ненадовића, Јована Рајића, али и многи други су овде провели своје академске дане. Занимљива је и чињеница да је на овом универзитету почетком XIX века Карл фон Драјс изумео бицикл, то је и разлог зашто већина становника овог града користи бицикл као превозно средство.

Можда нисам дотакла огледалце на мосту, али сам свакако срећна што сам имала прилику да уживам у лепотама овог романтичног града.

Пише: Марко Јовановић

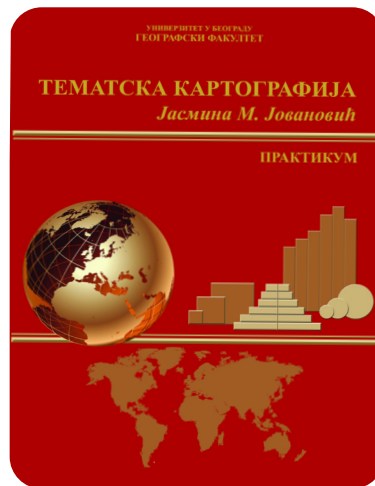
ТЕМАТСКА КАРТОГРАФИЈА

Пред читаоцима је прво издање практикума „Тематска картографија“ аутора др Јасмине М. Јовановић, ванредног професора, намењеног првенствено студентима основних академских студија Географског факултета Универзитета у Београду, али и свим другим корисницима, којима је израда и коришћење тематских карата предмет интересовања при научним и практичним истраживањима. Садржај Практикума конципиран је тако да се може користити и на мастер студијама. Први је Практикум ове врсте код нас, којим се указује на значај примене картографских метода и графичких средстава картографског изражавања на тематским картама. Имајући у виду да до сада није постојала универзитетска публикација везана за предметну проблематику, практикум Тематска картографија има вишеструку примену и значај.

Тематика практикума представљена је на 186 страна и систематизована у 7 целина са већим бројем подпоглавља. Свако поглавље укључује: уводни теоријски део, методолошки поступак израде карте, конкретан пример урађену карту дефинисаног задатка и задатак, чиме аутор подстиче самосталан практичан рад будућих корисника. Садржај практикума, кроз обрађене примере, намењен је за стицање знања и вештина при изради тематских карата, критичког односа према карти, њеном језику и другим бројним, битним својствима (очигледност, метричност, апликативност и др.).

Први део је поглавље „Тематска картографија“ у оквиру ког се дефинишу: „Појам, предмет и значај тематске картографије“ и „Тематска карта - основне карактеристике, значај и подела са објашњењем“. Велики значај у оквиру овог поглавља има део компарација „Тематске и топографске карте - прожимање и основне разлике“, као и део

„Визуелизација геоподатака у процесу картографског моделовања тематског саджаја“. Други део „Методи тематског картографисања“ обухвата приказ 9 метода - њихова својства и могућности при картографисању компонената геопростора и интерпретацији карте, како би се добиле графичко-нумеричке информације, од значаја за различите видове усмереног истраживања. Трећи део „Графичка средства картографског изражавања“ обухвата приказ 9 картографских изражајних средста-

ва - њихов значај у зависности од намене и тематског садржаја карте, карактеристика и врсте показатеља картиране тематике, примењеног метода картографисања, размере, степена генерализације и начина коришћења карте.

Четврти део „Рељеф“ садржи 5 подпоглавља. Указује се на значај картирања морфометријских параметара рељефа: хипсометрију, углове нагиба и експозиције. Аутор посебно истиче значај израде дигиталних карата и 3Д модела за приказ рељефа. Сваку тематску целину након уводног - теоријског дела прате методолошки конкретно објашњени примери са урађеном картом дефинисаног задатка и задатак. Пети део „Становништво“ садржи уводни теоријски део, којим се указује на прожимања картогра-

фије и географије становништва. Подпоглавље „Картирање становништва“ обухвата методолошки део - значај примене картографских метода при представљању и интерпретацији демографских показатеља у циљу сагледавања успостављених просторно-демографских односа. Поглавље садржи 7 вежби - методолошки конкретно објашњених примера са урађеним картама дефинисаних задатака и задатке. Шести део „Речник појмова“ обухвата 114 појмова од значаја за предметну тематику. Седми део „Литература“ садржи велики број репрезентативних извора домаћих и страних аутора, веб сајтова и сопствених истраживања (115 јединица и 48 URL адреса).

Обрађени примери намењени су за стицање знања и вештина при изради и коришћењу тематских карата, што је од посебног значаја за боље разумевање практичног дела наставног програма из предмета Тематско картоирање, као и других сродних предмета. Аутор је кроз анализу и мерење указао на значај захтева за комплексним, брзим и тачним картирањем компонената геопростора који се истражује. Посебно истиче да дигиталне карте и 3Д модели представљају основ савремених истраживања и презентовања сазнања о геопростору, јер пружају свеукупност синтетизованих информације са територијалног и временског аспекта.

Текст практикума прате и употпуњују функционално и адекватно повезане бројне карте, графички прилози и припадајуће им табеле, које доприносе јаснијој интерпретацији обрађених примера, те олакшавају разумевање проблематике. Конкретни примери илустративне природе, указује да су информационе и изражајне могућности карата разлог њихове важности и примене. У циљу оптималних практичних решења при конструисању садржаја одређених тематских карата, наводе се

критеријуми избора и примене адекватних картографских метода и графичких средстава картографског изражавања. Израдом тематских карата, као полазне основе при изучавању и презентацији просторне дистрибуције и квантификације картираних компонената садржаја геопростора, омогућава се и креирање базе података за будућа истраживања. Моделовањем изабраног тематског садржаја могућа је компаративна анализа представљених компонената садржаја геопростора. Избор метода тематског картирања и графичких изражајних средстава омогућава

да се критички сагледају њихове предности и ограничења при представљању квантитативних и квалитативних својстава картираног садржаја дефинисане просторне целине (прегледност, очигледност, метричност, апликативност и др.).

Савремени развој информационо-комуникационих технологија утицао је на све већи значај састављања садржаја тематских карата у бројним научним дисциплинама, те ће методологија израде изабраних тематских карата датих у овом Практикуму, бити и њима од користи. Различити облици израде и широко

поље примене разноврсних тематских карата утицали су на све веће захтеве састављања њиховог садржаја у погледу квалитета. Комплексност представљања разноврсног садржаја тематских карата захтева јасан, прегледан, функционалан и естетски квалитетно дизајниран начин концептуалног моделовања, у циљу ефикасног аналитичког приступа у оквиру различитих видова усмереног истраживања. Теоријско-методолошка решења дата у практикуму корисна су због апликативне усмерености у стручном и опште образовном смислу.

МЕЂУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА CATFERENCE

Пише: Даница Ђуркин

Међународна конференција „CATference“ одржана је у периоду од 25-29.09.2019. године у Београду, у организацији Географског факултета. Ова конференција – „Урбана географија посткомунистичких држава“ осма је по реду и организује се сваке друге године у неком од градова након транзиције (CAT-Cities After Transition). Прва CATference одржана је 2005. године у Лунду, Шведска. CAT је мрежа научника заинтересованих за градове и урбане просторе Централне и Источне Европе. Научници се баве проучавањима савремених токова урбаних подручја, променама у урбаном простору, са акцентом на период након транзиције. Значај и актуелност ових проучавања довела је до тога да се област интересовања прошири и ван граница европског континента. Формирана је као мала мрежа географа, али се постепено развила у велику мултидисциплинарну заједницу од преко 300 чланова, укључујући (поред географа) и социологе, антропологе, архитекте, планере и стручњаке дру-

гих дисциплина. Овогодишњој конференцији присуствовало је близу 250 учесника, од чега 200 из иностранства. Учесници су током трајања Конференције могли да размене научна искуства учешћем на 50 секција, да упознају наш факултет, а кроз организоване туристичке туре дивили су се архитектури Београда, при чему им је посебно било занимљиво да виде и чују како и где је формиран Нови Београд.

Након радног дела Конференције, 77 учесника је провело два дана на простору Источне Србије. Првог дана обишли су Смедеревску тврђаву и Железару, а на путу ка одредишту и једно од највећих и најзначајнијих мезолитских и неолитских археолошких налазишта смештеног на десној обали Дунава „Лепенски вир“, вративши се још мало у прошлост. Уживали су у Етно-Еко комплексу „Капетан Мишин брег“ који је смештен у самом срцу Ђердапске клисуре на 173 m надморске висине, са кога се пружа предиван поглед на Дунав, Доњи Милановац и Румунију. Целокупан утисак упот-

пуњен је гастрономским специјалитетима влашке кухиње и звуцима фруле, чиме су се упознали са карактеристикама овог краја Србије. Други дан проведен је у Бору, у посети Градској кући где су се упознали са историјом овог места. Обишли су центар града, РТБ Бор односно „Ziding Mining“, као и површински коп, чији апокалиптично-фантастични приказ никога није оставио равнодушним. Највеће створено вештачко удубљење у Европи, настало вађењем руде бакра, дубине око 500 m, на само 20-ак минута хода од центра града права је реткост, те им је засигурно привукло највише пажње и оставило најјачи утисак. На путу за Београд, дан, а уједно и њихов боравак и учешће на Конференцији завршено је посетом Јагодине.

Пише: Милица Сучевић

Рођен је у Ваљеву, дипломирао је географију, а данас је познати туристички водич који води туре по Београду, често у народној ношњи, како би странцима, који долазе из различитих крајева света, дочарао традицију, културу и обичаје наше земље. О географији, о послу туристичког водича, као и о потреби да се путује, истражује и током целог живота учи и упознаје нешто ново кроз путовања, смо причали за наш часопис, са Жељком Петровићем.

1. Завршио си географију на нашем факултету, а данас си најпознатији водич који води туре по Београду. Како изгледа кад један географ зађе у туризам и споји те две струке?

Из искуства, географи, туризмолози, историчари и историчари уметности су људи који имају додир са географијом, историјом и уметношћу током својих студија и после постају најбољи водичи. Дефинитивно користим своја знања из географије, преносим их на турама, тако да сам на неки начин захвалан науци географији, то је једна од великих ствари коју сам урадио за себе, а сада ми помаже у туризму.

2. Шта је оно што те је увек наводило да путујеш, а после и да постанеш туристички водич?

Као мали сећам се да сам са породицом ишао у родно село мог тате, удаљено 17 km од мог родног града Ваљева. Седео сам позади у Југу и знао сам пут напамет. Током војње на неким деловима пута смо певали песмице и то је нешто што сам волео. Тата ми је возач, па сам волео са њим да путујем на његовим турама, чак ми је пут од Ваљева до Чачка изгледао као да идем на неко европско путовање, јер деца некако

виде већи свет него што јесте.

Поред географије, увидео сам да треба да имам још неку опцију за посао, а желео сам да останем у Србији. Прикључио сам се EGEA-и и организацији Млади за туризам, и то су удружења са којим сам упознао многе делове Србије, па и Европе. Кад сам увидео да ми се допада посао водича, да водим људе, да су ми путовања интересантна, схватио сам да је мој осећај да приђем овом послу био добар.

3. Путовао си по многим светским познатим дестинацијама. Какве утиске носиш са таквих путовања? Која земља је оставила највећи утисак на тебе?

Заправо ја нисам путовао колико сам могао. Као водич увек сам бирао да будем више у Србији и да Србију представљам странцима, јер ме то испуњава. Имао сам жељу да странцима прикажем Србију као лепу земљу, каква она и јесте и како заслужује да се представи. Као водич сам био у земљама централне Европе, балтичким земљама, као и у земљама југоисточне Азије (Вијетнам, Камбоџа, Малезија итд.).

Од далеких дестинација на мене је највећи утисак оставила Камбоџа, због среће која се види на људима, јер они су и поред неразвијености земље и даље задовољни. Они живе у малим кућама, радују се сваком тренутку и због тога су веома посебни. Што се тиче европских градова, био сам у многим, али Мадрид ми је оставио најпозитивнији утисак.

4. Пре пар година си постао рекордер по вођењу тура у Београду. Често можемо да те сретнемо на улицама града како са туристима обилазиш различите локације. Шта се њима највише допада на тим турама?

Стварно не знам да ли сам рекордер, али тај број који имам иза себе је импресиван. Тренутно сам на 2.550. тури. Странци воле београдске вибрације и никада им није досадно. Воле наше насмејане људе.

Људи који долазе на моје туре заиста желе да упознају културу и традицију и све оно што Србија има. Када им се на прави начин представи оно шта смо ми, они то знају да цене и воле. Странце занима како ми живимо, какав је стандард у земљи, каква су нам мишљења о политици, шта не волимо у нашој земљи, а шта волимо, зашто пушимо у затвореним просторима у XXI веку и још много тога. Утисци су веома добри и оно што код нас највише цене јесте то што смо добри домаћини и што често остављамо веома пријатељски утисак.

5. Можда једна од најзанимљивијих тура јесте обилазак „Музеја Југославије“, ти их дочекујеш обучен у аутентичном стилу за то доба. Колико су те туре интересантне туристима?

Музеј Југославије је најпосећенији музеј у Србији, пре свега зато што је ту сахрањен председник бивше

У НАРОДНОЈ НОШЊИ ПО БЕОГРАДУ УЗДУЖ И ПОПРЕКО

СФР Југославије, Тито. То је једна интересантна локација, а и он је био једна интересантна историјска личност. Странци се интересују о политици и како је Југославија некад била између Истока и Запада, у склопу Несврстаних. Исто тако желе да виде и да чују, шта то ми, наши преци, или очеви и мајке, волимо из тог доба. Такође, интересује их и историја и период распада Југославије, па и период НАТО бомбардовања.

6. *Зашто је важно да млади људи путују?*

Пре свега мислим да смо и на факултету учили да теренске наставе на које смо ишли, па и екскурзије, имају један образовни и тимски карактер, као и зближавање са својим професорима. Исто тако упознавање културе и традиције своје земље, али и других земаља. Путовањима се разбијају предрасуде, стичу пријатељи, тако се стичу познанства и искуства, светске и европске конекције и то је једна од највећих благодети на целом свету коју човек може себи да приушти.

7. *Истакао си више пута да желиш странцима да откријеш природне и антропогене занимљивости наше земље, јер Србија има много тога да понуди. Да ли сматраш да млади људи треба више да упознају своју земљу и да се укључе у ту врсту путовања?*

Када сам завршио факултет, увек сам се питао зашто нема агенција које нуде путовања по нашој земљи, за наше људе. Међутим, последњих година видим да се тренд променио. Млади људи имају ту културу путовања по својој земљи. Из било ког места да кренете на сат два вожње, може се доћи до занимљивих места.

Свакако мислим да млади

треба да се укључе у путовања. Странци оно што не желе да чују од нас јесте – да немају шта да виде. Треба да им се прикаже оно што имамо, а својствено је само нама, део наше културе, традиције, историје. Наше славе, опанци, ракија су јединствени. То је оно на шта смо поносни и оно о чему су нас родитељи учили да волимо и поштујемо.

8. *Шта поручујеш студентима географије који тек треба да закораче у свет ван факултета?*

Поносан сам што сам завршио Географски факултет и што је толико великих људи студирало географију. Студирајте оно што волите, а онда ће бити и посла. Увек треба да дате свој максимум. Постаните чланови многих удружења, имајте

пријатеље и са њима пратите многа дешавања, немојте бити обични студенти који уче само да би положили испите. Треба увек пратити дешавања на факултету, као и ван њега. Географска знања су веома корисна. Познавање географије, у исто време и историје, омогућава да разумемо оне који долазе из иностранства, да разумемо њихове погледе на свет, а опет нама омогућава знање и објашњавање оног што презентујемо.

Пише: Александар Ковјанић

Закавказје се дуже време групици авантуриста мотало у мислима и плановима. У географском, историјском и културолошком смислу се може направити паралела са Балканом. Налази се у контактної зони Европе и Азије, представља мешавину цивилизација (група) народа, религија, смештено између великих акваторија, високих планинских венаца и висоравни, па мотива није мањкало. Како то уме да бива, недељама пред планирани полазак број сигурних путника се смањивао па је књига спала на три слова, али нас то није поколебало да се упутимо на преко 2.200 km далеки пут ка Грузији, Азербејџану и

Јерменији. Трочлана екипа је имала још једног географа, нашег Војислава Деђанског и мог брата Милана из Новог Сада. Кренули смо средином јула, а вратили се почетком августа 2019. године. Путовање је трајало 20 дана због тога што смо до тамо и назад ишли аутобусом. На тако дуг пут аутобусом одлучили смо се из финансијских разлога (невероватно јефтин превоз од Истанбула новим, модерним аутобусима), док смо на одредишту користили разна превозна средства: аутобус, мини-бус, комби, ауто, воз.

Кратко упознавање са регијом

На простор Закавказја и његов идентитет, попут Балкана, одлучујуће је утицао географски положај. Повељан положај, хетерогено становништво и спољни утицаји доносили су просперитет у временима мира, док се у немирним временима положај између великих сила и многобројнијих народа редовно негативно одражавао. Нестабилност регије потврђена је у време распада СССР-а, када су у Грузији избили међунационални немири и грађански рат између Јермена и Азера за Нагорно Карабах. У нашем је сећању остао краткотрајни рат из 2008. године између Грузије и Русије (Абхазија

и Јужна Осетија). Иако су према свим параметрима балкански сукоби били далеко трагичнији, ратови на Закавказју, нерешена питања и историјске несугласице из мало даље прошлости оставили су веће баријере него на Балкану. Ако гледамо из угла туриста то се најбоље огледа у затворености граница (граница између Турске и Јерменије и Азербејџана и Јерменије је затворена) што отежава кретање. Но упркос њиховим међусобним разликама, неслагањима и отвореним непријатељствима, ми смо имали лепа искуства са свима. На Србе и Србију гледају с искреним одушевљењем, осмехом и обавезним „братимљењем“. Уз то, упознати су, изненађујуће, са нашом историјом, географијом (поједини саговорници и са неким детаљима!). Просечан Србин сигурно у тој мери не познаје овај део света.

Осим заједничке и многим неслагањима испреплетане прошлости, ове државе и народи имају многе сличности. Свуда смо наилазили на љубазне домаћине, дружељубиве, отворене, непосредне људе, жељне да помогну. Кухиња је у све три државе слична, нека јела су мало другачија или имају други, локални назив. Храна нам се допала, мада је укус често умела да квари мирођија, главни зачин с чијим коришћењем претерују. Воће

је слађе од нашег (издвојио бих бројне врсте лубеница, шљива, брескви и кајсија). Посебно су нас обрадовале ниске цене од превоза и смештаја до хране и улазница, скоро све је јефтиније него код нас. Воле брзу возњу уз спуштен прозор. Такође, сва три главна града имају метро, што нам је умногоме олакшало кретање и организовање активности. Све три државе су биле део СССР-а, тако да је руски остао главни језик споразумевања са странцима. Енглески вам неће много помоћи, поготово са старијима од 30 година. Грузијски и јерменски језик веома чудно звуче и имају одговарајућа писма која не личе ни на која друга. Интересантно је да у грузијском не постоје велика и мала слова. Нека грузијска слова смо временом научили, док је јерменска слова теже разликовати. Поједине топониме и лична имена је тешко изговорити. Грузини и Јермени су православци, мада је за Јермене правилније рећи да су монофизити. Јерменија је прва, а Грузија друга држава која је прогласила хришћанство државном религијом, почетком IV века. Супротно, Азери су муслимани, као писмо користе латиницу и њихови топоними и имена нису толико необични.

Грузија

Грузију смо почели да откривамо већ од пограничног дела са Турском, јер се ту налази Батуми. Батуми је највећи приморски град и са око 150.000 становника трећи је по величини у Грузији. Главни је град Аутономне Републике Абцарије, специфичне по томе што у њој поред православца живе исламизовани Грузини. Стари антички град, данас је највеће грузијско летовалиште и лука. За Батуми и околину се везује легенда о златном руно,

Медеји, Јасону и Аргонаутима, због чега је на главном Тргу Европе споменик Медеји која у руци држи златно руно. Највећи утисак оставља контраст, „од сјаја до очаја“ дели само једна главна улица. Између те улице и мора налазе се нове зграде, бројни хотели у стаклу, са преко 20, 30 спратова. Инвеститори су махом Руси и Арапи. Из Русије и арапских земаља долази највећи број туриста. Обалу километрима прати прелепо шеталиште уз паркове, ресторане, сувенирнице, спортска игралишта и друге садржаје. Са друге стране налази се „прави“ Батуми, у ком преовлађују неутледне куће, капије и дворишта, оронуте и шарене социјалистичке зграде. Те зграде су посебно интересантне јер је изгледа сваки станар терасу и спољну фасаду преправљао по свом укусу (различити материјали и боје) па представљају прави мозаик. Последњих година град добија титулу „црноморског Лас Вегаса“ због многобројних коцкарница. Осим у Батумију купали смо се и у оближњем мањем туристичком месту Гониу. Плаже сачињене од великих камених облутака нису онакве на какве смо навикли, али је вода чиста и знатно нижег салинитета, што нам је одговарало.

Могло је да почне и упознавање са локалном кухињом. Хачапури је најпознатије грузијско национално јело које смо свакодневно јели. То је нешто попут погаче испуњене сиром. Може бити са више врста сира, сиром и куваним јајетом или јајетом на око, пасуљем, месом... Хинкали је друго најпознатије јело, попут равиоле у облику врећице пуњене месом, као и хачапури који се продаје свуда. Грузини га баш обожавају, али се нама није допао због мирођије. Месо на роштиљу у виду ражњића се зове шашлик.

Чурчела је најпознатији слаткиш, тзв. слатка кобасица. На концу су нанизани орашаста плодови преливени карамелом од воћног сока и брашна. Традиционална је од грожђаног сока, браон боје, али постоје и оне од другог воћа. Ширум Грузије испред продавница, на улици, на пијацама висе о концу и својим бојама украшавају простор. Пробали смо и различите врсте баклава, осим што су прејефтине, далеко су богатије филмом од оних нама познатих. Грузија је прапостојбина винове лозе и вина. Према неким тврдњама прво вино је управо овде потекло. Праве чак и сладолед са укусом вина. Винова лоза је неизоставан елемент грузијског пејзажа. Домишљати Грузини су виновом лозом камуфлирали цевоводе око својих кућа и дворишта.

Тбилиси, главни град Грузије (1,1 милион ст.), развио се на обалама највеће закавказке реке Мтиквари (код нас познатија као Кура). Попут Београда, видљиви су трагови културних утицаја из различитих временских епоха од разних освајача и народа који су га настањивали. То је најочигледније у архитектури која је нама изгледала као мешавина турских, медитеранских и руских елемената. Ми смо били

смештени у ширем центру града у старом јерменском кварту. Читаво насеље наликује „Ранчу проклетих“ из серије Срећни људи. Изненадило нас је што су баш у том неугледном, запуштеном насељу недавно саграђени храм Цминда Самеба највећа грузијска црква и трећа највиша православна црква у свету) и председничка палата. Најстарији део града се налази на другој обали између реке и тврђаве. Без претеривања,

воде. Нови, стаклени, пешачки мост над Мтикваријем се не уклапа најбоље у амбијент (као ни још пар нових грађевина). Ноћу је осветљен у бојама заставе. На оближњем Тргу слободе се налази позлаћени споменик Св. Ђорђу, заштитнику Грузије и светитељу који ужива највеће поштовање. По неким теоријама управо по њему је у другим језицима Грузија добила име (такође, у нашим старим атласима писало је Ђурђијанска),

ком се могу видети Сталинови лични предмети, статуе, слике и ћилими с његовим ликом, карте и експонати који приказују економски развој СССР-а за време његове владавине, поклони које је добијао од других државника. У дворишту је блиндиран вагон који је користио кад би негде путовао. Близу Горија је археолошки локалитет Уплисцикхе. Представља остатак насеља насталог издубљивањем стена 1.000 година пре Христа. У овим пећинама-катакомбама људи су живели до XIX века. Поред објеката за становање, насеље је имало цркве, апотеку, купатило, подруме вина. Занимљиво, због мајице коју сам носио (Косово је Србија), пришао нам је један дечко и обратио се на српском. Георги или Ђорђе, како нам се прво „по српски“ представио, је код нас на мастер студијама теологије.

као у Јерусалиму, у ширем центру града на сваком кораку наилазите на старе верске објекте (најстарија црква из VI века). Тврђава Нарикала је линијског типа, протеже се дуж узвишења. Са друге стране тврђаве налази се ботаничка башта, у којој се осим бројних биљних врста може видети 22 m висок водопад. Са тврђаве на град мотри 20 m висок споменик Мајка Грузије која у једној руци држи бокал за вино, а у другој мач. Један део старог града је муслиманска четврт у којој је стара џамија и купатило са топлом сумпорном водом. Тбилиси је према легенди добио назив управо по изворима топле

док они своју државу зову Сакартвело. Изнад трга се уздиже највиши видиковац, Мтацминда, на ком су TV-торањ и забавни парк. Садашњи градоначелник је познат свим љубитељима фудбала, некадашњи најбољи грузијски фудбалер, Каха Каладзе.

Један од највећих историјских личности и државника XX века, Јосиф Стаљин, потиче из Грузије. Отишли смо у град Гори где је његова родна кућа и музеј. Кућа се може видети само споља и заштићена је бетонском конструкцијом. Иза ње се налази велики музеј у

Надомак Тбилисија се налази Мицкета – стара престоница и свети грузијски град. Дебелим зидинама опасана саборна црква Светицховели била је место крунисања и сахрањивања грузијских краљева. На врху брда, наспрам града, налази се најсветија црква Цвари (Крст) из VI века, подигнута у част највеће грузијске светитељке, свете Нине. Поред типичног православног крста, у Грузији се често може видети и крст свете Нине који има мало повијене краке. Због поменуте мајице, у Мицкети нам је други дечко пришао (познавалац наше историје) и понудио да нас одведе у један манастир који нисмо имали у плану наше посете. Овде смо, на наше чуђење, имали прилику да видимо сличицу Светог Саве, коју је неко ко зна оставио.

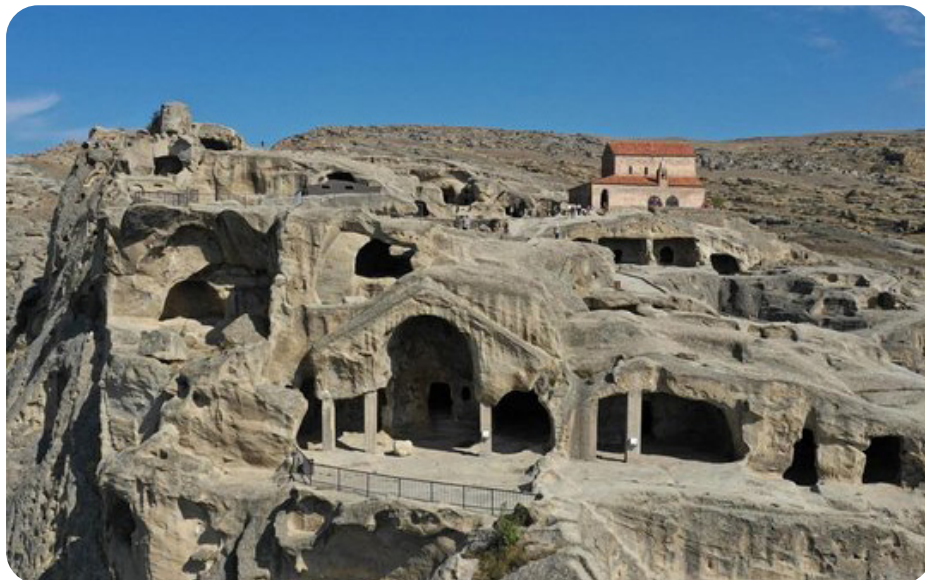

Један дан је издвојен за планинарење на Кавказу. Уживање почиње још у путу пре циљног места. После сат времена возње од Тбилисија почињу прелепи планински пејзажи. Преласком високог превоја пред очима се смењују све стрмије стране кавкаских обронка, непрегледни пашњаци, потоци и живописна села. Из места Степанцминда (Казбеги),

почиње успон до 2.170 m где је црква Гертети Тринити. Овај симбол Грузије, дубоко ушупшкан у венац Кавказа, привлачи бројне туристе из свих делова света. У позадини су планински врхови преко 4.000 m висине, међу којима доминира палеовулканска купа Казбек (5.033 m). На Казбек иду искуснији планинари. Преко самог Казбека води грузијско-руска граница. Због мањка

времена није било могуће отићи до ледника Гертети који се спушта са Казбека до око 3000 m н.в. Нека то буде један од разлога за нову посету Грузији.

Наставак из Азербејџана и Јерменије следи у наредном броју...

Пише: Исидора Марковић

Тренутно, али не и задуго, најмногољуднија држава на свету – КИНА, земља богата дугом историјом, традицијом, културом, обичајима и свима добро позната. Људи који живе у неком свом свету, а налазе се на читавој планети. Сви волимо празнике, али Кинези се једном посебно радују.

Кинеска Нова година или Пролећни фестивал је фестивал који прославља почетак Нове године по традиционалном кинеском календару. У 2019. години први дан је био 5. фебруар, којим је започета година Свиње. То је 4.716. кинеска година и трајаће до 24. јануара наредне године. Слави се 15 дана, уз бројне припреме и обичаје.

Породично окупљање поводом прославе најважнијег традиционалног кинеског празника сваке године представља највећу сезонску миграцију људи на свету. Бележе се огромне гужве и цела Кина је у покрету. Економски мигранти и студенти се враћају својим породицама у руралним и удаљеним деловима Кине. Кофере пакује око 1,4 милијарде људи, који ће се након одмора вратити одакле су и кренули.

Током овог празничног периода обављено је 3,7 милијарди путовања. Толика је, поређења ради, популација Америке, Африке, Европе и Океаније заједно. Кина дословно

бива блокирана! Карте за већину градова распродале су се за само 20 секунди! Пекинг, Шангај и Шенжен су забележили највеће миграције у земљи, које трају 40 дана. Рута којом се најчешће путује дуга је 550 km и протеже се од Шангаја до провинције Луан Анхуеј, којом се кретала половина путника. То је као да овог месеца пруга Београд-Бар превезе 200 милиона људи.

Кинеска Нова година се слави и у Северној и Јужној Кореји, Монголији, Непалу, Бутану и Вијетнаму, као и тамо где Кинези чине мањину (Сингапур, Индонезија, Малезија, Филипини, Тајланд). Кинези су најбројнији емигранти у Јапану, Аустралији и Америци, где их је отишло око 7 милиона. Грађани добијају седмодневни одмор који неки користе да посете топлије крајеве. Најпопуларнија дестинација су тзв. „кинески Хаваји“, Хајнан. Грађани масовно одлазе на Тајван, који Кина сматра својом територијом, где се снабдевају намирницама за празнике. Кинеска Нова година се прославља и у Србији. У Србији живи око 2.000, а у Београду око 500 кинеских држављана. „Београдски Кинези“ годину Свиње дочекали су у круту породице или у неким ресторанима где се традиционално окупљају гастарбајтери са Далеког Истока.

Највећи догађај је вечера за окупљање породице. Најпознатије јело су кнедле (јуен сјао) из северне Кине и тангиуан из јужне Кине. Праве се после вечере и то су куглице од брашна и пиринча које се пуне слатким надевима. Представљају богатство зато што њихов облик личи на стару кинеску валуту. Најчешће се једу свињетина,

пачетина, пилетина, слаткиши и воће (највише поморанце, а никако крушке). Важну церемонију чини породична слика, па се породица фотографише у ходнику или испред куће, а најстарији члан породице увек стоји у средини.

Забрањено је јести кашу јер се сматра да је то сиротињско јело, трпеза мора бити богата, а све пиринчане посуде у кући пуне. Не сме се користити метла, јер се верује да са прашином из дома одлази и срећа. Паљење ватре и коришћење ножева доноси лошу срећу и зато се сва храна припрема дан раније. Током Нове године Кинези се не туширају, не перу веш и не чисте за собом. Не сме се износити ђубре, јер влада обичај да ће кућа остати без благостања и радости.

У кинеској култури не постоји Деда Мраз, нити новогодишња јелка, али значајну улогу имају ватромет и петарде. Иако су забрањени у више од сто градова због безбедности људи и загађења ваздуха, за кинески народ је то ипак традиција, те је незамисливо да прослава Нове године прође без тога. Верује се да њихова бука и пуцање терају зле духове. Користи се и носи све што је црвене боје, јер се сматра да она доноси радост и мир. Древни плес Змаја, препознатљив у целом свету, масовно се изводи на улицама.

Први дан служи за поздрављање божанства и почиње званично у поноћ. Наредног јутра, деца добијају на поклон новац у црвеним папирним ковертама. Званичан крај славља је када црвени лампиони полете у небо, носећи жеље и позитивне мисли кинеског народа. Тај празник познат је као Фестивал лампиона или „Шангајски фестивал“, а слави се и у Јапану као мала Нова година.

Пише: Марко Ланговић

КЛИСУРА РЕКЕ ЋЕТИЊЕ

Да се традиција не треба прекидати, доказала је група ентузијаста, љубитеља природе, који су се упутили у једнодневно теренско истраживање реке Ћетиње и њених природних особености. Група студената, наставника и сарадника Географског факултета упутила се на територију Града Ужица, у пешачку туру дуж тока реке Ћетиње. Екипа се окупила у раним јутарњим часовима на железничкој станици Београд и регио-возом Београд – Ужице кренула према овогодишњој главној тачки. Након скоро четворочасовног путовања, лепим пределима Западне Србије, екипа је пристигла у Ужице.

С обзиром на то да су временске прилике биле онакве какве су се само могле прижељкивати за ово доба године, није било препрека да посетимо локалитете који су раније били испланирани. Као највећи град Златиборске области у чијој се непосредној околини, али и у њему самом, налазе бројни природни и антропогени објекти, Ужице ниједног географа не може оставити равнодушним. Наша рута ове године започела је пешачком туром кроз стазу поред базена и купалишта са циљем да дођемо до прве хидроелектране изграђене по Теслиним принципима. Свако ко је имао прилику да борави у овом граду зна да је то део Ужица који плени посебном енергијом, те да је сама хидроелектрана која се налази испод Старог града својеврсни симбол Ужица. Записи показују да је камен темељац за изградњу хидроелектране на Ћетињи поставио краљ Александар Обреновић 1899. године што јој даје посебну вредност.

Река Ћетиња је позната као једна од најлепших планинских река у Србији. Предивни пејзажи, разноврсан биљни и животињски свет као и вредно

споменичко наслеђе, које краси долину ове реке, су нас више него уверили у то. Сама река настаје на обронцима планине Таре, спајањем више мањих речица и потока, а након 75 km тока заједно са реком Голијском Моравицом чини Западну Мораву. Узводно од Града Ужица Ћетиња је усекла своју атрактивну клисуру, која местимично има и одлике кањона. Кроз клисуру је некада пролазила пруга којом је чувени воз „Ђира“ савладавао бројне успоне, мостове и тунеле крећући се према Вишеграду. Данас се на месту пруге, у дужини од 7 km узводно од Ужица до Стапарске бање, налази Зелена стаза, коју је између осталог и Европска асоцијација зелених стаза Европе прогласила за другу

најлепшу на старом континенту. Крећући се стазом, човек може у потпуности да сагледа природне лепоте ове клисуре интересантне геоморфолошке, хидролошке и биogeографске садржаје и атракције. Након првог километра пред свима се појавио водопад на Великој брани која је подигнута за потребе вештачког језера. Настављајући даље стазом, долази се до водопада Каце и бројних других слапова који указују на сву лепоту једне планинске реке у Србији.

За све оне који се крећу клисуром Ћетиње, право уживање започиње тек са малим скретањем са Зелене стазе и доласком до саме обале реке, где се може уживати у погледу на бројне вирове и кристално чисту

воду. Цео пејзаж око Сунчаног, Каменог и других вирова употпуњују стрме кречњачке литице (које понегде сужавају клисуру на 28 m), као и мноштво флоре специфичне за станишта клисура. Када придодемо чињеницу да се у Ћетињи, на овом сектору, могу пронаћи велики број речних риба и видри, као и то да у клисури живи 110 од 190 врста лептира колико их има у Србији, оправдан је и статус који је добила 2014. године – предео изузетних одлика „Клисура реке Ћетиње“.

Најудаљенија тачка на овој рути била је Стапарска бања. Још једна од оних „бања“ који носе тај суфикс иако у правом смислу и није бања.

Можда је управо чињеница што нема изграђених рехабилитационих центара и хотелских комплекса, већ само уређено купалиште око лековитих термалних извора, утицала на то да се сам локалитет на најбољи могући начин уклопи у природни амбијент клисуре.

Поред самих термалних извора направљен је кратак предах, а након тога је уследио повратак истом трасом. Пред улазак у Ужице, као неизоставни део овог краја, савладан је и успон на Стари Ужички град. Сам град представља средњевековно утврђење из XIV века које се налази на једном од узвишења пред сам почетак клисуре Ћетиње. Са остатака старих кула, бедема и зграда пружа се и најлепши поглед на Ужичку котлину и град Ужице. Након спушта, наше краткотрајно теренско истраживање завршено је обиласком централног дела града. Уз пређених 20 km и обиласком једне од мање познатих клисура и река Србије, група ентузијаста је још једном показала, да се „ова наша лепа наука“ најбоље осећа и савладава на терену. Као што стотину година раније рече један паметан човек...

Пише: Даница Ђуркин

Балансирам при јаким ударима ветра, док ми се пред очима мути услед усковитланог вртлога песка и прашине. Под ногама клизи и светлуца црвенкасто-смеђе-црно камење и песак. Мало је рећи да сам веома узбуђена. Срце снажно лупа, у глави одзвања, ноге подрхтавају, на моменте губим дах, што због мањка кисеоника, ветра, што због несвакидашње лепоте призора који видим. „Ја сам заиста овде! И осећај је невероватан!“

У позадини се сјаји врх прекривен снегом из кога хукти дим. „Ciao Bella“, помислих, „драго ми је да се срећемо“. Око нас на неколико места водич разгрће мало ситног камења након чега земља почиње да се „пуши“. „Ево доказа да стојите на активном вулкану. Que bello“, рече некако са страхопоштовањем и дивљењем, а сви се сложисмо са њим. Заправо, такав осећај гаје сви Сицилијанци... Прелепо и невероватно! Погађате о чему је реч? Њеном величанству... највећем активном вулкану у Европи – Етни.

Порекло имена Етна је различито, а сматра се да највероватније потиче од латинске и старогрчке речи која значи „горети“, док појединци сутеришу да је вулкан добио име од феничанске речи „athana“ - „пећ“. Сицилијанци је зову Mongibello - „лепа планина“.

Према другим изворима „mongibello“ потиче од латинског „Mulciber“ (qui ignem mulcet - „онај који пласира ватру“), а уједно је и једно од латинских имена римског Бога вулкана. Такође назив се састоји из италијанске речи „monte“ и арапске речи „jabal“ - „планина“.

Само на основу порекла и тумачења имена можемо навестити дугу, бурну историју, прожету честим сменама власти и доминације различитих цивилизација и народа, од Грка, преко Феничана, Римљана, Арапа, Шпанаца и Француза, па чак и Нормана, који су оставили трагове видљиве у архитектури, гастрономији, обичајима, легендама које су обликовале највеће острво Средоземља. Помало дивља, помало запуштена, свакако раскошна и грандиозна, Сицилија, одише специфичном атмосфером. Иако део Републике Италије, историјски токови и географски положај су учинили да, ма колико има сличности са Италијом, утолико је и потпуно различита. Сваки део острва, сваки град и село имају своју причу. Сицилијанци су народ који је врло поносан, темпераментан, истовремено опуштен и флегматичан. Код њих све може, ако сте довољно стрпљиви да одолите њиховој успорености и, морам признати, помало и лењости. Међутим, живот није одувек био овакав. Животне околности су им исписивале не тако лепе странице

историје, па када их мало боље упознате приметите неку тежину, и сету неких давних времена која је оставила трага у свему. За упознавање сваког кутка овог острва које се протеже на читавих 25.711 km² потребно је много времена, а још више страница и редова текста, да би било дочарано. Но, ово је прича о једном „делићу“ који сам са великим узбуђењем једва дочекала да посетим, од момента када сам упловила у луку Messina, на самом северу острва, и угледала њено величанство – Етну.

Овај „делић“ острва налази се на месту где се сусрећу афричка и евроазијска плоча површине од 1.190 km², у чијем подножју обима око 160 km леже предели исписани лавом, издижући се изнад плодне Катанијске равнице. Истовремено, Етна представља највиши активни вулкан у Европи, са надморском висином од око 3.320 m. Обзиром да се ради о активном вулкану, њена висина варира у зависности од периода ерупција - када долази до таложења материјала и мировања - када се одвија периодично урушавање кратера, тако да је пре стотину година била 52 m виша него данас.

Еруптивна историја вулкана може се пратити уназад 500.000 година, а најмање 2.700 година је документовано. Типични стил ерупција које се обично јављају су благо експлозивне (стромболијске) - понекад са мањом емисијом лаве из једног или више од 4 истакнута кратера на врху (Восса Nova, некадашњи централни кратер Voragine, NE и SE кратер) и ефузивне - дуж пукотина које се јављају на боковима, приликом којих долази до формирања потока лаве. Етна је специфична и позната по великом броју бочних купа, тзв. адвентивног карактера, којих има око 260. Уједно, услед обиља заштићених биљних врста које успевају у оваквим условима, представља

МЕСТО СУСРЕТА СНЕГА И ВАТРЕ

јединствену лабораторију на отвореном. Од 1987. године проглашена је за Национални парк Parco dell' Etna на површини од 581 km², а 2013. године је уврштена на листу UNESCO-а Светских природних баштина.

Етна се налази на UN-овој листи 16 најопаснијих вулкана на свету! Од када је 1669. уништио све око себе, вулкан је до данас 18 пута бацао лаву, а шест пута спржио град Catania. Ова ерупција сматра се најнасилнијом током историје Сицилије, када је бачено око 830 милиона кубних метара лаве. Ток лаве уништио је десетак села на јужној падини и потопио западни део Catania. Две њене ерупције убрајају се у Топ 10 најснажнијих вулканских ерупција на Земљи! Ерупција из 1669. године када је живот изгубило 20.000 људи и ерупција из 1169. године у којој је погинуло 15.000 Сицилијанаца!

Када шетате градом Catania, крените пут обале, наићи ћете на средњовековно утврђење Castello Ursino, данас музеј Museo civico di Catania, који је некада био окружен морским каналом, а замак се налазио на истуреном рту који заплускују воде Јонског мора. Музеј је сада окружен зеленим парковским површинама, удаљен више стотина метара од мора, а канал који је и дан данас видљив сведочи о померању обалске линије услед снажних вулканских активности.

Ерупција 1892. године на око 1.800 m висине довела је до формирања скупа малих кратера Monti Silvestri. Године 1928. након почетне активности у подручју око врха, отворио се бочни кратер на само 1.200 m као последица бочног изливања лавични ток пресекао је пругу и за само два дана „сахранио“ село Mascali.

Није реткост да је било тренутака када је становништво било потпуно немоћно пред лавом која куља. Једино што су у том тренутку могли јесте да

оставе све што имају и склоне се на сигурно, немо посматрајући ужарену масу која гута све пред собом... Најдужа ерупција трајала је од 1991. до 1993, читав 471 дан! Најугроженија је била варош Zafferana Etnea, па је за неколико дана становништво евакуисано. Иако је лавични ток заустављен, односно преусмерен, неколико кућа на периферији је настрадало. Гостољубиви власник једне од њих приликом поласка оставио је на столу флашу вина, са речима: „За Етну... Уморна је, а сигурно и жедна“.

Почетком XXI века велике лавичне ерупције одиграле су се у јулу 2001. и 2004. године. Бочна ерупција у децембру 2018. године, из пукотине дуге 2 km, праћена земљотресом, прекрила је око 1 km² долине реке Бове (Valle del Bove). Други кратери на врху створили су интензивну активност и обилну емисију пепела. Облак пепела и дима из вишеструких фумарола и мањих кратера створио је густ пљусак који је лебдео у југоисточној Европи, остављајући највише трагова у подручју око места Zafferana Etnea и Santa Venerina.

Иначе, ерупције са изливањем магме догађају се кроз споредне кратере, док на главном кратеру избијају само пара и гасови. Све чешће се вулканске ерупције јављају у виду пепела и дима, што понекад може бити и опасније од саме лаве, будући да честице вулканског пепела, прашине, камења могу бити избачене по неколико хиљада метара у вис, покривајући том приликом тротоаре, куће, обрадиве површине на њеним падинама изазивајући велике материјалне штете. Приликом једне такве ерупције 2002-2003. године количина избаченог пепела могла је бити видљива из свемира, а избачен је чак до Либије удаљене 600 km ваздушно, преко Средоземног мора. Последње избацивање вулканског пепела одиграло

се 24. октобра 2019. године. У таквим околностима, услед смањене видљивости, долази до обуставе летова и затварања аеродрома у Catania.

У поређењу са Везувом, својим „комшијом и супарником“, Етна је више од два и по пута већа. Међутим, кажу да би ерупција Везува била далеко, далеко страшнија и разорнија од Етних. Ипак, вулканским пепелом Етна може да прекрије две трећине Сицилије, али и да на острво, које је најсиромашнији део Италије, доведе око девет милиона туриста. Тамне стене и угљенисано камење Етне шире неспокој, али и лепоту утробе планете, јер то је њено чедо...

Свако би помислио да ово место није баш идеално за стварање људских насеља. Ипак, падине Етне једно су од најгушће насељених подручја Сицилије. Чак 40.000 Сицилијанаца живи у сенци вулкана, у многобројним селима попут села Milo, Fornazzo, Bronte, Zafferana Etnea, Santa Venerina, Acireale итд. Планина је тајанствена, опасна, али и узвишена и јако плодна. Зато је се људи не боје. Иако су много пута страдали од ужарене земље, Сицилијанци су се увек враћали на спржена подручја Етне. Добро наводњене падине и једно од најплоднијих врста земљишта - вулканско земљиште, омогућава чак пет берби поврћа годишње, воће расте у изобиљу, а богати виногради надалеко су познати. Због богатства минералима, гвожђем, бакром, охлађена лава после само неколико месеци претвори се у шарене ливаде и зелене њиве. Због тога је становништво увек било бескрајно упорно у обнављању својих села, увек испочетка и на истом месту. Неретко ћете чути од локалаца да са страхопоштовањем говоре да „Етна јесте опасна. Узима живот, али га и даје“.

Мештани села баве се узгајањем агрума (наранџи,

лимуна), јагода, винове лозе, пистаћа, бадема, лешника. Приликом посете туристичком инфо-центру Rifugio Sapienza на неких 1.800 m, имате прилику да од локалних произвођача пробате и купите многобројне „cremae“ - намазе различитих укуса. Радо препоручујем крем од бадема, нестварног је укуса. Такође, један од најатрактивнијих производа јесте, сада већ надалеко позната, „Fuego de Etna“ или ватра са Етне – ракија лозовача којој додају јагоде како би добила жарко црвену боју. Изузетно је јака, садржи 70% алкохола, и само један гутљај у устима ствара осећај пламена, што све заједно асоцира на њену вулканску снагу.

Житељи на овом богатом тлу, немоћни пред њеном снагом, више пута су се кроз историју суочавали са најсуровијим бесом планине. Међутим, данас је Етна један од најбоље проучаваних и праћених вулкана на свету. Сеизмолози могу да предвиде ерупцију три сата унапред и да укључе аларм за опасност. Када дође до избијања гасова, камење лети

и до 180 метара увис. Магма се излива брзином од 25 t/s и лава тада има температуру од око хиљаду степени. Срећом, спора је и путује низ планину брзином 15 km/h. Сицилијанци су пронашли начин да лавичне токове усмере ка сувим речним долинама и кањонима. Велики је број река које су временом пресушиле, а једна од најпознатијих коју смо имали прилике да видимо је Valle del Bove, долина Бове. Како кажу уколико лавични ток крене да се спушта долином Бове, тада је најбезопасније, будући да је долина дуга и дубока, а ток споро тече, тако да постепено долази до његовог

хлађења. Ипак, велики црни блокови базалта поред којих смо прошли на путу остављају траг и сећање на некадашње велике ерупције у којима ни долина Бове није успела да укроти немањ, која је пресекала регионални пут Messina-Catania и прогутала све пред собом.

Наш пут ка највишој тачки Етне почео је из села Mascali на обали Јонског мора, одакле смо магистралним путем Messina-Catania прошли кроз други град по величини на Сицилији и највеће место у јужном подножју Етне од које је удаљена око 30 km - Catania. Након провлачења кроз тесне улице у предграђу, пролазимо кроз села Santa Verina и Zafferana. Куће као

и сви објекти грађени су од базалта (камене охлађене лаве), традиционалним сицилијанским градитељским и архитектонским стилем и умећем, који стоји за веома специфичан, развијен делимично као последица микса различитих народа који су долазили на овај простор, али и физичко-географских услова којима су људи били приморани да се прилагоде. Куће су углавном једносратне, са великим балконима украшеним разнобојним цвећем и раскошним славолуцима који их држе. Многе куће у различитим деловима острва, посебно унутрашњости, су напуштене.

Услед велике економске кризе крајем XIX и почетком XX века огроман број људи емигрирао је у САД, а емиграциони токови наставили су се и касније. Влада се бори са проблемом депопулације и напуштеним селима. Том приликом донета је стратегија „Casa A 1 Euro“, где се напуштене куће продају по цени за само 1 евро, уз одређене услове према којима се њихова реконструкција мора извршити у договореном временском периоду и уз задржавање њиховог традиционалног изгледа.

Насеље Zafferana кроз које пролазимо има око 9.500 становника, а фасаде базалтних кућа са тамним крововима су руиниране, темељи попуцали, што је последица честих подрхтавања тла и вулканске активности Етне. Међутим, село на 1.800 m надморске висине врло је симпатично, са стрмим уским улицама, малим тргом у центру и разнобојним цвећем које разбија околно камено сивило. Док се аутобус пео даље према врху поред нас су промицале огромне стене охлађене лаве, утонуле у ситну зелену траву окићену жутиим цвећем. Аутобусом

је могуће доћи до 1.900 m надморске висине, где се налази туристички инфо-центар, ресторан, мноштво сувенирница, и недалеко одатле два мања угашена кратера до којих они који нису расположени или смели да наставе успон могу прошетати. Наравно, нисмо превадили оволики пут да бисмо се задовољили овим, тако да је група од нас осморо пошла даље, у освајање самог врха.

До највиших делова и највећих кратера може се стићи пешака, нагиб није велики, самим тим успон не представља проблем. Оно што може бити проблем јесте

страшан ветар који непрестано дува наносећи прашину и дим право у очи. Тешко се дише у оваквим условима, при том потребно је савладати висинску разлику од преко 1.000 m. Но, због недостатка времена, као и већина туриста, кренули смо другим путем - жичаром. Како се све више пењемо Етна делује дивље и неосвојиво. Из жичаре излазимо на висини од 2.400 m и прелазимо у џип. Растиње се већ губи на овој висини. Пред нама је црна стрма пустиња и безброј трагова који џипови у песку остављају праве стазе. Испред нас, покрај стаза, колона људи који су се запутили пешака. Делују као мрави у даљини, тетурајући се са сваким јачим налетом ветра, помажући се штаповима. Излазимо на стајалишту – тачка од које се даље не може... Ту нас чека водич-вулканолог који нам прича о активности Етне кроз историју, детаљима појединих великих ерупција, као и тренутној активности. Иза њега у даљини, највиши врх Етне (3.320 m) до кога је забрањено ићи, у жути траговима сумпора и пирокластичног материјала прекривен белим капама – снежаницима, пуши се желећи вам добродошлицу.

Оно што је изузетно битно схватити јесте да Етна никада не мирује. Ујеку прављења детаљног плана обиласка и паковања, дочекала ме је вест „Етна поново будна! Лава у дужини од 1,5 km клизи низ планину, становништво у том подручју евакуисано. Пепео у ваздуху прекрио целу Источну Сицилију, затворена два аеродрома у Катанији.“ Само пет дана пре мог поласка! „Сва срећа на не путујем авионом“, помислих. Иако помало застрашујућа, вест коју сам прочитала у мени је пробудила дух авантуристе и истраживача, тако да је узбуђење од тог тренутка расло све више до овог момента сада. Угашени SE кратер на висини од 3.100

m, по чијем ободу тренутно ходам!

Ветар овде већ страшно јако дува, стварајући усковитлану завесу од прашине. Пепео и дим пеку очи, увлаче се у косу, нос и уши. Знатно се осећа мања концентрација кисеоника у ваздуху. Пратимо водича, борећи се са ветром који прети да нас сруши у кратер, док се са друге стране стрмо спушта безоблична пустош под вулканском шљаком и пепелом у којој се примећују трагови стаза којима смо се попели. Да је време било ведрије јасно бисмо видели предивну панораму острва Сицилија и Јонског мора, а чак је могуће видети и Калабрију. Тренутно, у даљини се у обрисима назире Катанијска обала. Стопала нам урањају у првенкасто-смеђе-црне каменчиће, песак и плавац – стена са пукотинама и испупчењима настала приликом избацивања пирокластичног материјала у некој од неретких ерупција. Песак је светлуцав, сачињен од мноштво ситних кристала. На појединим местима водич разгрће гомилице и копа рупе из којих се пробија пара. Температура је неких 15-16° C. Пре само пар сати били смо на +40° C! Овде нам је то пријало, али у повратку, када смо изашли на ужарених 45° C у центру Catanie, благо речено, доживели смо мали температурни шок.

Обилазак кратера траје око сат времена. Након направљеног круга и приче, водич ће вас оставити да прошетате и направите фотографије, с тим што не смете ићи даље од „дозвољене зоне“. Само нам је лава фалила да угођај буде потпун. Услед великог узбуђења имала сам утисак да је прошло свега 15-20 минута када сам чула повике „Boarding! Andiamo!“ Добро је рекао

– „укрцавање“. Не знам како изгледа рељеф на Месецу, али ја га овако некако замишљам.

И док смо се спуштали, у позадини је настављао да хукти беличасти дим, који често мења боје од светло сиве до чак црне, приликом ерупције највишег врха Етне, под белим капама и жути тачкама. За време мог осмодневног боравка на острву правог микса култура и природе, сваког јутра у свитање имала сам ту част да уживам у буђењу ове лепотице, која поздравља своје староседеоце и све бројније туристе. Будући да се врхови у знатном делу године налазе под снежним покривачем и да је могуће скијање на вулкану, Етна је место где се „сусрећу снег и ватра“. Њена непрекидна вулканска активност и све промене које доживљава остављају утисак да пред собом, као и испод вас имате биће које живи, које дише. Иако је посета била кратка, оставља могућност поновном, следећег пута засигурно, пешачком доласку и освајању неких нових кратера и врхова чувара највећег острва Средоземља.

Пише: Јелена Ђукановић

Синоним је за изолованост, надзор, контролу, култ личности, Цуче филозофију, нуклеарно оружје... Не постоји земља попут ове на читавој планети. Информације о овој земљи су оскудне што оставља простор за развој бројних теорија и прича. Иако није класична туристичка дестинација, обавијена велом тајне привлачи путнике да је посете. Отворенија је за стране посетиоце него што се мисли. У ову државу је заправо врло једноставно отићи, што многи људи не знају. Довољан је један клик мишем и ето вас на страници туристичке агенције која ће вам организовати комплетан пут из Пекинга, па чак и до Пекинга ако желите. Наравно, под условом да сте спремни да издвојите повећу своту новца за отприлике недељу дана боравка у овој мистериозној, далекој земљи. Није могуће упознати је само на основу једног туристичког путовања, али ће сигурно то путовање представљати авантуру коју ћете дуго памтити. Реч је о Северној Кореји или Демократској Народној Републици Кореји, малој земљи на северном делу истоименог полуострва која се својом необичношћу издваја и од неких много већих земаља.

Путовање у Северну Кореју могуће је током целе године. Пролеће и јесен су најбоље време за путовање. Такође и за време државних празника јер се тада организују масовни плесови на тргу, ватромет, специјалне изложбе и перформансе, а у већим приликама и војне поворке. ДНРК има врло ниску стопу криминала и представља сигурно одредиште за туристе.

У Северну Кореју се може ући само у организованој туристичкој посети. Дозвољено је свима осим држављанима Јужне Кореје, САД-а и новинарима, а

цене аранжмана коштају више стотина долара на дан.

За одлазак у Северну Кореју потребна је виза за коју се попуњава онлајн образац. Има изглед књижице плаве боје, која се печатира на улазу и излазу из земље. У путничком пасошу не остаје никакав траг да је некада био у ДНР Кореји. Одмах по доласку у хотел водичи вам узимају визе да их не бисте изгубили јер би то коштало пуно и требало би много времена да се добије друга. Пре уласка у ДНР Кореју треба попунити три обрасца: царинску декларацију, изјаву о здравственом стању и улазну карту. Једно од питања на тим обрасцима је да наведете шта ћете понети од електронике.

Ер Корјо (Air Koryo) једини је севернокорејски авио превозник. Има редовне линије са Кином, Русијом, Тајландом и Кувајтом. Недељно има два редовна лета на линији Пекинг – Пјонгјанг, а у сезони три. Године 1982. ова авио компанија је имала редовне летове за Београд. Данас је компанији забрањен лет над европским ваздушним простором. У авиону је забрањено фотографисање. Међународни аеродром Сунан у Пјонгјангу изграђен је 2015. године по највишим светским стандардима.

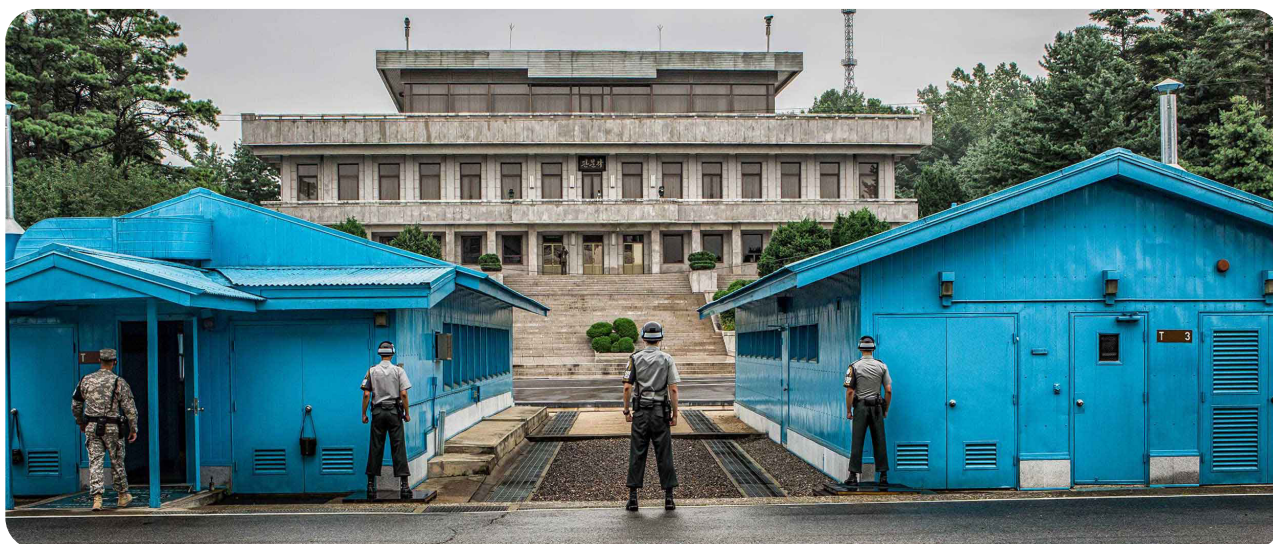
Туристи у ДНР Кореји могу да купују једино у специјализованим продавницама за странце, које се налазе у оквиру хотела, ресторана и других објеката, попут Музеја маркица. Постоји могућност плаћања у три валуте: у еврима, кинеским јуанима и америчким доларима (овим редоследом су цењене). Кусур се увек враћа у оној валути у којој платите, а севернокорејски новац вон може да се задржи као сувенир.

Оно што је карактеристично за Северну Кореју је да је она једна од најзатворенијих држава на свету. Туристи који желе да је посете морају пре тога да се упознају са правилима која постоје у овој држави. Није допуштено да се сами шетате и путујете по њеној територији. У хотелу је дозвољено кретање без водича. У сваком тренутку у Северној Кореји државу не зовите тако, већ је искључиво називајте Демократском Народно Републиком Корејом (ДНРК). Цело полуострво припада ДНР Кореји и увредљиво је делити земљу на северну и јужну. Не критикујте режим, државу и лидере земље који се поштују на целој територији. Забрањено је уношење било каквог религијског, корејског материјала, књига и туристичких водича, симболе САД-а или Јужнокорејске заставе, фотографије лидера.

Фотоапарати се могу унети у земљу, али без професионалне опреме и додатних објектива. Сви електронски уређаји ће бити детаљно прегледани приликом уласка и изласка из земље. Приликом слетања на аеродром није могуће правити фотографије све до проласка царине. Локални водичи ће вам рећи када не смете да фотографисете. Уколико нисте сигурни да ли нешто смете да фотографисете увек прво питајте водича.

Фотографисање у возу на

релацији према Пекингу није дозвољено, као ни фотографисање војног особља и оклопних возила на улицама, војних пунктова приликом одласка ка ДМЗ (демилитаризована зона), а у самој зони фотографисање је дозвољено. Могуће је фотографисање људи на улицама, али уз њихову дозволу.

Приликом изласка из земље свака фотографија и видео снимак се детаљно проверавају. У случају да поседујете недозвољени материјал, он ће бити избрисан. Осим тога и водич и ви можете бити подвргнути санкцијама.

Шта можете видети у Северној Кореји? Тријумфалну капију, која је друга по величини у свету, после споменика Революцији у Мексику, изграђена у знак сећања на корејску борбу против Јапанаца; споменик Две сестре; парк фонтана Мансудаи; Интернационални дечији камп у Сонгдовону, који представља центар културне размене; историјски музеј Корја; Пјонгјаншки ратни музеј победе, водопад Улим; водопад Пакјон, Фолклорни парк Саривон који је заштићен као Унескова културна баштина, национални парк Чангсу; стадион Рунгнадо, највећи на свету, као и стадион „Ким Ил Сунг“ који прима 50 хиљада посетилаца, други је по величини у Северној Кореји.

Трг Ким Ил Сунга је трећи по величини јавни трг у свету. На тргу се одржавају војне параде, највеће приредбе и фестивали. Можете обићи Велику народну читаоницу која је центар за изучавање Џуче идеје, творца Ким Ил Сунга. Основ Џуче идеје је да је човек средиште свега и да може да мења себе и свет, ка чему треба да стреми. Туристи могу видети Џуче торањ на чијем врху се налази инсталација у облику ватре, која је ноћу осветљена и попети се на видиковац на последњем спрату одакле се види цео Пјонгјанг са висине од преко 150 m.

Нампо је незаобилазно туристичко место, престоница севернокорејске бродске индустрије, важна интернационална лука, универзитетски центар са пет факултета. Скијалиште Масикрјонг налази се 200 km источно од Пјонгјанга. Вонсан је најпознатије и највеће летовалиште на источној обали Корејског полуострва и представља велику интернационалну луку.

Пјонгјаншки метро је међу најдубљим метроима на свету, налази се на дубини од 110 m испод нивоа мора. Пројектован је тако да у случају рата буде и нуклеарно склониште. Најпознатија станица метроа је Пухун. Туристима је омогућена возња овим метроом. У Северној

Кореји можете видети „највишу неусељену зграду на свету“ хотел Рјутјонг, висок 330 m. Такав назив носи јер још увек није завршен. Познат је и као Стопетоспратни хотел.

Можете отићи до 38. паралеле или тзв. ДМЗ – демилитаризоване зоне и канцеларија где су се водили преговори између Северне и Јужне Кореје. Дозвољен је улазак у Салу за примирје у пратњи водича, као и прелазак на супротну страну где можете сести за сто на територији друге државе.

Постоји правило да се на крају путовања водичима и возачу даје напојница која износи око 10 евра по дану. То је обавезно и пише у упутству које агенција шаље туристима када се пријаве за туру. Осим напојнице, пожељни су, али нису обавезни поклони. Најцењенији поклон су кинеске цигарете са преко 12% никотина у себи. Цене се и сувенири из земље из које долазите.

Северна Кореја је сигурна туристичка дестинација са једном од најуниверзалнијих култура на свету. Уз разумевање локалног закона и спремност да покажете поштовање, ваша посета Северној Кореји представљаће занимљиво и едукативно искуство прожето културном разменом између вас и ваших водича.

ЈЕДНО ПУТОВАЊЕ ХИЉАДУ УСПОМЕНА

Острво које не оставља равнодушним. Острво у које се заљубиш на први поглед. Острво нестварних природних лепота. Острво безброј могућности. Острво коме се увек враћаш.

Многи је доживљавају као обично летовалиште, али мени је Лефкада нешто посебно. Први пут сам отишла на Лефкаду са друштвом, сасвим случајно, не знајући ништа о овом острву. Ево и сада, једва чекам следеће лето, јер ни шест узастопних летовања нису довољна да се Лефкада у потпуности упозна.

Удаљена је нешто више од хиљаду километара од Београда, понекад тај пут делује веома исцрпљујући, али када угледате тврђаву и покретни мост који ово острво спаја са копном заборавите на умор. Прво кад крочите на острво наилазите на истоимени главни град. Град са мноштвом таверни, кафића, клубова, градских плажа, шеталишта, луком, али на само пар километара од њега можете уживати у чарима нетакнуте природе. Звучи разочаравајуће кад вам неко каже да морате

упалити кола, прећи неколико десетина километара и мало препешачити да бисте боравили на некој од прелепих, дивљих плажа, али за људе авантуристичког духа ово је пун погодак.

После Лефкаде, главног града, налази се главни туристички центар Нидри. У овом градићу борави већина туриста и веома је жив ноћу. На само 3 km од града налази се водопад окружен нетакнутом природом. Иако се лако стиже колима, ми волимо да идемо пешке, уживамо у природи, разгледамо велелепне виле, беремо лимету и на крају пута се освежимо укусним смутијима у кафићу поред самог водопада. Нидри поседује градску плажу која није нарочито уређена и посећена, али на удаљености од десетак километара налази се дивља плажа Милос. Први пут када смо ишли на ову плажу схватили смо колико је заиста дивља. Рекли су нам да има мало да се пешачи до ње, а заправо смо морали да пређемо пешке преко једног брда, не баш проходном стазом, изгубивши дах неколико пута. Ипак, моменат

кад смо угледали плажу био је непроцењив. На овој плажи не постоји кафић, ресторан или продавница и сви посетиоци носе своје сунцобране, воду, храну. Ми, наравно, ништа нисмо понели, али то вам неће бити проблем ако имате сналажљивог члана екипе који ће откупити сунцобран од људи и пливати до наредног града да купи воду. Сваки следећи пут ишли смо добро опремљени. Чак смо открили да постоји бродич који превози туристе од оближњег насеља до плаже.

Наша омиљена плажа је Егремни. Нажалост, посетили смо је само два пута, јер је након земљотреса 2015. године потпуно неприступачна. На овој плажи смо остали без даха због призора када смо је први пут угледали, други пут када смо се спустили низ триста степеника и трећи пут када смо се попели. Један од најлепших осећаја који смо доживели је оно када смо после спуштања низ триста степеника ушли у прозирно плаву воду остављајући за собом трагове у ситном песку.

Ко зна за Лефкаду вероватно зна и за плажу Порто Катзики. Ова плажа је приступачнија од претходне, потребно је само спустити се низ стотинак степеника. Плажу украшава

Пише: Милица Судимац

бело камење, удаљена је од цивилизације, а кад се се угледа тиркизно плава вода и велики таласи, све то оставља прелеп утисак на посетиоца. На нас је највећи утисак оставио залазак сунца који смо овде чекали више пута. Залазак Сунца који смо дочекали на северном делу острва, плажи Agios Ionnis, убедљиво најлепши. Ова плажа је намењена сурферима и људима који уживају у кајтингу. Није за купање због великих таласа, али пружа прелеп поглед на старе ветрењаче и разнобојне кајтове.

Поред свих „познатих“ плажа постоји много малих, безимених, које нису уцртане ни на једној мапи. Тражећи једну плажу са мапе, случајно смо открили такву. Ми је зовемо „наша“ плажа. Иако смо били убеђени да само ми знамо за њу, ове године нас је изненадило двадесетак Италијана који су вероватно, као и ми, случајно залутали.

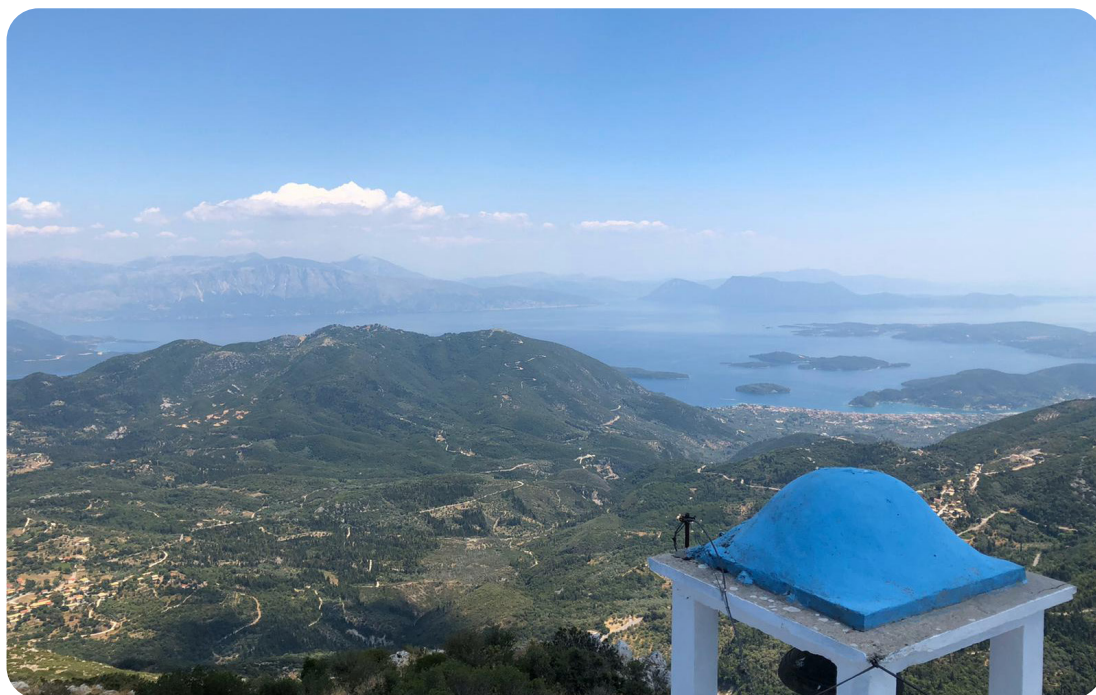
Осим прелепе тиркизне и прозирне боје воде на западу,

зелене на југу, Лефкада поседује разне антропогене вредности. У њеним брдима се налази неколико села која чувају традиционалне вредности овог

острва. Имају Музеј фолклора и сваке године се одржава традиционални карневал. Изнад ових села, на највишој тачки Лефкаде, налази се црква Светог Илије (1.012 m надморске висине). Иако нам је омиљено место на острву, никада до ње нисмо стигли истим путем. На мапама делује да је једноставно доћи до ње, али је веома тешко наћи проходан пут. Прошле године смо чак залутали и завршили у дворишту једног

мештана који нам је помогао да се вратимо на прави пут. Ово место је заиста чаробно, са њега се пружа поглед на цело острво и то је оно што ме фасцинира. Црква је мала, плаво-беле боје, у грчком стилу. Место за које мало људи зна је светионик на самом југу острва који се налази на високој литици. Иако је неприступачан, било је вредно посетити га.

Свако ко није посетио Лефкаду, требало би то да уради. Зову је Јонски бисер, али за мене је Лефкада краљица Јонског мора. Ако одлучите да одмор проведете на Лефкади, осим популарних туристичких места, истражите унутрашњост острва и нађите неко своје место ког нема на мапама, како бисте осетили прави дух овог острва. Упознајте мештане, веома су љубазни, пробајте неке од њихових специјалитета, а они ће вам испричати приче о острву које ћете памтити целог живота.

Пише: Александра Петровић

Један обичан летњи дан у Београду. Ни по чему другачији од осталих у тој недељи, а опет недовољно обичан осталима. Један од оних дана за које не бисте могли да кажете да су само пука монотонија и рефлексија устаљене рутине.

Време умерено, ни превише топло, ни превише хладно. Сунчано, ведро, без ветра - рече презентерка временске прогнозе. Таман! Биће ми ипак неопходне наочаре за сунце, помислих. Завршавам са доручком, а на трпези је остало мало парадајза, по нека семенка ђеврека и пар залогоја фете. Спој америчког и азијског континента са примесама Медитерана.

Излазим из стана и испред зграде сусрећем опет њу, немачку догу. Бојажљиво пролазим крај ње, а онда хитро корачам ка аутобуском стајалишту док се унаоколо шири опојан мирис липе (ипак је јун). Долазим на стајалиште и већ по навици проверавам кад ће први аутобус стићи. После пар минута, ето и њега. Долази крцат, наравно. Због чега ли је крцат? Или га дуго није било или смо ипак постали одговорнији према нашој планети? Можда нас је подстакла актуелна тема о глобалном загревању и климатским променама те смо

одлучили да нешто учинимо поводом тога! Улазим у бус, а онда ме река аутомобила на следећем семафору демантује. Прави саобраћајни колапс на Мухару. Сви ти издувни гасови од возила одлазе у атмосферу и тамо се задржавају.

Најодговорнији за појачан ефекат стаклене баште (засигурно због највећег удела), угљен-диоксид, задржава се најдуже; према истраживањима и неколико хиљада година!

Крећући се ка граду за мношћом остаје лесни одсек. Иста она порозна стена, преко које пролазе кинеске реке, Хоангхо и Јангце. Оне свакодневно уносе у Жуто море огромне количине наноса, управо због леса. Тако Земун и Кину не спајају само кинеске робне куће, чији су власници емигранти најмногљудније земље света. На следећем стајалишту улази петогодишња девојчица са својом баком. Држи у руци сладолед! Још једна кинеска заоставштина, према легенди пренета у Италију захваљујући Марку Полу. У исту ону земљу где су рођени и Буфон, један од најбољих активних голмана и Колумбо, један од зачетника Великих географских открића. Колумбо је открио Америку (после Викинга) из које потиче паприка, која вири из цегера старијег господина наспрам мене. Паде ми на памет (а сигурна сам да би и вама) Мињина и Ршумова песма „Ишли смо у Африку да садимо паприку“ - ако паприка није афричка, слон, горила, жирафа и камила јесу!

Напуштајући Земун пристижем на простор Новог Београда. Шта је то што спаја Нови Београд и рецимо Њујорк? -Управо тако, блокови! Кад погледам унаоколо све сам бетон и зграде из некадашњег социјалистичког периода. Бетон и високи солитери сатерали су мочвару и поплаве у ћошак с једне, док су са друге стране засигурно имали удела у феномену градског острва топлоте. Док неуморно посматрам да ли ће нека дивља свиња да излети на улицу (услед великог водостаја збрисале су са Великог ратног острва), код Ушћа улази између осталог и једна млада жена, која неуморно гура колица са својом тек новорођеном бебом. Тај, некада уобичајени приказ данас је све мање заступљен. Насупрот тога аутобус је пун пензионера, а процес демографског старења све израженији. Активно старење још увек бојажљиво, али ипак присутно и код нас. Место штампаног издања „Политике“ у рукама заменили су модерни телефони, али су зато чланци везани за политичке и здравствене теме први на листи за читање. Ипак је нешто остало исто!

Преко Бранковог моста улазим у стари Београд. Излазим из буса на Зеленом венцу и прво што сам приметила јесте да је топлије него у Земуну. Пењем се

лагано ка Кнез Михајловој. Иза мене остају Теразије, а испред мене је Калемегдан. Управо ове две локације, поред Ташмајдана, Славије и Чубуре представљају кичму града, која је изграђена од коралских кречњака. Дакле, Балашевић није залуд певао о Панонском мору. Постојање корала је индикатор топле тропске климе, какву данас сусрећемо око екватора. Корали, те тропске водене животиње, живе у колонијама и тако изграђују атоле, какви су Малдиви. Ти исти Малдиви су нам се на овогодишњем Сајму туризма представили, али ти исти Малдиви полако тону, услед климатских промена. Ако се овако настави, можда не буде ни дербија у Манчестеру или Лондону (Челси ми је и данас најдражи - Ивановић је крив)!

Обавезе су завршене, а ја се устаљеном рутом враћам натраг за Земун. Међутим, пре него што одем у стан, одлазим до Земунског кеја, засигурно једног од места где *Дунав љуби небо* на свом путу ка Црном мору. Тамо, на простору Румуније и делом Украјине гради делту, изграђене од три крака Килије, Сулине и Светог Ђорђа. На простору земље коју је напустило три милиона становника од приступа Европској унији (Румунија) и земље која је за председника добила уместо краља чоколаде, комичара (Украјина).

Док тако загледана у Дунав, сумирам данашњи дан, сетих се да су и Балашевић и Јадранка певајући о томе да је живот једносмерна цеста имали право. Само је питање на који ћемо начин гледати на ту цесту. Ко зна, можда ће и овај малишан, ког дека носи у наручју, једног дана моћи да свакодневицу посматра на мало другачији начин.

М	А	К	А	П	У	Л	К	О	Т	И	Ч
И	А	И	Е	Л	Е	В	А	Ф	А	С	Ч
И	И	Н	Н	Е	В	И	С	Е	Л	К	П
Н	Б	Ц	А	Р	Р	О	З	О	У	А	А
Г	И	И	Е	Г	Б	Е	Л	Е	М	П	Р
В	А	Д	Р	М	В	А	Т	Е	И	О	А
А	Ц	У	Н	А	Л	А	П	Л	А	Т	А
Д	Б	О	Ч	О	К	О	А	Е	М	О	Р
Е	Е	О	Е	О	С	У	Г	П	У	К	И
Л	Г	Л	А	К	С	К	С	Н	П	А	Б
У	Д	Н	А	Н	Н	П	А	К	А	А	О
П	А	М	П	А	С	И	Р	И	О	Т	З

У осмосмерци се налази 30 појмова везаних за Латинску Америку. Након њиховог повезивања од непрецртаних слова добићете имена још два појма (који су представљени и сликама поред).

Пише: Марко Петровић

Грета Тунберг је средњошколка из Шведске која је за годину дана постала најпопуларнија активисткиња за климатске промене и то са само шеснаест година. Прошло је већ више од годину дана од како је Грета револуционарно повела свој школски климатски штрајк. Она је позивала своје вршњаке широм државе да сваког петка беже из школе и протестују испред зграде шведског парламента. Овим протестом створила је глобални покрет „Петак за будућност“. Грета је на својим првим климатским штрајковима позивала шведску владу да предузме конкретније акције у очувању животне средине и већ тада се обраћала целом свету.

Први пут је за климатске промене и глобално загревање чула са само осам година и тада јој није било јасно зашто се овако мало ради на решавању овог горућег проблема. Због оваквих катаклизмичних и песимистичних схватања, Грета је наводно оболела од депресије са једанаест година. Када је имала четрнаест година изазвала је породицу да дају свој лични допринос у смањењу загађења природе на тај начин што ће постати вегани и престати да лете авионом, рециклирају и возе аутомобиле на биогаз и биогориво. Породица ју је подржала, а њена мајка се одрекла интернационалне каријере оперске певачице како би била уз њу. Подршка њене породице је свакако, један од највећих утицаја који је обликовао њен бунт и детерминизам да се супротстави светским глобалистима и капиталистима. Уколико управо сада укуцате њено име на Google изаћи ће вам преко 130 милиона резултата, што свакако значи да је ова млада девојка из Стокхолма већ постала глобални феномен. У јавности,

најчешће је перципирају на два начина: као младу хероину, климатску ратницу, предводницу генерације 3 или као популисткињу, политичког пијуна, манипулисано дете са психозама. Након Гретиних изјава, школарци широм планете и студенти инспирисани Гретом, су се окупили на трговима својих градова и пружали подршку за борбу против климатских промена. Такође, Београд није био изузетак, 20.09.2019. године, одржан је климатски протест на Теразијама. Овај „ехо“ и њен утицај на мишљење младих људи широм света се другачије назива и „The Greta Effect“.

Четрнаестог августа Грета је започела своје путовање у Њујорк али не авионом, као што би сваки грађанин Шведске учинио, већ тркачком једрилицом коју покреће соларна енергија и подводне турбине. Грета је противница авионског транспорта јер авион емитује угљендиоксид који загађује атмосферу. Ова девојка је једрилицом препловила Атлантски океан и на тај начин, још једном показала своју чврсту жељу да се глобалном загревању стане на пут. Њено путовање је трајало укупно 15 дана. До сада најутицајнији Гретин говор догодио се на Самиту о климатским променама УН у Њујорку, њено обраћање јавности је готово увек директно, где прозива и позива светске лидере да нешто учине, склона је песимистичким предикцијама а њен говор је сензуалистички и обојен емоцијама. „Све ово је погрешно. Не би требало да будем овде. Трбало би да сам у школи, на другој страни океана, а ипак, ви тражите наду од нас младих људи. Како се усуђујете?“ Део је Гретине изјаве на Самиту УН-а. Она је увек истицала како одрасли игноришу проблеме животне средине и да сада млади људи морају да се боре за њено

очување. На компликована питања даје јасне и једноставне одговоре, а друштвене мреже као што су Twitter и Instagram користи за комуникацију са људима широм света. Грета захтева од државних моћника да послушају научнике и да делују.

Након овог говора Доналд Трамп, председник САД-а се подсмевао младој активисткињи на друштвеној мрежи Twitter, где је поделио њен говор и написао „Изгледа да је она срећна, млада девојка која се радује сјајној будућности. Лепо је то видети“. Руски председник Владимир Путин изјавио је на „Руској енергетској недељи“ да не дели ентузијазам говора Грете Тунберг. Грета болује од Асперберговог синдрома и опсесивно компулсивног поремећаја, а њени родитељи су одустали од својих каријера како би се бринули о својој ћерци како је наведено у биографији Гретине мајке Малене Ернман на званичном сајту Грете Тунберг.

Постоје разне теорије завере које покушавају да покажу да прича о овој девојци није онаква каквом се приказује. Канадска новинарка Кори Морнингстар објавила је неколико чланака где критикује јавност, Гретине родитеље и људе који стоје иза ње. Она сматра „да се ради о такозваном спасавању капиталистичког еко (економског) система, и наводи да у недостатку бизнис планова Гретин покрет претвара природу у робу стављајући на продају чак и ваздух који дишемо“. Норвешки психијатар Фрег Хеген сматра да је „психолошко обољење Грете кључ у овом маркетиншком трику“. Он наводи да њена мајка злоупотребљава ову девојчицу на тај начин што ју је гурнула у тзв. климатски ријалити. Хеген наводи да се глобалне преваре најбоље продају уз хероја, а Грета је управо то што им треба. Овај психијатар сматра да је веома

једноставно објаснити због чега се уз помоћ Грете у улози беспомоћне маскоте проглашава климатска криза: „За промоцију зеленог бизнис плана потребно је излудети масе опасношћу од прекомерне емисије CO₂ који ствара ефекат стаклене баште, због чега температура расте, а расте и ниво мора, поларни медведи гладују до истребљења, а климатске избеглице лутају светом... На тај начин нас увлаче у психодраму, у којој учествује и девојчица тужног лица којој је додељена улога пророка који нас обавештава о скором крају“. Међу скептицима појавила су се питања као што су: ко профитира од њеног ангажовања и шта се заправо крије иза брижне девојчице, да ли је ово само повећање профита еколошким капиталистима?

Ово су само нека од мишљења о Грети Тунберг, али свакако већ можемо видети колико је свет поларизован што се тиче ове младе активисткиње и њених интервјуа. Међутим, упркос свим изјавама и објавама о њој, Грета је итекако најутицајнија тинејџерка данашњице, климатска активисткиња и инфлуенсерка која никада није оставила равнодушним, а да ли је у питању стварни рат против глобалног загревања, климатских промена и борбе за очување животне средине и/или је ово само фарса и ријалити програм глобалних размера ради стицања већег капитала појединих еколошко-економских странака остаје да сазнамо у не тако далекој будућности.

На истоку наше земље налази се Стара планина, бисер природе јединствене лепоте, неизмерног богатства. Обилује разноврсном флором и фауном, те је ово подручје проглашено за парк природе 1997. године чиме су сви резервати и споменици природе стављени под јединствену заштиту државе. На њеним обронцима крију се бројна села, излетишта, реке, врела, водопади, језера, пећине, цркве, манастири и стари градови. Недовољно истражена и валоризована нуди савршен одмор уз адреналин, забаву и различите туре пешачења, скијања, бициклизма, док са друге стране пружа мир и тишину својствену минувим временима у околним селима аутентичне архитектуре и пејзажа.

Фасциниран свиме што сам сазнао и прочитао о Старој планини и њеним лепотама одлучио сам да викенд проведем управо на њој. Пошто сам пре пет година посетио Бабин зуб, Јабучко равниште, односно њен најуређенији део где су смештени хотели, ски стазе и прва гондола у Србији као и Бигар, један од највиших водопада у нашој земљи, до кога се веома лако долази, јер се налази поред пута Књажевац-Пирот, овог пута желео сам да се упустим у авантуру и истражим најскривеније, мало познате,

јужне обронке ове планине. На листи мојих дестинација нашли су се водопад Тупавица, клисура Владикине плоче, Јеловачко врело, Росомачки лонци (Славињско грло)...

До водопада Тупавица стиже се кривудавим, асфалтираним путем који долином реке Височице пролази кроз старо српско село Рсовци у коме се налази црква Светих Петра и Павла у пећини. У њој се може видети јединствена и позната фреска Ђелавог Исуса коју су израдили испосници, а датира из XIII века. До пре десетак година црква је била запуштена, док је данас лепо уређена. Направљене су камене степенице које воде до масивних црквених врата. У њеној близини налази се и клисура реке Височице позната под називом Владикине плоче. Изузетно је атрактивна, али веома неприступачна, а протеже се све до села Паклештица. Достиже дубину до 200 m, са изузетно стрмим литицама, дужине је 3 km и до ње се долази након двадесетоминутног пешачења од центра села Рсовци. Овде се налази и велики број пећина на висини од 86 m изнад речног корита. У њима су пронађени трагови живота праисторијског човека. Након обиласка ове грандиозне клисуре наставио сам пут преко Височке Ржане ка Јеловачком врелу. Оно је једно од најјачих на Старој планини,

дубине 50 m, а занимљиво је то што једном годишње, током августа, пресуши на пар сати. У његовој близини се налазе ресторани и лепо уређен простор за камповање и одмор у природи. Од овог врела до села Дојкинци стиже се добро асфалтираним путем, а након планинарског дома који је смештен на излазу из села, почиње макадамски пут дужине 4,5 km уз саму Дојкиначку реку. До водопада Тупавица може се доћи теренским возилом, али је доживљај пешачења током тих сат времена стазом која је маркирана и јасно обележена путоказима ненадмашан. Прошле године направљен је нов дрвени мост у близини водопада, јер је стари однела вода. Чим га пређете чује се хук воде, а врло брзо кроз стабла дрвећа назире се прелеп водопад смештен на надморској висини од 1.050 m. Невероватно чиста и хладна вода пада са висине од 20 m преко стена црвене боје. Призором сам био фасциниран. То је магично место на коме као да се сјединило све најлепше што постоји у природи: бистра вода, необичне стене обликоване водом која незауостављиво тече низ њих, бујна вегетација, потпуно другачија чак и од оне у непосредној околини. Пошто је скривен, потребна је чврста решеност да се до њега стигне, што му даје посебну чар. Након прелепих фотографија које сам направио упутио сам се ка Славињи. Од Дојкинаца до овог села води пут дужине 13 km који пролази кроз села Брлог и Врело. Када се нађете у самом центру Славиње је улица са ваше леве стране којом идете до изласка из насеља, а затим се спуштате до велике ливаде поред реке Росомаче коју пратите узводно и која ће вас довести до самог кањона. Поред реке постоји стаза која пролази кроз шумарке и неколико ливада.

Пише: Немања Јосифов

шараном, штукаом, сомом, црвенперком, карашем и другом рибом. После краћег задржавања на овим језерима дошао сам у Димитровград, мало место, у непосредној близини границе са Бугарском. То је типична, стара балканска варош са дугом кадрмисаном главном улицом која је затворена за саобраћај у којој се налазе ресторани и продавнице. На крају путовања посетио сам Пирот и стари град - Момчилов град који датира из средњег века, саграђен је за време владавине кнеза Лазара, његове зидине су импозантне, а обновљен је прошле године и отворен за туристичке посете.

Овај крај Србије, а посебно Стара планина обилује природним лепотама. До неких од њих лако је стићи, али је пуно оних тешко приступачних и за које зна само мали број људи. Покушао сам да вам дочарам само мали део ове чудесне планине коју још треба открити и на прави начин презентовати јавности.

Пред улазак у кањон налази се пропланак где је стара воденица која одавно није у функцији. То је идеално место за краћи одмор и камповање. Одатле до кањона има још 50 m. Главна атракција и разлог мог доласка је управо овај кањон Росомаче, познат и као Росомачки лонци, Росомачко грло, Росомачко ждрело, Славињско грло. Због своје јединствене лепоте и необичног изгледа често је поређен са кањоном Колорада у Америци, па га називају „српски Колорадо“. Река Росомача прави кањон слојевитих ивица у коме се налази више проширења са вировима који подсећају на котлове и лонце по чему је и добио име. Овај феномен је настао вертикалном флувијалном ерозијом, усецањем Росомаче у профил јурских седимената. Кањон није шири од 5 m, није виши од 70 m и дужи од 500 m. Иако није импозантних димензија плени својом лепотом. Вода Росомаче је бистра, чиста и хладна, па је погодна за пиће и освежење. Најлепша обала за посматрање кањона и фотографисање је лева на коју и прво наилазите крећући се обележеном стазом. Ово је једно од најлепших места у Србији које обилази мали број туриста, углавном

заљубљеника у природу и планинарење међу којима сам и ја. Силазећи са обронака Старе планине у крашку Одоровачко-смиловску котлину Нишаве, пролазећи кроз живописна села Изатовци, Доњи Криводол стигао сам до Смиловских језера. Административно припадају општини Димитровград, а налазе се на 700 m надморске висине. Направљена су 1979. односно 1985. године, због мелиорације, односно одводњавања у пролеће и наводњавања у лето и јесен, плодног пространог крашког, Одоровског поља. Тренутно се користе у рекреативне сврхе, пре свега спортски риболов. Богата су

Током априла месеца 2019. године, студенти смерова Географија и Демографија учествовали су у оквиру пројекта Кабинета Министра без портфеља задуженог за демографију и популациону политику и Географског факултета, Универзитета у Београду: „Истраживање ставова и намера становништва о пресељавању и утврђивање утицаја миграција на демографско старење у четири јединице локалне самоуправе, у циљу формулисања препорука за креирање мера популационе политике“. С обзиром да је Србија емиграционо подручје и да су миграције један од битних фактора смањења броја становника целе државе, било је потребно проучити целокупан процес са становишта једног географа уз покушај да се пронађу решења за овај горући проблем.

Након осмишљавања пројекта од стране руководиоца проф. др Данице Шантић, организатора проф. др Дејана Филиповића и чланова радног тима проф. др Милене Спасовски, др Едварда Јакопина, др Мирјане Девецић, др Марије Антић, др Александра Кнежевића, др Александра Ђорђевића и Добриле Судимац Мратинковић и припреме упитника, двадесет студената са великим ентузијазмом кренуло је по задатку на своје прво теренско истраживање да за три дана испита ставове и намере становништва по питању исељавања. У жељи да се види како размишљају становници из различитих крајева Србије одабрани су Градови Зрењанин, Лесковац, Зајечар и Ужице. Формирани су тимови - тим у Лесковцу чинили су студенти треће године географије Јована Попадић, Сандра Вукашиновић, Милица Добрић, Сава Стевановић, Стефан Михаиловић, Никола Коматовић и студент докторских студија Милица Тодоровић; мешовити тим у Зајечару чинили су студенти четврте

године географије Милица Степановић, Марко Петровић, Алекса Крчум и Никола Лукић, студенти мастер студија демографије Златко Апановић и Иван Николић и докторанд Вања Јавор; тим из Ужица - студенти треће и четврте године смера Демографија Слађана Дамњановић, Ђорђе Миленковић, Стефан Вуковић, Василије Демонић, као и доктранди Невена Радић и Дамјан Бакић; тим у Зрењанину чинили су студенти треће године географије Јелена Ђурић, Александра Ранковић и Никола Хаџић и студенти докторских студија Војислав Деђански и Даница Ђуркин.

У наставку текста сазнаћете како је текао рад на терену и каква су искуства географа треће и четврте године...

Тим Лесковац

(Пише: Никола Коматовић)

Спремни, ведри, насмејани студенти су ишчекивали аутобусе. Уводни део путовања провели смо детаљно се упознавајући са задацима који нас очекују. У то нас је упутила наша ажурна координаторка, Милица, која нам је уједно била и водич јер је Лесковац њен град. Стигли смо у Лесковац нешто пре поднева и сачекало нас је право пролећно време и сунцем обасјана варош. Није било времена за губљење већ смо се одмах поделили у две групе од по троје и започели смо са радом. Прва група се упутила према варошици Грделица (17 km јужно од Лесковца), док је остатак тима остао у граду са координаторком. Након смештања у собе, нестрпљиви да попунимо прву анкету, почели смо заустављати случајне пролазнике и већ испунили неколико анкета. Уследио је одлазак до општине и Канцеларије за младе који су нам понудили њихову помоћ и сарадњу у смислу промоције пројекта. Топлу и срдачну

добродошлицу пружила нам је и директорка и комплетно особље лесковачке гимназије. Остатак првог дана провели смо „шпартајући“ по граду у „лову“ на случајне пролазнике који су били потпуно пријатељски настројени према нама. Ко је имао времена стао је и саслушао нас, одговорио на наша питања, а онда уз обострану захвалност продужио даље. Поред самог прикупљања података на терену, задатак нам је био и да електронски унесемо анкете у систем, што се обављало на крају сваког дана.

Наредног дана смо се поделили у три групе и пошли на различите стране. Једна екипа је остала у Лесковцу да анкетира грађане и обилази институције, други су поново пошли пут Грделице по још анкета, а трећи у село Грабовница ради провере ставова становништва из руралног дела општине. И овај дан људи су максимално сарађивали, посебно они са села који су били максимално отворени и понекад ширили причу и на оно што није тема наше анкете. Све у свему још један успешан дан је окончан.

Поново и трећи дан чекало нас је раздвајање у групе и одлазак на различите стране по различита мишљења мање-више сличних људи. Све три екипе биле су упућене ка селима: Предејане, Манојловце и Стројковце, где смо обилазили школе, локалне фирме и продавнице у потрази за различитим одговорима. Трећег дана нешто раније смо завршили своје радне задатке и могли смо се темељније посветити упознавању града. Пронашло се ту времена за лагану и опуштајућу шетњу до брда Хисар и уживању у прелепој панорами града која оставља без речи.

Четвртог дана је остао мали део посла да се заврши, те смо до полазак за Београд били у Техничкој школи и Дому пензионера. Чекајући да крене аутобус, испитани су

људи у централном градском парку. У петак у сутон стигли смо у Београд са торбама пуним анкета и главама пуним утисака, док је у ушима и даље одзвањао онај карактеристични лесковачки нагласак. Све у свему пресрећни што смо имали прилику да се бавимо географијом у пракси и сигуран сам да бисмо радо поновили све то, како ја тако верујем и за остале чланове тима Лесковац.

Тим Зајечар

(Пишу: Марко Петровић и
Милица Степановић)

Након четири сата путовања, тим стиже у административни центар Тимочке Крајине и уједно највећи град Источне Србије. Обзиром да смо стигли у подне одмах смо се радно ангажовали и одлучили да остатак дана искористимо и анкетирамо становништво у самом центру. Логистички смо се поделили на тимове и стратешки одабрали најпрометније улице и места у граду. Становништво је поприлично било збуњено када смо им прилазили јер су углавном мислили да припадамо некој политичкој партији, а многи нису ни хтели да нас саслушају до краја. Анкетирали смо становништво у продавницама, бутицима, фризерским салонима и кафићима у центру града и околини. Наравно, било је и људи који су са одушевљењем прихватили да их анкетирамо, поједини су чак и тражили пар анкета да понесу кућама како би и њихове породице и комшије попунили анкету.

Село Звездан удаљено је 6 km западно од града Зајечара, развило се са обе долине стране реке Црни Тимок, а према попису из 2011. године имало је 1.675 становника. У највећој мери гравитира ка граду и због тога је изабрано као одговарајуће село за анкетање становништва. У раним јутарњим сатима, наредног дана, стигли смо у

Звездан. Тамо нас је дочекао један од радника месне канцеларије села, који нам је дао корисне информације о становницима села. Највише људи смо пронашли испред продавница у селу. Звезданци су имали свашта нешто да кажу, док раде анкету и одговарају на питања, били су крајње креативни и пуни идеја како да реше разне проблеме села. Анкетирано је махом старије становништво мада смо у поподневним сатима анкетирали и млађе. Након пар сати које смо провели у центру села упутили смо се ка Основној школи Хајдук Вељко. Након што смо у Звездану завршили анкетање и интервјуисање, вратили смо се у град и тамо наставили анкетање градског становништва. Док је једна екипа била у Звездану, друга екипа је анкетирала сеоско становништво села Грлиште које се налази 14 km јужно од Зајечара.

Следећег дана упутили смо се у село Рготина које је такође село чије становништво максимално гравитира ка граду Зајечару. Село је према попису из 2011. године имало 1.467 пунолетних становника. Ујутру смо стигли у село, а тамо нас је дочекала председница културно-уметничког друштва „Зоран Гајић“. Сала КУД-а нам је у одређеном периоду била на располагању па смо становнике углавном анкетирали у овим просторијама, јер је старијима било лакше да седе док попуњавају анкету. Поједине колеге су усмеравале становнике ка сали, а ми смо их анкетирали и интервјуисали. Старији становници су нас често питали да им читамо питања јер не виде добро, тако да смо у једном тренутку сви знали напамет питања са анкете. У овом селу се недеља дана пре нашег анкетања одвијао пробни попис становништва тако да поједини становници нису били расположени да буду анкетирани, јер су мислили да се поново ради о пробном попису.

Један тим колега је ушао у сеоску кафану и тамо су анкетирали преко 30 људи пошто је кафана била пуна у поподневним часовима. Друга локација где је било највише људи је сеоска пошта. Након ових места упутили смо се ка Основној школи „Јеремија Илић Јегор“ где смо анкетирали запослене, чиме се наш задатак у Зајечару завршио.

Тим Зрењанин

(Пишу: Александра Ранковић и
Јелена Ђурић)

Екипа која се упутила у Зрењанин већ на самом доласку у град, на путу ка свом смештају, урадила је и прву анкету. Након што смо оставили ствари, сви смо се упутили у центар где је један део групе вршио анкетање становника на улицама, продавницама, у кафићима итд., док су остали истовремено радили интервјуе. У току првог дана отишли смо и у село Арадац, једно од приградских насеља Зрењанина, насељено српским и словачким становништвом. Како нисмо знали шта да очекујемо припремили смо и анкете на словачком језику. Међутим, уместо језичке баријере који смо можда очекивали, изненадила нас је помало тужна слика пустих улица. Стога је анкетање и интервјуисање извршено у Основној школи и у околиним продавницама. По повратку у град, са крајем дана, бивало је све мање људи на улицама, те смо предах нашли у посластичарници где су услед изненадног губитка струје у читавом граду међу заосталим гостима успут прикупљени још неки подаци.

У Граду Зрењанину, мушки део екипе отишао је у сеоско насеље Тараш, док смо ми већи део дана провеле у селу Ечка, где су нас дочекали и угостили директор Основне школе, наставник и председник Месне заједнице, са којима смо разговарали о актуелној ситуацији међу становништвом, њиховим

ставовима и предлозима о могућим правцима руралног развоја њиховог места. Посебно је истакнута чињеница да је Ечка село у коме живи више од 6.000 становника, изузетно доброг положаја. Са друге стране, Тараш је једно од најмањих и како кажу његови мештани „најзабаченијих“ насеља у Граду Зрењанину.

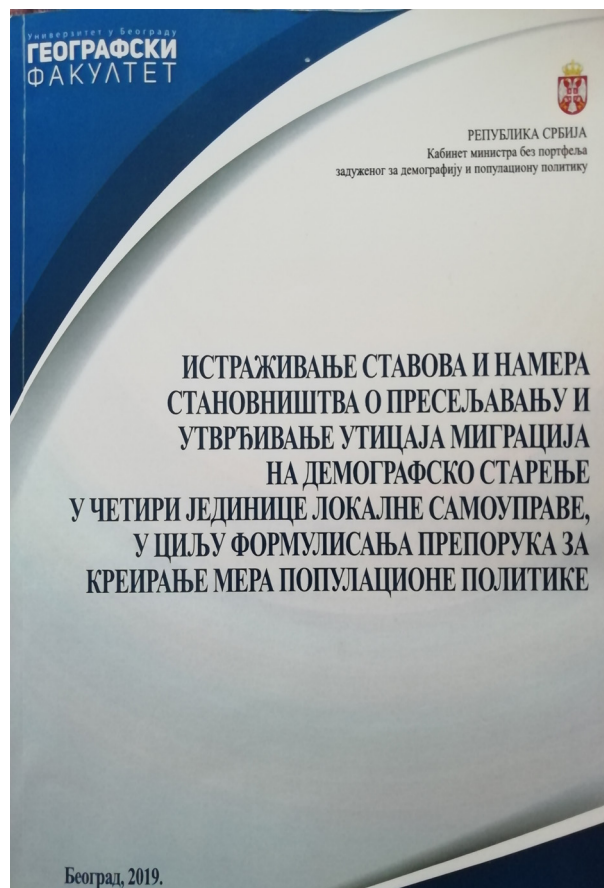
Трећи дан у Зрењанину био је резервисан за установе различитог карактера, те смо се након поделе на три екипе раздвојили. Након целодневног обиласка и боравка у образовним и здравственим установама, установама културе, установама јавног сектора, приватним предузећима и разговора са становницима од 20 до 72 године, екипе су се поново састале. Као и свих ових дана, што због своје важности, што због лепоте, на тргу у срцу града, смо пуни утисака препричавали једни другима шта смо видели и сазнали.

Били смо заиста добар тим. Увек смо се брзо договарали за све што је било потребно. Трудим се да сваки дан урадимо што више анкета, а људи су већином били расположени да разговарају са нама. Нисмо имали ниједно лоше искуство, а трудим се да обухватимо најразличитије профиле људи. Разговарали смо са млађом и старијом популацијом, мање образованима, као и са академским грађанима, сеоским и градским становништвом. Највећа предност мањих градова је што се сви међусобно знају и кога год смо замолили за помоћ, укључио је у наш пројекат и своје пријатеље, породицу, колеге или комшије. После неколико дана проведених у Зрењанину већ смо почели да препознајемо људе на улици и сви су нас поздрављали као да нас познају. Осећај је био невероватан, као да су људи схватили важност онога што радимо и прихватили нас као део своје заједнице.

Зрењанин, као и његово становништво нас је веома одушевило, посебно јер живе „споријим“ начином живота него људи у Београду. Четири проведена дана прошла су без стреса, јер нигде нема гужве, велики број становника користи бицикле, самим тим воде здравији начин живота. Оно што нам је привукло пажњу јесте да се на питање зашто се нису иселили из општине, одговор углавном односио на стил/начин живота. Било нам је јасно да већини одговара да живе тим мирним начином живота - без стреса, без журбе јер је и нама самима то одговарало. Такође, као у граду, тако су нас и у селима дочекали на леп начин, жељни да неке представе све што имају и да оставе добар утисак.

Најважнија ствар коју је нама донео овај пројекат била је практично искуство, али и лепе успомене на град Зрењанин. Уживале смо на терену. Радим смо као тим и позитивно размишљање свих нас заједно још је један разлог нашег дивног искуства. Поента студирања није учењу чињеница и имању најбољег просека већ у стицању вештина које ће вас издвојити од осталих. Једна од најинтересантнијих ствари у току студирања је теренски рад, који нам омогућује да створимо ширу слику о становништву наше земље, да прихватамо различита схватања, да се саживимо са становништвом у осталим деловима наше земље и да видимо да „Србија није само Београд“, како се нажалост увек представља. У Србији постоје дивни градови и дивни људи које треба да откријемо, да разговарамо са њима и схватимо

колико смо богат народ. Надам се да ће и будуће генерације имати прилику какву смо ми добили и да ће је искористити на најбољи могући начин. Искористите време које имате да постигнете нешто сјајно, истражујте, упознајте нове људе, уживајте колико год можете јер ћете тако постати изузетне особе задовољне собом. Која је вредност знања које не можете применити у свом животу?

СПИСАК ДИПЛОМИРАНИХ СТУДЕНАТА ГЕОГРАФИЈЕ ОД 07.02.2019. ДО 23.10.2019.

- Турић Јелена, *Географско-еколошке карактеристике Јастрепца*, др Мирољуб Милинчић, 07.02.2019.
- Петровић Александар, *Развој и размештај авио-индустрије у Краљевини Југославији између два светска рата*, др Мирко Грчић, 14.02.2019.
- Видић Милева, *Стање и перспективе развоја туризма Ивањичког краја*, др Мирјана Гајић, 21.03.2019.
- Јорданов Марина, *Показатељи развоја туризма Црне Горе кроз примере општине Тиват*, др Мирјана Гајић, 21.03.2019.
- Мијаиловић Живановић Љиљана, *Перспективе развоја винског туризма Неготинске крајине*, др Мирјана Гајић, 27.03.2019.
- Ђулибрк Жарко, *Регионално-географски приказ Баварске*, др Дејан Шабић, 09.04.2019.
- Марковић Душка, *Салашии као фактор развоја туризма на територији Бачке*, др Мирјана Гајић, 23.04.2019.
- Вуксановић Стефана, *Биогеографске специфичности пустиње Тар*, др Снежана Ђурђић, 24.04.2019.
- Мијатовић Вера, *Туристички потенцијал северозападног дела Централне Србије*, др Мирјана Гајић, 23.05.2019.
- Којић Биљана, *Туристичке вредности општине Улцињ*, др Мирјана Гајић, 23.05.2019.
- Јездић Наталија, *Биогеографске специфичности Патагоније*, др Снежана Ђурђић, 27.05.2019.
- Бојић Марина, *Стање и перспективе развоја винског туризма у вршачком крају*, др Мирјана Гајић, 29.05.2019.
- Богдановић Александра, *Туристички потенцијали општине Осечина*, др Мирјана Гајић, 29.05.2019.
- Цалић Данијела, *Еколошке и биогеографске карактеристике ораха*, др Мирољуб Милинчић, 19.06.2019.
- Јованов Маријана, *Туристички потенцијал општине Жабљак*, др Мирјана Гајић, 26.06.2019.
- Ђеновић Милица, *Географске основе развоја туризма у Фиренци*, др Мирјана Гајић, 03.07.2019.
- Миловић Славица, *Настава географије у основној школи у функцији заштите и унапређења животне средине*, др Љиљана Живковић, 10.09.2019.
- Филиповић Марија, *Ваннаставне активности ученика у основној школи*, др Љиљана Живковић, 12.09.2019.
- Мракић Владан, *Регионална географија Исланда*, др Дејан Шабић, 12.09.2019.
- Ђоковић Весна, *Геолошки ресурси као компонента развоја општине Бољевац*, др Ивана Царевић, 19.09.2019.
- Минић Николина, *Регионално-географски приказ приморске Црне Горе*, др Дејан Шабић, 27.09.2019.
- Надеждин Југослав, *Земље бившег СССР-а (друштвено-географске карактеристике)*, др Дејан Шабић, 27.09.2019.
- Михајловић Тхомас, *Модел кооперативног учења у настави географије*, др Славољуб Јовановић, 27.09.2019.
- Блажић Марко, *Биодиверзитет острва Црес и специфичности његове заштите*, др Снежана Ђурђић, 27.09.2019.
- Милићевић Тамара, *Могућности примене програмиране наставе географије у основној школи*, др Љиљана Живковић, 27.09.2019.
- Николић Стефан, *Политичко-географски проблеми сепаратизма у Шпанији*, др Микица Сибиновић, 30.09.2019.
- Михајловић Гаврило, *Геополитичка анализа спорних подручја на Балканском полуострву*, др Мирко Грчић, 30.09.2019.
- Менићанин Тамара, *Индивидуална настава применом групног облика рада*, др Љиљана Живковић, 30.09.2019.
- Ђурђевић Татјана, *Еколошке и привредне карактеристике акумулације Стубо-Ровни*, др Мирољуб Милинчић, 24.09.2019.
- Марковић Милан, *Мере заштите од ерозије и бујица*, др Ненад Живковић, 25.09.2019.
- Мијатовић Милица, *Народ Масаи*, др Снежана Вујадиновић, 25.09.2019.
- Лазић Јелена, *Дигитални картографски модели у настави географије*, др Љиљана Живковић, 26.09.2019.
- Сучевић Милица, *Порекло и миграције становништва Белог Потока*, др Даница Шантић, 30.09.2019.
- Матић Филип, *Миграције високообразованог становништва Србије у земље западне Европе*, др Даница Шантић, 30.09.2019.
- Шаренац Алекса, *Требиње-медицинско-географске карактеристике*, др Милован Пецељ, 30.09.2019.
- Поповић Теодоро, *Еколошке и биогеографске одлике представника фамилије потковичара (Rhinolophidae) на територији Србије*, др Снежана Ђурђић, 30.09.2019.
- Јововић Светлана, *Биогеографске одлике Националног парка Скадарско језеро*, др Снежана Ђурђић, 23.10.2019.

Пише: Уредништво

Ма н и ф е с т а ц и ј а „Дан географа“ осмишљена је од стране студената географије и уредништва БГ листа, а до њене реализације, уз много труда, први пут је дошло у октобру 2014. године. Дан географа смо осмислили, као догађај који ће на једном месту окупити студенте географије свих нивоа студија, али и професоре, сараднике и све људе који се баве и воле географију, и на којем ће чути интересантна предавања, разменити искуства, дружити се и уједно обележити дан наше најлепше науке. Традиција је започета октобра 2014. године, у месецу рођења Јована Цвијића и од тада се практикује током зимског семестра сваке године. Идеја је била да овај „наш дан“ буде дан када ћемо се опустити и уживати у предавањима која нису свакодневна настава на факултету, већ нешто интересантно и несвакидашње. Организација, признајемо, није увек била лака, но сви укључени се заиста труде да сваког пута пронађу и позову у госте различите људе који ће нам испричати своје интересантне приче. Тако смо до сада шести пут пунили амфитеатар и угостили преко 10 гостујућих предавача, различитих струка и интересовања, од географа, до адвоката. Нешто им је ипак свима било заједничко... Љубав према свету који нас окружује. Из различитих углава. Јер географија то управо и јесте – све оно што нас свакодневно окружује.

Почнимо хронлошки:

18. октобар 2014. и наш првенац - угостили смо колегу Марка Ивановића, професора географије који је објаснио како је то бити професор и како са мало труда помоћи деци да разумеју и заволе географију и Александра Ристића,

отправника послова амбасаде Републике Србије у Бејруту, који нас је повео на интересантно путовање Африком. Студенти тадашње друге, треће и четврте године показали су нам где су то широм Србије „теренисали“, како су се дружили и провели. За крај је остао квиз, који је гостима, поред забаве, донео и лепе и корисне награде.

27. октобар 2015. и други Дан географа – на најпосећенијем Дану до сада слушали смо чувеног водитеља и путолова Јована Мемедовића у свом походу на север и уживали у емисији „Репортажа са Чукотке“. Гост нам је био и Божидар Николић који је присутнима заголицао машту предавањем „Да ли је Земља округла?“

13. и 14. децембар 2016. и трећи Дан(и) – интересовање расте и долазимо до организације чак два Дана географа када смо угостили светске путнике! Првог дана Драган Шибалић допутовао је бициклом и упознао нас са својим путовањем „Бициклом по Индији и Хималајима“. Другог Дана адвокат и власник највеће географске библиотеке у Србији, Виктор Лазић нас је „провозао“ у својим догодовштинама „На вратима Истока“.

14. новембар 2017. и четврти Дан – истрајно корачамо даље и доводимо невероватног човека, Милана Поповића, аутора и водитеља емисије „Задња кућа, Србија“, који је говорио о депопулацији сеоских насеља и значају овог процеса за развој Србије, као и Amosa Petera Rwanagaya из Танзаније који већ шест година живи у Србији, а своје предавање је одржао на тему – „Танзанија – природа и људи“.

27. новембар 2018. и мини јубилеј – кишни дан разведрили смо причама из топлијих крајева. Разговарали смо „Са Бразилцем на Ти“ Thiagom

Ferreira – вероватно јединим Бразилцем који живи и ради у Србији. Са бразилске обале преселили смо се у Африку, где је 11 година боравио и живео наш други предавач, Mario Leone Bralić и упознали се са „Масаима – народом Источноафричке висоравни“.

26. новембра 2019. и шести Дан географа – да обележимо традицију ове године помогао нам је бицикlista, авантуриста и заљубљеник у путовања и природу, Љубиша Шљивић, који нам је пренео импресије и утиске са свог тромесечног путовања бициклом „Nordkapp Dream – преко Алпа до најсеверније тачке Европе“ чиме је остварио свој велики сан.

Мимо традиционалног обележавања Дана географа, уредништво БГ листа организовало је 02.12.2014. године и предавање Драгана Јововића, првог Србина који је стигао до Јужног пола. Из прве руке сазнали смо како су текле припреме и сама шеснаестодневна експедиција ка најјужнијој тачки планете, коју је извео на скијама у екстремним климатским условима. Његов подухват је проглашен једним од највећих спортских подухвата људи са овог простора.

Такође, учествовали смо у бројним хуманитарним акцијама. Једна од њих је и „Књигом за осмех“, када смо скупљали и продавали књиге по симболичним ценама, а новац је био намењен једанаесточланој породици Голубовић из Поповца код Параћина.

Да је истрајност и жеља кључ сваког успеха, потврђујемо из године у годину. У намери да изађемо из свакодневне летаргије и даље ћемо се трудити да окупљамо све географе на једном месту, да се дружимо, позивамо интересантне говорнике,

И ГДЕ НАСТАВЉАМО...

уживамо у предавањима на различите географске теме и негујемо нашу малу традицију.

Поред тога незаобилазан део нашег рада је и БГ лист који је пред Вама. А у ових 10 бројева

имали смо много занимљивости, те је пред Вама БГ статистика.

БГ СТАТИСТИКА

10 БРОЈЕВА

239 РАЗЛИЧИТИХ РАДОВА

468 ГРАФИЧКА ПРИЛОГА

120+ СТУДЕНТСКИХ РАДОВА

26 РАДОВА ПРОФЕСОРА

58 РАДОВА ДИЛОМИРАНИХ ГЕОГРАФА

109 РАЗЛИЧИТИХ АУТОРА

20 РУБРИКА

14 ПРЕДСТАВЉЕНИХ ИЗДАЊА ГЕОГРАФСКОГ ФАКУЛТЕТА

17 ИНТЕРВЈУА

12 ПРЕДСТАВЉЕНИХ ИНСТИТУЦИЈА

13 „НЕЗАБОРАВЉЕНИХ“ ГЕОГРАФА

7 ИНТЕРВЈУИСАНИХ НАСТАВНИКА ГЕОГРАФИЈЕ

429 СТРАНЕ

25 ПУТОПИС У СРБИЈИ

50 ПУТОПИС У СВЕТУ

22 „СТРАНАЦА У НАШОЈ СТРУЦИ“

17 ТЕРЕНСКИХ НАСТАВА

298 ДИЛОМИРАНИ ГЕОГРАФ ЗА ТО ВРЕМЕ

Захваљујемо се свима који су током ових пет година помагали у организацији, бившим, али унапред и будућим генерацијама. Такође се захваљујемо и професорима, студентима, колегама, ученицима средњих школа и

њиховим професорима који су били наши гости. Посебну и највећу захвалност дугујемо свим нашим драгим гостима на њиховим инспиративним и надахнутим причама, фотографијама, видео прилозима, који су много пута

учинили да и сами учествујемо у актуелним темама, њиховим авантурама и нађемо у најудаљенијим крајевима света.

До следећег дружења....

Ваше Уредништво

ЗАЈЕДНО СМО ПИСАЛИ ...

Андрејевић Ана
 Анђелковић Горан
 Бјелогрић Тамара
 Божић Андријана
 Будовић Аљоша
 Веселиновић Ратомир
 Вукашиновић Сандра
 Буковић Александра
 Вучинић Вељко
 Ганжа Андреа

Јанкићевић Стефан
 Јанковић Тања
 Јовановић Верка
 Јовановић Марко
 Јосифов Немања
 Ковјанић Александар
 Коматовић Никола
 Крстески Марко
 Крстић Филип
 Крчум Алекса
 Кузмановић Маријана
 Лазић Божидар
 Ланговић Марко
 Леварт Нина
 Лежаић Тијана
 Лујак Тамара
 Лукић Никола
 Луковић Јелена

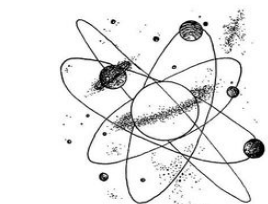
Петковић Тијана
 Петровић Александар
 Петровић Александра
 Петровић Марко
 Пешић Тамара
 Попадић Јована
 Поповић Денис
 Поповић Теодора
 Радић Тања
 Радојичић Снежана
 Радосављевић Младен
 Рајић Магдалена
 Ракоњац Михаило
 Ранковић Александра
 Ристић Александар
 Росић Милица

Деђански Војислав
 Димић Тамара
 Драгићевић Славољуб
 Драгојевић Маја
 Дуцић Владан
 Ђорђевић Биљана
 Ђорђевић Ивана
 Ђукановић Јелена
 Ђурић Јелена
 Ђурић Немања
 Ђурђић Снежана
 Ђуркин Даница
 Ђуровић Мирела

Маркинковић Драгана
 Марков Бранислава
 Марковић Исидора
 Марковић Милан
 Марковић Тамара
 Матић Филип
 Мијатовић Милица
 Миленковић Јелена
 Михајловић Милан
 Михајловић Тамара
 Митричевић Мирјана
 Младеновић Милан
 Неђић Ивана
 Никић Милица
 Николић Драгана
 Николић Стефан
 Огризовић Слободан
 Опалић Ангелина

Седлак Марко
 Смајовић Хана
 Станић Наташа
 Станковић Бојана
 Станковић М. Стеван
 Станојевић Анђелија
 Стевановић Сава
 Стевлић Биљана
 Степановић Милица
 Стојановић Јасна
 Стругаревић Дарко
 Судимац Милица
 Сучевић Милица

Живановић Ведран
 Живковић Ненад
 Жујовић Бранко
 Жујовић Марина
 Зељковић Иван
 Зељковић Јована
 Иванковић Марија
 Ивановић Драган
 Ивановић Марко
 Ивковић Богдан
 Играчев Никола

Тадић Милутин
 Тмушић Илија
 Тодоровић Милица
 Тодоровић Никола
 Ћосић Кристина
 Филиповић Милица
 Чегар Нина
 Шантић Даница
 Шибалић Драган
 Шулубурић Александра

Универзитет у Београду
ГЕОГРАФСКИ
ФАКУЛТЕТ

Географија

Geography

Просторно
планирање

Spatial
planning

Туризмологија

Tourism
studies

Демографија

Demography

Геопросторне
основе
животне
средине

Geospatial
and
environmental
science

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

91

БЕОГРАДСКИ географски лист : часопис
студената Географије / главни уредник
Марко Ланговић. - 2014, бр. 1- . - Београд :
Географски факултет, 2014-
(Ниш : Графика Галеб). - 30 cm

ISSN 2335-0768 = Београдски географски лист
COBISS.SR-ID 208303884

